

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Diplomová práce

Mgr. Kristýna Tesařová

Krystalizace historických okamžiků v mediálních dialogických sítích: etnometodologická analýza českého mediálního diskurzu

The crystallization of historical moments in media dialogical networks: an ethnomethodological analysis of Czech media discourse

Praha 2014

Vedoucí práce: Mgr. Petr Kaderka, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 14. srpna 2014

.....
Jméno a příjmení

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu této práce Mgr. Petrovi Kaderkovi, Ph.D. za pečlivé čtení mých textů, které vyžadovalo nadstandardní trpělivost, a za ochotu mi navzdory svému volnu i pracovnímu vypětí věnovat svůj čas.

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	ETNOMETODOLOGIE.....	2
2.1	ČLENSKÉ METODY A SOCIÁLNÍ ŘÁD	3
2.2	INDEXIKALITA PROMLUV	4
2.3	VYKAZATELNOST / PRAKTICKÁ VYSVĚTLITELNOST	5
2.4	ETNOMETODOLOGICKÁ ANALÝZA	7
2.5	METODY ETNOMETODOLOGICKÉ ANALÝZY	8
3	MEDIÁLNÍ DIALOGICKÉ SÍTĚ.....	9
3.1	INTERTEXTUALITA V MASMÉDIÍCH	10
3.2	ZÁKLADNÍ RYSY POJMU MEDIÁLNÍ DIALOGICKÁ SÍŤ	11
3.2.1	<i>Principy konverzační analýzy v pojmu mediální dialogická síť .....</i>	<i>12</i>
3.2.2	<i>Specifické vlastnosti pojmu mediální dialogická síť.....</i>	<i>14</i>
3.3	VÝVOJ POJMU MEDIÁLNÍ DIALOGICKÁ SÍŤ V PRACÍCH JEHO AUTORŮ	17
3.3.1	<i>Vyjednávání politické identity – představitel Sinn Féin a předseda Demokratické strany Sudety.....</i>	<i>17</i>
3.3.2	<i>Využívání přímé a nepřímé řeči v prosazování vlastních cílů .....</i>	<i>19</i>
3.3.3	<i>Alternativa ke kognitivně zaměřenému odkrývání stereotypů – vnímání Romů ve Střední Evropě a imigrantů ve Velké Británii .....</i>	<i>21</i>
3.3.4	<i>Dva pohledy na události 11. září 2001 – členská kategorizace pomocí zájmen my a oni a uplatňování strukturované bezprostřednosti .....</i>	<i>24</i>
3.4	MEDIÁLNÍ DIALOGICKÉ SÍTĚ V ÉŘE KONVERGENCE MÉDIÍ	27
4	ČLENSKÁ KATEGORIZAČNÍ ANALÝZA	30
4.1	DEFINICE ČLENSKÉ KATEGORIZAČNÍ ANALÝZY	30
4.2	ČLENSKÉ KATEGORIE	31
4.3	DVA MODELY PŘÍSTUPU K SÉMANTICE.....	32
4.4	PRAVIDLA POUŽÍVÁNÍ ČLENSKÝCH KATEGORIÍ.....	34
4.5	SOUBORY ČLENSKÝCH KATEGORIÍ A ČLENSKÝ KATEGORIZAČNÍ APARÁT	34
4.6	KATEGORIÁLNĚ VÁZANÉ PREDIKÁTY A AKTIVITY	36
4.7	SEKVENČNÍ A KATEGORIZAČNÍ ASPEKTY INTERAKCE.....	36

5	STRUKTUROVANÁ BEZPROSTŘEDNOST	38
6	ANALÝZA MEDIÁLNÍ DIALOGICKÉ SÍTĚ KAUKY LHANÍ POLITIKA HAŠKA A JEHO KOLEGŮ	40
6.1	VÝZKUMNÉ OTÁZKY, METODA A CÍL ANALÝZY	41
6.2	CHARAKTERISTIKA ANALYZOVANÉHO MATERIÁLU	41
6.3	1. ČÁST MEDIÁLNÍ DIALOGICKÉ SÍTĚ – HAŠKOVA LEŽ	43
6.3.1	<i>Interview Daniely Drtinové se statutárním místopředsedou ČSSD Michalem Haškem .....</i>	43
6.3.2	<i>Chovancovo prohlášení pro média .....</i>	45
6.3.3	<i>Rozhovor s místopředsedou ČSSD Zaorálkem v Událostech, komentářích .....</i>	46
6.3.4	<i>Prohlášení účastníků schůzky a jeho doplnění ve vyjádřeních pro masmédia .....</i>	47
6.3.5	<i>Hašek prohlášen masmédií lhářem .....</i>	49
6.3.6	<i>Hašek nazývá mediální kampaň čarodějnickými procesy .....</i>	49
6.3.7	<i>Sobotkova reakce na prohlášení „pučistů“ .....</i>	50
6.3.8	<i>Předseda Senátu Štěch v Událostech, komentářích .....</i>	55
6.3.9	<i>Alternativní výklad údajného puče .....</i>	57
6.3.10	<i>Reakce ze strany „pučistů“ .....</i>	58
6.3.11	<i>Další reakce z vedení ČSSD .....</i>	59
6.3.12	<i>Role České televize .....</i>	60
6.3.13	<i>Vyjádření krajských organizací ČSSD .....</i>	61
6.3.14	<i>Reakce potencionálních koaličních partnerů .....</i>	61
6.3.15	<i>Schůzka nebyla, nebyla, byla. Jak šel čas s účastníky porady u Zemana</i>	63
6.4	2. ČÁST MEDIÁLNÍ DIALOGICKÉ DÍTĚ – HAŠKOVA OMLUVA	63
6.4.1	<i>Prohlášení „pučistů“ po jednání grémia ČSSD a doplnění ve vystoupení v masmédiích .....</i>	63
6.4.2	<i>Sobotkovo dílčí vítězství .....</i>	66
6.4.3	<i>Prezidentova pasivita .....</i>	67
6.4.4	<i>Zimolova rezignace na funkce ve vedení strany .....</i>	67
6.4.5	<i>Místopředseda ČSSD Zaorálek v Interview Daniely Drtinové .....</i>	68
6.4.6	<i>Podpora Sobotky krajskými organizacemi strany .....</i>	69
6.4.7	<i>Názory potencionálních koaličních partnerů .....</i>	71

6.4.8	<i>Rozhovor hejtmana Chovance se serverem Česká pozice .....</i>	72
6.4.9	<i>Pučisté ve vládě? .....</i>	73
6.4.10	<i>Rozhovor se senátorem ČSSD Dienstbierem .....</i>	74
6.4.11	<i>Kdo jsou aktéři kauzy?.....</i>	74
6.4.12	<i>Okamurova úvaha o lhaní .....</i>	75
6.4.13	<i>Kdo všechno by měl rezignovat? .....</i>	76
6.4.14	<i>Chovanec v Otázkách Václava Moravce .....</i>	76
6.4.15	<i>Anatomie Haškovy lži v pořadu 168 hodin .....</i>	78
6.5	3. ČÁST – HAŠKOVA OBHAJOBA SEBE SAMÉHO.....	79
6.5.1	<i>Jihomoravská ČSSD vyzvala některé své členy k rezignaci .....</i>	79
6.5.2	<i>Podpora Sobotky z krajů a další výzvy k odstoupení.....</i>	79
6.5.3	<i>Sobotka opakovaně vyzývá „pučisty“ k rezignaci .....</i>	80
6.5.4	<i>Místopředseda ČSSD Zaorálek v Událostech, komentářích.....</i>	81
6.5.5	<i>Zemanovo vyjádření pro Právo .....</i>	81
6.5.6	<i>Zeman nevysvětlil vše .....</i>	82
6.5.7	<i>Kancléř Mynář v Událostech, komentářích.....</i>	83
6.5.8	<i>Podpora Sobotky na ústředním výkonném výboru stranu nesjednotí.....</i>	83
6.5.9	<i>Předseda Senátu Štěch v Interview Daniely Drtinové.....</i>	84
6.5.10	<i>Škromachova rezignace v pořadu Hyde park a její vysvětlení.....</i>	85
6.5.11	<i>Místopředseda strany Zaorálek v Událostech, komentářích .....</i>	87
6.5.12	<i>Předseda Sobotka vyzývá další dva „pučisty“ k následování</i>	
Škromacha	88	
6.5.13	<i>Drásovské nokturmo v pořadu Na vlastní oči TV Nova .....</i>	88
6.5.14	<i>Jak hodnotí nepovedený „puč“ s odstupem času sami „pučisté“ .....</i>	89
6.6	4. ČÁST – HAŠKOVA REZIGNACE.....	90
6.6.1	<i>Hašek a Tejc rezignují .....</i>	90
6.6.2	<i>Sobotkova reakce .....</i>	91
6.6.3	<i>Podle poslance Hamáčka ovlivnily formu rezignace emoce .....</i>	92
6.6.4	<i>Kontrapuč podle komentátora Pečinky .....</i>	93
6.6.5	<i>Podle Dienstbiera se „pučisté“ neprávem staví do role obětí .....</i>	93
6.6.6	<i>Haškův pád .....</i>	94
6.6.7	<i>Rekapitulace událostí.....</i>	95
6.7	ZÁVĚR ANALÝZY	96
6.7.1	<i>Sekvenčnost.....</i>	96

6.7.2	<i>Kategorizace</i>	97
6.7.3	<i>Strukturovaná bezprostřednost</i>	100
7	ZÁVĚR	102
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	105

Předmluva

V této diplomové práci bych chtěla navázat na poslední společné publikace J. Nekvapila a I. Leudara a rozvinout jejich pojem mediální dialogická síť v prostředí současného českého mediálního diskurzu. Autoři se zabývají tím, jak se mediální dialogické sítě uplatňují v tradiční masové mediální komunikaci, já se zaměřím na to, jak by bylo možné pojem mediálních dialogických sítí rozvinout v kontextu současné éry konvergence médií, v níž dochází k prolínání tradičních a nových médií, sbližování jejich výrobních postupů, ale i mediálních obsahů, a rovněž k prolínání oficiální a neoficiální komunikace. Domnívám se, že mediální dialogické sítě se v tomto kontextu stávají novou výzvou pro analytika, protože se spolu s novými komunikačními podmínkami kvantitativně i kvalitativně mění.

V první kapitole teoretické části této práce přibližuji základní etnometodologické principy pohledu na sociální realitu. Abych mohla pojem mediálních dialogických sítí inovovat, musím nejprve shrnout dosavadní vývoj pojmu v pracích jeho autorů, v druhé kapitole se proto pokusím o přehled jednotlivých vývojových etap uvažování autorů tohoto pojmu o něm. V dalších dvou kapitolách pak doplním základní informace o další metodě, kterou jsem k analýze použila, o členské kategorizační analýze, a představím pojem strukturovaná bezprostřednost.

V druhé, analytické části této práce aplikuji své teoretické poznatky na kvalitativní analýzu kauzy lhaní sociálnědemokratického poslance Michala Haška a jeho kolegů z přelomu října a listopadu 2013. Při popisu vybrané kauzy se zaměřím také na grafické modelování jednotlivých interakčních návazností, které dosud nebylo v odborné literatuře o mediálních dialogických sítích zpracováno.

1 Úvod

Mediální dialogické sítě představují originální metodologický nástroj pro interdisciplinární rozbor intertextuality v masmédiích. Uplatňuje se na pomezí lingvistiky, mediálních studií a dalších sociálních věd (např. sociologie, sociální psychologie či kulturní a sociální antropologie). Své teoretické kořeny má v konverzační analýze, která vznikla na pozadí sociální teorie formulované H. Garfínkelem (1967), tzv. etnometodologie, jejímž cílem bylo především popsat a vyložit metody, které členové společnosti používají k uskutečňování a interpretaci každodenních aktivit. Konverzační analýza, se formovala především v práci H. Sackse a jeho spolupracovníků (viz např. Sacks, Schegloff, Jefferson 1974; Sacks 1989). Kromě konverzační analýzy je v pojetí mediálních dialogických sítí patrný vliv Gumperzova pojmu kontextualizace (Gumperz 1982), podle něhož účastníci sociální interakce činí některé aspekty komunikačního kontextu relevantnějšími než jiné. Jedná se o dynamický proces, který se rozvíjí v průběhu celé interakce (ibid.). V některých publikovaných článcích využívají autoři mediálních dialogických sítí také nástroje členské kategorizační analýzy, vedle tzv. sekvenční analýzy druhého důležitého nástroje pro analýzu interakčních praktik. Členská kategorizační analýza vychází rovněž z etnometodologie a její základy položil H. Sacks. V nedávné době tento pojem rozpracovala řada dalších analytiků (jako úvod poslouží např. Hester, Eglin 1997). Členská kategorizační analýza zaměřuje pozornost na to, jak lidé ve svých projevech kategorizují členy určitých společností, místa nebo instituce.

Předtím než se budu podrobněji věnovat pojmu mediální dialogická síť, se musím nejprve zastavit u etnometodologické perspektivy pohledu na sociální realitu.

2 Etnometodologie

Zakladatelem etnometodologie je H. Garfinkel, který ji představil v roce 1967 v publikaci *Studies in ethnomethodology*. Garfinkel navázal jednak na teorii jednání svého učitele T. Parsonse, jednak na fenomenologii A. Schütze (Heritage 1984). Na rozdíl od Parsonse došel k závěru, že chování sociálních aktérů neurčují předem stanovené a nezávislé normy, ale že normy jsou naopak výsledkem každodenního jednání sociálních aktérů (ibid., 34). V souvislosti s tím se domníval, že tradiční sociologický přístup ke studiu sociálních faktů na pozadí podmínek jejich objektivní existence je třeba nahradit studiem jejich ustavování (ten Have 2004, 15). Od Parsonsovy teorie se emancipoval díky Schützovu přesvědčení, že je třeba zaměřit se na interpretaci a vysvětlení každodenních aktivit, které aktéři pokládají za samozřejmé (taken-for-granted) (Heritage 1984, 66). Garfinkelův přístup se nejvýrazněji od Parsonse i Schütze liší v tom, že nečiní zásadní rozdíl mezi racionalitou vědeckého popisu a racionalitou každodenního života (ten Have 2004, 17). Praktická racionalita má své místo v obou doménách.

Název disciplíny naznačuje, že na rekonstrukci sociální skutečnosti je nahlíženo z perspektivy členů určitého společenství (ethnos) a že k účelům zvládnutí každodenního života tyto členové používají určité metody (Auer 2014, 122). Etnometodologický výzkum se zcela soustředí na tyto metody užívané sociálními aktéry v interakci, čímž se vzdává všech soudů k předmětu výzkumu (tento postoj se označuje jako princip etnometodologické indiference, viz ten Have 2004, 15).

Na základě výše řečeného tedy lze etnometodologii definovat jako specifický druh empirického výzkumu společnosti, který se zabývá ozřejmováním způsobů, kterými členové kolektivu utvářejí a udržují pocit pořádku a srozumitelnosti ve svém životě (ten Have 2003). Za klíčovou je v etnometodologii pokládána sociální interakce, jejímž prostřednictvím sociální aktéři provádějí a organizují své aktivity, aby je učinili srozumitelnými pro druhé (Francis, Hester 2004, 1–7).

Sociální interakce je uskutečňována často s využitím jazyka, proto se etnometodologie zajímá také o jazyk, který konstituuje subjekt v jednání a naopak je konstituován subjektivitou jednání (ibid., 7–14). Etnometodologie se zajímá o členy společnosti jako o nositele kompetencí člena určitého kolektivu, mezi jehož kompetence

patří například sdílení členského vědění, schopnost hovořit o sociálních faktech, rozumět jim a spoluutvářet je (ten Have 2003).

V následující části vyložím podrobněji základní etnometodologické pojmy.

2.1 Členské metody a sociální řád

Garfinkel přenesl pozornost na dynamické vlastnosti sociálního života, na sociální praktiky, které mají procedurální charakter (ten Have 2004, 20). Způsoby chování se jeví smysluplné ve chvíli, kdy se zapojují do příslušných situací (settings), naopak situace jsou ustanoveny až průběhem akcí, které se v rámci nich odehrávají (Auer 2014, 127). Tuto strategii udělování smyslu dobře vystihuje pojem dokumentární metoda udílení smyslu,¹ která spočívá v tom, že ke konkrétnímu sociálnímu jednání je přistupováno jako k dokumentu, jehož interpretační schéma je odvozeno z jednotlivých akcí jako důkazů jeho existence a naopak jednotlivé akce jsou vyloženy na pozadí toho, co je známo o schématu (Garfinkel 1967, 78). Dokumentární metoda udílení smyslu nabízí představu o tom, jak je v organizaci každodenních aktivit propojována abstraktní vrstva vědění (zde schémata, jinde objektivní výrazy či v Schützově pojetí typizace) s vrstvou konkrétních případů (ten Have: 2004, 22).

Základní očekávání (background expectancies), představy o společenských jevech a formách chování, slouží jako schémata interpretace, která jsou prostřednictvím sociálních aktivit pro členy společenství rozpoznatelné a srozumitelné (Garfinkel 1967, 36). Tyto sdílené základy inferencí užívané v každodenních aktivitách všech členů společnosti jsou tím, co vytváří kulturu společnosti (Garfinkel 1967, 76). Např. Hašek opakovaně zapíral svou účast na lánské schůzce v televizi, čímž odmítl hypotézy o tom, že plánoval puč na předsedu strany, jakmile ale účast na schůzce přiznal, bylo jeho zapírání nahlíženo skrze porušenou normu, která stanovuje, jak má politik komunikovat s veřejností prostřednictvím masmédií.

K vzájemnému porozumění mezi členy společenství jsou užívány celospolečensky sdílené metody (proto se někdy označují členské metody, tj. metody členů společnosti) (ten Have 2004, 20). Cílem etnometodologie je metody v konkrétní interakci identifikovat, a tak rekonstruovat sociální řád. Každý člen společnosti dokáže vysvětlovat své aktivity a

---

¹ Tento pojem Garfinkel přejal od sociologa vědění K. Mannheima.

řídít je, tedy chovat se jako laický „sociolog“, proto etnometodolog zaujímá perspektivu sociálního aktéra a popisuje jeho motivace pro použití určitých metod.

Sociální řád je v každodenní interakci tak samozřejmou záležitostí, že si jeho existenci sociální aktéři vůbec neuvědomují (Garfinkel 1967, 44). Aby Garfinkel usnadnil popis sociálního řádu a poukázal na jeho křehkou stabilitu, vymyslel tzv. rušivý (breaching) experiment, který je založen na tom, že experimentátor úmyslně po určitou dobu ignoruje některé aspekty sociálního řádu (ibid., 42). Žádosti o vysvětlení tohoto chování ukazují, že ve chvíli, kdy dojde k narušení sdíleného řádu, se ihned objeví potřeba řád obnovit. Komunikační partneři totiž předpokládají, že jejich komunikační partner pracuje se stejnými předpoklady, že jejich porozumění se řídí oboustranně schváleným vztahem mezi předmětem rozhovoru a schématem, na jejímž základě interpretace předmětu probíhá (ibid., 50). Např. výsledkem snahy místopředsedy strany Zaorálka zorientovat se v často protichůdných výpovědích jednotlivých účastníků schůzky bylo vysvětlení, že schůzka měla pravděpodobně dvě části, v nichž se složení přítomných politiků změnilo.

2.2 Indexikalita promluv

Rušivý experiment poukázal také na další otázku související s udílením smyslu v interakci – na to, jak je možné dosáhnout porozumění, když význam jazykových prostředků, které ke komunikaci používáme, je bez kontextu nejednoznačný. Referenti výrazů a pravdivostní hodnoty vět se mění spolu s okolnostmi jejich užití. Tato vlastnost se nazývá indexikalita, a zatímco v lingvistice je obvykle spojována pouze s deiktickými výrazy, etnometodologie ji chápe jako univerzální vlastnost promluv, která ho propojuje se sociální realitou (Heritage 1984, 135). Přestože formální sémantikové si v minulosti kladli za cíl očistit jazyk od indexikality, tato snaha je podle Garfinkela marná, protože indexikalita je „nevyhlášená“ a vágnost sdělení je nutným předpokladem komunikace (Garfinkel, Sacks 1986).

Garfinkel byl přesvědčen, že díky metodám odkazujícím k společnému vědění lze i přesto lze dosáhnout praktického „porozumění“ (Auer 2014, 123). To znamená, že ačkoliv dokumentární metoda udílení smyslu by teoreticky mohla představovat nekonečný proces, prakticky vždy komunikace dojde do okamžiku, kdy není třeba dalších upřesnění a oba sociální aktéři si v dané situaci rozumějí dostatečně (ten Have 2004, 21).

Na základě interpretace indexikálních výrazů zformuloval Garfinkel svou definici etnometodologie: Etnometodologie je podle něj „výzkum racionálních vlastností indexikálních výrazů a jiných praktických akcí jakožto situačně podmíněného uskutečňování organizovaných, důmyslných praktik každodenního života“ (Garfinkel 1967, 11; český překlad, citován podle Auera 2014, 123). Např. když byla událost spojená s odvoláním předsedy Sobotky označena samotným Sobotkou jako puč, nebylo třeba blíže vysvětlovat, co je tímto označením myšleno, v jakém smyslu je použito atd., to dokazuje reakce jednoho z údajných „pučistů“ Jeronýma Tejce, který se ohradil proti tomu, aby tato událost byla označována jako puč, protože neměla násilný, ani nedemokratický charakter. Tedy je zjevné, že existuje nějaká kulturní zásobárna významů, na jejímž pozadí se tato konkrétní událost interpretovala, a právě způsob interpretace události Tejc zpochybňuje.

2.3 Vykazatelnost / praktická vysvětlitelnost²

Tím, co umožňuje sociálním aktérům dosáhnout porozumění, přestože jednájí pomocí indexikálních jazykových výrazů, je vlastnost sociálních akcí, kterou Garfinkel nazývá reflexivnost. Reflexivnost vychází z toho, že „aktivity, jimiž členové [společnosti] vytvářejí a zvládají situace svých organizovaných každodenních záležitostí, jsou identické s postupy, jimiž členové činí tyto situace ‚prakticky vysvětlitelnými‘ (accountable).“ (Garfinkel 1967, 1; český překlad, citován podle Auera 2014, 126). Garfinkel tak upozornil na samovysvětlující charakter každodenních aktivit (ten Have 2004, 19).

Aby bylo možné pochopit, jaký efekt má reflexivnost na sociální interakci, je nutné, objasnit pojem vykázatelnost / praktická vysvětlitelnost (accountability). Pojem je založen na zjištění, že účastníci sociální interakce uskutečňují aktivity takovým způsobem, aby jim jejich komunikační partneři porozuměli, případně aby jim své popisy na požádání dokázali vysvětlit (ten Have 2004, 19–20). Tím, že naše každodenní aktivity v kontextu jejich uskutečňování určitým způsobem organizujeme, napovídáme tak ostatním, jak naše jednání mají interpretovat.

Z výše řečeného vyplývá, že detailní analýzou popisů aktivit v kontextu, je možné aktivity racionálně vysvětlit bez jejich hlubšího vysvětlování ze strany aktérů, protože popisy jsou vytvářené s tím, aby jim bylo pro praktické účely porozuměno. Pokud tedy

---

² Používám oba české ekvivalenty termínu accountability, které jsou v českém prostředí chápány jako rovnocenné (viz Nekvapil 2010, 501).

budu jako analytik např. analyzovat, jak poslanec Tejc vysvětluje svou účast na schůzce a následné události, zaměřím se na to, jak je Tejcova verze událostí uspořádána. Tejc vyvázal schůzku ze souvislostí s povolební situací i s výzvou předsednictva k rezignaci B. Sobotky, čímž tvrdil, že tento řetěz událostí nelze chápat jako plánovanou a cílenou akci proti předsedovi strany, ale jako nešťastný souběh okolností, které spolu nijak nesouvisí. Tím říká, že údajný puč nelze interpretovat na pozadí výše zmíněných událostí.

Garfinkel si všimnul, že na základě toho, co bylo řečeno výše o indexikalitě jazyka a vykazatelnosti / praktické vysvětlitelnosti, si sociální aktéři osvojují kromě výše představené dokumentární metody udílení smyslu další strategie udílení smyslu. Demonstroval je na příkladu jednoho projektu, při němž byli vybíráni psychiatričtí pacienti k léčbě pomocí kódování jejich symptomů z klinické anamnézy (Garfinkel 1967, 18–24). Přestože pravidla pro kódování mohla být zformulována, kódující se spoléhali na své ad hoc uvažování, pomocí něhož nacházeli řád v jednotlivých případech (ibid., 21). Tento postup nelze považovat za nedokonalost, kterou je při kódování třeba eliminovat, ale za důležitý a nevyhnutelný způsob, jak dokážeme každodenně překlenovat mezeru mezi abstraktními instrukcemi pro kódování a konkrétními případy (Heritage 1984, 160).

Garfinkel se zmínil také o některých konkrétních praktikách, které jsou v rámci ad hoc uvažování používány. Například princip „atd.“ („et cetera“ či „enough is enough“) spočívá v tom, že žádný popis není nikdy úplný a vyžaduje doplnění a specifikace, ale v určitém kontextu je i neúplný popis považován z praktických důvodů za dostačující (Auer 2014, 127). Např. předseda Senátu Štěch v Událostech, komentářích 30. října 2013 odůvodnil, proč události okolo lánské schůzky a výzvy předsednictva strany nazývá pučem, tím, že řekl, že se jedná o nestandardní postupy v rozhodování o vedení strany. Tato odpověď by mohla být spatřována jako nedostatečná a moderátor by ho mohl pokládat další detailnější otázky týkající se toho, proč Štěch události takto interpretuje, ale moderátorovi stačila tato poměrně stručný popis události jako puče.

Dalším strategií, kterou Garfinkel zmínil jako příklad ad hoc uvažování je retrospektivně-prospektivní orientace udílení smyslu („wait and see“ či „let it pass“) (Auer 2014, 127). Ačkoliv popis skutečnosti může být velmi vágní a referenčně neurčitý, komunikační partner se proti jeho neúplnosti nebude hned ohrazovat, ale bude věřit, že vývoj interakce mu retrospektivně poskytne potřebné vysvětlení (ibid.). Např. moderátor z výše použitého příkladu se Štěcha dál nemusel dotazovat, protože mohl věřit, že bližší

vysvětlení toho, co má Štěch na mysli, když událost nazývá pučem, se mu dostane ve zbytku společného rozhovoru.

2.4 Etnometodologická analýza

Jak vyplývá z toho, co bylo řečeno výše, etnometodologie zaměřuje svou pozornost na pozorovatelné aktivity sociálních aktérů. Aby je bylo možné co nejefektivněji analyzovat, uvádějí D. Francis a F. Hester (2004, 28–31) několik pravidel, na které je třeba při každé etnometodologické analýze brát zřetel.

Podle prvního pravidla je nutné brát ohled zejména na to, co sami sociální aktéři chápou v daném kontextu za relevantní, na co se orientují (ibid., 28). Toho etnometodolog dosáhne, pokud použije svou členskou kompetenci k tomu, aby porozuměl analyzovaným materiálům. Tuto fázi ponoření se do materiálů z pohledu sociálních aktérů nazývají autoři „acquired immersion.“ (ibid., 26). Např. ve vývoji analyzované mediální sítě se objevila replika komentátora Reflexu B. Pečinky spojující Sobotkovu ofenzivu proti Haškovi s ekonomickými zájmy mediálního magnáta Bakaly, která na první pohled vyjadřovala okrajový názor někoho, kdo není v kauze přímo zaangażován, následně si jí ale všimla masmédiá a konfrontovala s ní některé z klíčových aktérů, čímž ji zapojila do mediální dialogické sítě. Ideálem, ke kterému by tento přístup měl podle Garfinkela směřovat je požadavek jedinečné adekvátnosti metod (unique adequacy requirement of methods), který zaručuje značnou míru kompetentnosti v analyzované oblasti sociální interakce (ten Have 2004, 22).

Druhé pravidlo upozorňuje na skutečnost, že jednotlivé repliky sociálních aktérů odrážejí následnost jednotlivých akcí (Francis, Hester 2004, 29). To znamená, že sociální aktéři reflektují předchozí akce a jejich popisy slouží jako základ pro následující akce. V druhé fázi výzkumu tak etnometodolog analyzuje své porozumění sociální interakci z procedurální perspektivy (ten Have 2004, 35). Díky efektu znovuzpůsobování zůstávají vědecké konstrukty etnometodologie stále v kontaktu s konstrukty primárními, typizacemi sociálních aktérů (Auer 2004, 122). Např. rezignace politika na funkce ve vedení je konvenčně chápána jako soukromé rozhodnutí dotyčného politika, který může být k zvážení tohoto rozhodnutí pouze vyzván, nikoliv donucen, politik také sám určuje okamžik zveřejnění rezignace a její skutečné podání do rukou předsedy strany, proto rezignaci Zimoly ohodnotil předseda Senátu M. Štěch jako vhodné vyrovnání se s mediální kauzou a

procedurální charakter reflektoval tím, že vyzval ostatní účastníku „puče“ k jeho následování.

Třetí pravidlo ukládá respektovat, že k udělování smyslu dochází v situaci specifickými rysy (Francis, Hester 2004, 29). Na rozdíl od prvního pravidla je v tomto pravidle zřetelný důraz nejen na výběr relevantních prvků, ale na nabývání jejich významu v kontextu rozhovoru. Etnometodologa zajímá především, jak sociální aktéři užívají své znalosti situace k uskutečňování akce tak, aby byla adekvátní rysů dané situace. Např. když předseda strany Sobotka nazval údajný puč pubertálním pokusem, neměl na mysli, že strůjci puče nedosáhli plnoletosti, ale metaforicky hodnotil jejich jednání jako nedosahující kvalit vyspělého politického vystupování.

Poslední uvedený princip (Francis, Hester 2004, 31) spočívá v nutnosti zprostředkovávat v analýze odkazy na data v materiálu, proto aby se zajistila oveřitelnost dosažených výsledků a výzkum mohl být v případě potřeby zopakován.

2.5 Metody etnometodologické analýzy

Metody etnometodologického výzkumu se musejí vyrovnat s neviditelností sociálního řádu. První možností je pomocí zvolené metody zneviditelnit sociální řád narušením základových očekávání, jako např. v případě rušivého experimentu, a učinit tak toto narušení tématem rozhovoru. Druhou a využívanější možností představuje jeho rekonstrukce prostřednictvím popisu členských metod v konkrétní sociální interakci. K tomuto účelu mohou být použity tyto metody – sebepozorování, pozorování v rámci terénní práce a detailní analýza nahrávek a transkriptů přirozené komunikace (ten Have 2004, 31–55).

Poslední metoda, kterou budu užívat také v této práci, je díky konverzační analýze nejvíce rozpracovanou metodou etnometodologického výzkumu. V následující kapitole vyložím některé principy konverzační analýzy, které se uplatňují při zkoumání mediálních dialogických sítí, a proberu také specifické vlastnosti mediálních dialogických sítí.

3 Mediální dialogické sítě

Masová komunikace se od běžné interpersonální interakce, ať už uskutečňovanou tváří v tvář, nebo prostřednictvím médií,³ v mnoha rysech výrazně liší. Dochází při ní k překlenutí místa a času různých sdělení. Navíc sdělení, které masmédiá produkují, není zaměřeno na určité recipienty, ale na atomizované disperzní publikum (Jirák, Köpplová 2006, 22), jehož možnost zpětné vazby je omezená. Thompson (2004) tvrdí, že se dokonce nejedná ani o plnohodnotnou interakci, ale pouze o kvaziinterakci. Je přesvědčen, že asymetrický vztah mezi producentem a recipientem sdělení vede k tomu, že tuto komunikaci je třeba považovat za monologickou (ibid., 72). Tento názor zastávají i někteří etnometodologové (např. Jayyusi 1991). Dle mého názoru je tato charakteristika výsledkem přeceňování jedné dimenze komunikace a upozadování dimenze jiné. Každé mediální sdělení je zaměřeno jednak na konzumenta masmediálního sdělení (na veřejnost), jednak na jiného aktéra kauzy, s nímž vstupuje v dialog. Pokud bych tuto dvojí orientaci masmediálních produktů chtěla demonstrovat na kauze analyzované v této diplomové práci, pak se poslanec Hašek omlouvá za své lhaní jak voličům (veřejnosti), tak kolegům z vedení strany (dalším aktérům kauzy), protože se domnívá, že jeho jednání by mohlo být vykládáno jako porušení důvěry do něj vložené voliči, a zároveň tím reaguje na výzvy k morální sebereflexi od předsedy a dalších členů vedení strany.

Od počátku výzkumu masmédií se pozornost analytiků zaměřuje zejména na osu vertikální - na komunikaci mezi producenty a konzumenty masmediálního sdělení, např. v raných zkoumáních účinků masmédií na společnost a jedince. Mnohé v tomto pohledu nezměnil ani tzv. etnografický obrat, díky němuž začaly být více akcentovány nikoliv praktiky kódování sdělení jeho producentem, ale praktiky jeho dekodování konzumentem. Pravděpodobně největším přínosem tohoto obratu je skutečnost, že masová komunikace přestává být analyzována jako lineární předávání sdělení mezi jeho producentem a konzumentem, ale jako společné utváření kulturních významů. Ale až s rozvojem analýzy diskurzu se objevují první náznaky zkoumání horizontálního rozměru komunikace,

---

³ Jirák a Köpplová (2006) rozlišují mezi médii primárními (soubory prostředků určenými ke komunikaci, komunikačními kódy, např. jazykem), sekundárními (technickými zařízeními, která umožňují komunikovat na větší vzdálenost, nebo přes hranice času, sloužícími k technické podpoře interpersonální komunikace, např. telefonem), terciárními (organizované prostředky sloužícími k veřejné komunikaci mezi centrem a periférií, dnes zejména tradičními masovými médii) a kvartárními (spojením technických prostředků pro podporu interpersonální i masové komunikace, zejména novými médii). Jejich základní klasifikace médií se v této práci sice předpokládá, ale pro terminologické odlišení je pro terciární média používáno označení masová média, příp. masmédiá, a pro média sekundární označení média.

komunikace mezi sociálními aktéry masmédií zprostředkované interakce. Masmédiální komunikace tedy není ze své podstaty monologická, spíše se zde jedná o specifický druh dialogičnosti, který se odráží v intertextualitě masmédiálního diskurzu, k jehož analýze může sloužit pojem mediální dialogická síť.⁴

3.1 Intertextualita v masmédiích

Na intertextualitu v masmédiálních komunikátech je tradičně pohlíženo prizmatem zmíněné preferované komunikační dimenze buď jako na výsledek aktivity autora vkládajícího do textu citáty (v nejširším slova smyslu) aktivující významy z textů jiných, nebo jako na výsledek aktivity příjemců, kteří s významy indukovanými hegemonními masmédií specificky nakládají vzhledem ke své subkultuře (Ott, Walter 2000). První, zejména v literární vědě rozvinutý pohled na intertextualitu je obtížně aplikovatelný na složité masmédiální organizace, kde se na produkci textů podílejí celé týmy profesionálů⁵ (Igani 2011). Druhý pohled pak zohledňuje něco, co se odehrává již mimo masmédiá samotná. K horizontální dimenzi komunikace je v rámci analýzy diskurzu přistupováno ze dvou základních hledisek jako k budování mocenských vztahů (ve foucaultovské tradici) nebo jako k sociálním praktikám (v rámci etnometodologické tradice) (Solin 2004).

Již M. Bachtin (1973) ve svém pojmu dialogičnosti zdůrazňuje, že veškeré znaky v textu jsou ze své podstaty víceznačné, jsou užívány v různých kontextech s různými záměry a jejich významy jsou předmětem aktivního vyjednávání. Toto pojetí dále rozpracovala J. Kristeva, která chápe celý text jako dialogický, jako mozaiku citací, absorpcí a transformací jiných textů (Kristeva 1999).⁶

Obvykle se rozlišuje mezi intertextualitou manifestační, danou vztahem textu k pretextu, a intertextualitou konstitutivní, danou navazováním na určité diskurzivní konvence (Fairclough 1995, 75–102). Oba druhy intertextuality nabývají v dnešních

---

⁴ „Das Konzept der ‚dialogischen Netzwerken‘ betont der prinzipiell intertextuellen Charakter medialen Sprechens.“ (Nekvapil, Leudar 2003a, 213).

⁵ Produkce textu v masmédiích je procesem, který probíhá na několika úrovních. V otázce výběru tématu a publikování textu má například rozhodující slovo šéfredaktor, na obsahovou úpravu dohlíží editor, na formální úpravu korektor a na zpracování samotného textu se podílí redaktor, zpravodaj či reportér. Jednotlivé úrovně produkce textů jsou spojeny s různou mírou vlivu na obsah textu určené hierarchií v rámci mediální organizace.

⁶ V této souvislosti mluví R. Barthes o tzv. smrti autora, skutečnosti, že autor již nemůže přinést v textu nic nového, že je pouhým zapisovatelem toho, co již bylo řečeno.

globalizovaných masmédiích nových rozměrů⁷, proto se objevila potřeba globalizaci v pojetí intertextuality zohlednit. Např. Igani (2011, 18) navrhla nový pojem – megatextualita (globalised media intertextuality). Definuje ho takto:

„What I propose here is a term that can capture both the situation of intertextuality in all of its layers and multiple movements and the situation of being shaped by global discursive forces connected with late capitalism. [...] Megatextuality can be considered a descriptive, analytical attempt to extend the concept of intertextuality, conceptually integrating the political-economic context of megamedia and its globally formed and employed discursivity and textuality. The term is put forward as a semantic solution to the exclusion of the context of mass media production and consumption from classic applications of intertextuality.“

A právě pojem mediální dialogická síť nabízí vhodný nástroj i pro analýzu globalizovaného masmediálního diskurzu (Leudar, Nekvapil 2004, 264). Další aktuální otázkou zůstává, zda pojem ovlivnily i některé rysy, které vyplývají z přechodu masové komunikace do prostředí nových médií. Tomuto tématu se budu věnovat ale až posléze. Nejprve představím v následujících dvou kapitolách základní rysy mediálních dialogických sítí a vývoj tohoto pojmu v pracích jeho autorů.

3.2 Základní rysy pojmu mediální dialogická síť

Pojem mediální dialogická síť vznikl ve společné vědecké práci psychologa Ivana Leudara a lingvisty Jiřího Nekvapila. Oba vnesli do koncepce mediálních dialogických sítí svůj pohled – Nekvapil přispěl svou znalostí etnometodologie a konverzační analýzy, Leudar odborností v oblasti diskurzivní psychologie. Tento přístup k analýze mediálních textů se dlouhou dobu vyvíjel především v jednotlivých příspěvcích jeho autorů a až v posledních letech ho ve svém výzkumu aplikovali i někteří další analytikové.⁸

Vzhledem k tomu, že koncept mediálních dialogických sítí je poměrně nový, pokusím se obsáhnout dosavadní vývoj koncepce v pracích jeho autorů. Níže se budu

---

⁷ Na jedné straně umožňuje globalizace komunikaci sociálních aktérů z velmi vzdálených kulturních prostředí, na straně druhé vede k produkci a distribuci masmediálních produktů bez lokálně kulturní specifičnosti zpracování.

⁸ Např. Dupret a Ferrié (2008), Dupret, Klaus, Ferrié (2009) nebo Arkachis a Tsakona (2010).

věnovat podrobně několika vývojovým etapám, během nichž byl pojem postupně precizován. Autoři publikovali celkem 22 studií⁹ v různých periodických a sbornících ve čtyřech různých jazycích. Na druhou stranu materiálová základna, z nichž uveřejněné analýzy vycházejí, není příliš rozsáhlá, autoři často reanalyzují texty z různých hledisek a hledají nové možnosti a souvislosti, kterými by své pojetí obohatili.¹⁰

Na následujících řádcích se budu věnovat přehledu charakteristických vlastností mediální dialogické sítě, které autoři pojmu samostatně představili v několika teoretických pracích (Nekvapil, Leudar 2002a; Nekvapil, Leudar 2003a; Leudar, Nekvapil 2004; Nekvapil, Leudar 2006a).

3.2.1 Principy konverzační analýzy v pojmu mediální dialogická síť

Konverzační analytici (např. Hutchby 2006), kteří se věnují komunikaci v masmédiích, se obvykle detailně analyzují interakci v masmediálních interview a debatách, v nichž je rozhovor ohraničen časově i prostorově. Leudar s Nekvapilem se naopak zaměřují na analýzu dialogu, který tuto časoprostorovou jednotu překračuje.¹¹ Přestože se nejedná o interpersonální komunikaci, která je středem zájmu většiny konverzačních analytiků, některé principy, které jsou pozorovatelné v rozhovoru v rámci jednoho vystoupení v masmédiích, mohou být analogické k principům probíhajícím na úrovni celého masmediálního diskurzu.

Vytváření interakčního řádu (Goffman 1983) probíhá pomocí usouvztažňování akcí v interakci. Cílem analýzy organizace rozhovoru je postupné identifikování metod užívaných mluvčími v rozhovoru (při produkci i recepci), komunikačních problémů, s nimiž se během rozhovoru potýkají, a prostředků, kterými se je snaží napravit (Nekvapil, Leudar 2002a). Základním prostředkem organizace rozhovoru je střídání replik (turn-

---

⁹ Do přehledu vývoje jsem nezahrnula pouze dvě práce: první samostatnou Leudarovu práci s prvním náznakem představovaného pojetí [LEUDAR, I.: *Reporting Political Arguments*. In VAN EEMEREN et al. (eds) *Reconstruction and Application. Proceedings of the Third Conference on Argumentation*. Vol. III. Amsterdam.: Sic Sat, 1995, 44–59.] a další příspěvek k tématu války proti teroru [LEUDAR, I. - NEKVAPIL, J. *La guerre contre la terreur Une semaine dans la vie d'un réseau dialogique*. In DUPRET, B. – FERRIÉ, J.-N. (eds) *Médias, guerres et identités. Les pratiques communicationnelles de l'appartenance politique, ethnique et religieuse*. Paris: EAC, 2008, 101–130.] z důvodu nedostupnosti těchto dvou příspěvků v České republice. Nepodařilo se mi je opatřit ani po oslovení autora obou z nich – I. Leudara.

¹⁰ V každé jazykové verzi je samozřejmě třeba předpokládat jinou obeznámenost s kontextem konkrétních kauz utvářených na pozadí analyzovaných textů.

¹¹ Jistou podobnost s mediálními sítěmi lze pozorovat v Schegloffově pojmu *interactional threads* (Schegloff 2007b), které jsou definovány jako segmenty rozhovoru, které vyžadují analýzu segmentů předchozích rozhovorů oddělených od situace časově i interakčně.

taking) (Sacks, Schegloff a Jefferson 1974), které spočívá v tom, že mluvčí si ve společném rozhovoru střídavě poskytují prostor pro mluvení. Jejich jednotlivé repliky jsou přitom často spojovány (na základě normativního očekávání) do tzv. párových sekvencí (adjacency pairs) (Sacks 1989). V případě běžného rozhovoru se jedná o promluvy, v případě mediálních dialogických sítí o jednotlivé sociální akce zprostředkované masmédií v podobě ustálených žurnalistických žánrů (např. tiskové prohlášení). Normativnost se projevuje v tom, že ve chvíli, kdy je vysloven první člen párové sekvence, je normativně předpokládáno, že bude následovat druhý člen párové sekvence. Lze to například ilustrovat na následujícím příkladu z předkládané analýzy: Hašek byl dotazován masmédií, zda se účastnil schůzky s prezidentem Zemanem, na tuto otázku masmédiá očekávala jednoznačnou odpověď (ano/ne), tu ale zpočátku nebyl schopen masmédiím poskytnout.

Prostřednictvím párových sekvencí dochází k usouvztažňování akcí v interakci (např. výzva – její odmítnutí/přijetí, prohlášení – přihlášení se k němu/jeho odsouzení). Např. hejtman Hašek byl vyzván, aby rezignoval na svou funkci ve vedení sociálnědemokratické strany. Hašek nejprve rezignaci odmítl, v dalším interakčním vývoji ji ale přijal. Z výše řečeného vyplývá, že pokud se druhá sekvence nedostaví, stává se tato skutečnost předmětem dalších interpretací. Mimo sekvenčnost, která je považována za nejdůležitějším principem usouvztažňujícím akce v interakci, má vliv na uspořádání replik také strategická volba slov a tematická a argumentační kontinuita (Nekvapil, Leudar 2004).

Konverzační analytikové upírají svou pozornost zejména na okamžik, kdy jeden mluvčí dokončí svou repliku, kdy vzniká tzv. místo relevantní z hlediska střídání mluvčích (transition relevance place) (Liddicoat 2007, 57). Nabízejí se celkem čtyři možnosti dalšího vývoje – buď bude zvolen nový mluvčí, nebo spontánně zareaguje jiný mluvčí, pokud se ale nikdo neujme slova, pokračuje v řeči původní mluvčí, nebo rozhovor končí (ibid.). Jak ale Nekvapil a Leudar přiznávají (2006a, 42) v případě rozhovoru, který není veden tváří v tvář a zároveň se odehrává v masových médiích, není na mluvčího kladen tak silný tlak zareagovat. Např. prezidentu Zemanovi se dařilo ke kauze, v níž byl přímo zaangażován, po několik dní v masmédiích nevyjadřovat. Ovšem pokud oslovený aktér disponuje kompetencí spojenou s předmětem rozhovoru, označuje Nekvapil s Leudarem (2002a) absenci repliky jako signifikantně nápadnou, tedy např. pokud by se regionální organizace ČSSD v Jihomoravském kraji, která nominovala Haška na volební kandidátku, nevyjádřila k jeho povolebním působení, pak by to bylo chápáno jako nápadné mlčení.

Mluvčí vždy může volit mezi různými variantami akcí v rámci párových sekvencí, tyto varianty ale nejsou rovnocenné, některé varianty podléhají preferenční organizaci (preference organization) rozhovoru (Liddicoat 2007, 110), která je důsledkem toho, že některé akce jsou společensky více žádoucí než jiné. Např. na přihlášení se „pučistů“ k jednotě strany je zjevně preferovanou odpovědí jeho akceptace, nikoliv odmítnutí.

Problémy, které vznikají během komunikace, mluvčí řeší v tzv. opravných sekvencích (repair sequences). Ty používají, pokud si oni sami či jejich komunikační partneři uvědomí, že původní replika byla chybná či neúplná (Hutchby, Wooffitt 2002, 57). Nekvapil s Leudarem upozorňují, že v mediálních dialogických sítích se často objevují i opravy rozložené do tří kroků, takže mezi chybnou a opravenou repliku je vloženo upozornění na pochybení (Nekvapil, Leudar 2002a, 495).

Typy opravných sekvencí se rozlišují na základě toho, kdo na pochybení upozornil a kdo ho pak opravil (ibid., 61). Např. prohlášení skupiny sociálnědemokratických politiků, kteří přiznali, že se účastnili schůzky s prezidentem, lze chápat jako opravný krok k jejich prohlášením předchozím. Zároveň již před tímto přiznáním místopředseda ČSSD Zaorálek a jiní předložili svou verzi události jako opravu jejich tvrzení. Opravy jsou v tomto případě předmětem diskurzivního vyjednávání.

Detailně se Nekvapil a Leudar zabývali jen některými fenomény, které tradičně sledují konverzační analytici, nezmiňují se např. o presekvenčních a překryvech replik. Některé tyto jevy nelze na pojem mediální dialogická síť uplatnit kvůli institucionálnímu rámci fungování masmédií, zejména rutinám zpracování masmediálního produktu,¹² zkoumáních jiných jevů je omezeno praktickými možnostmi analýzy.

3.2.2 Specifické vlastnosti pojmu mediální dialogická síť

Nejen institucionální povaha masmediální produkce obsahů, ale i technologické prostředky, které ji umožňují, vtiskávají mediálním dialogickým sítím specifické vlastnosti, ať už se to týká podoby replik nebo způsobu jejich organizace v rámci interakce.

Masmédii zprostředkovaná interakce propojuje repliky pronesené v různém kontextu, spojuje promluvy mluvčích, kteří se osobně nemuseli nikdy setkat. Důsledkem

---

¹² Např. Hutchby (2002, 164) tvrdí, že jedním z důvodů, proč je rozmanitost jevů pozorovaných v masmédiích v poměru ke komunikaci interpersonální limitována, je stálost žurnalistických žánrů, které nepřipouští výraznějších odchylky od zavedených vzorců zpracování informací.

toho je, že jsou oslovováni komunikační partneři přítomní komunikační situaci, ale i ti nepřítomní (Nekvapil, Leudar 2003a). Např. hejtman Hašek pozvaný do Interview Daniely Drtinové v České televizi vedl rozhovor nejen s moderátorkou, ale reagoval i na výroky předsedy Sobotky a dalších politiků. Někdy mluvčí zmíní adresáta svého výroku explicitně, jindy je pouze implicitně předpokládáno, že bude výrokiem komunikačně zasažen (Nekvapil, Leudar 2002a, 494).

Také přístup do masmédií není výsadou každého. Např. názor senátora Dienstbiera na situaci ve straně masmédií zprostředkují spíše než názor řadového člena ČSSD. Masmédia poskytnou prostor k vyjádření těm, kteří jsou v události zaangažováni, mohou do ní zasahovat či jsou nositeli specifických komunikačních pozic (Nekvapil, Leudar 2006b), protože si jsou vědoma toho, že reakce vysoko postaveného politika a úhlavního odpůrce hejtmána Haška přitáhne nejen větší pozornost masmediálních konzumentů, ale i aktérů události, která povede k stimulaci dalšího rozvoje mediální dialogické sítě. Masmédia také sledují intermediální agendu a referují o tom, co bylo řečeno o události v jiném masmédiu, neboť jim to pomáhá udržovat kontinuitu referování o události v mezidobí, v němž mají nedostatek informací z vlastních zdrojů. Pro tyto účely slouží masmédiím také zpravodajské agentury, které jim poskytují hotové příspěvky, které novináři upravují (často mění titulek, zprávu přepisují atd.) (Nekvapil, Leudar 2006a, 31).

V běžném rozhovoru se střídají repliky mluvčích, v mediálních dialogických sítích dochází často k multiplikaci jednotlivých členů sekvencí napříč mediální krajinou (Nekvapil, Leudar 2002a, 483). Např. Sobotkovo vyjádření k přiznání „pučistů“, v němž předseda strany mluvil o další vážné chybě těchto politiků, publikovalo v podobě článku s odlišným titulkem hned několik zpravodajských serverů, do zprávy ho zahrnul i rozhlas a televize.¹³ Jednotlivé sekvenční tahy mohou mít různou podobu, proto Nekvapil a Leudar (2004, 256) mluví o formální heterogenitě událostí zapojených do mediální dialogické sítě. Např. „pučisté“ publikovali své prohlášení na sociální síti Facebook, později uspořádali tiskovou konferenci, kde jej přednesli, a jednotlivá masmédií je také individuálně oslovila, aby poskytli prohlášení přímo pro ně.

---

¹³ Tento princip působí i naopak, např. hejtman Hašek může v jednom prohlášení pro média reagovat na celou sumu jednotlivých masmediálních obsahů.

Z výše řečeného by ale nemělo vyplývat, že masmédia mají roli pouhých pasivních zprostředkovatelů rozhovoru mezi sociálními aktéry.¹⁴ Kromě toho, že masmédia mediální dialogické sítě reprodukuje, usouvztažňují jednotlivé repliky v koherentní sociální dění¹⁵ (Nekvapil, Leudar 2003a, 215), tak je také produkují (Nekvapil, Leudar 2006a). Reprodukuje je tím, že reflektují to, jak sociální aktéři činí některé repliky relevantními¹⁶ svými reakcemi na ně (ibid., 31). Tím, že jsou masmédia pověřena sémiotickou mocí (Thompson 2004), dokážou uveřejněním příspěvku do mediální dialogické sítě zvětšit jeho dosah a účinek téměř na celou veřejnost (Nekvapil, Leudar 2004, 249), ale také mohou vznik mediálních dialogických sítí sama iniciovat (Nekvapil, Leudar 2002a, 492), tedy je možné rozlišovat mezi spontánními a elicitovanými mediálními dialogickými sítěmi. Masmédia zejména rozhodují o tom, jaká sociální akce má potenciál stát se masmediálním obsahem¹⁷ a jak budou repliky v masmediálním obsahu rekontextualizovány (Nekvapil, Leudar 2006a, 31). Mediální dialogické sítě tak jsou výsledkem masmediální rekonstrukce i konstrukce sociálních akcí (Nekvapil, Leudar 2004).

Masmédia představují nejen nejdůležitější zdroj informací o politice pro voliče, ale politika dokonce internalizovala mediální logiku, čímž se ještě upevnila závislost politiky na její prezentaci v masmédiích. Tento zvětšující se vliv masmédií na průběh procesů politického rozhodování se nazývá mediatizací (Strömbäck 2008).

Přestože autoři pojmu mediální dialogická síť mluví o tom, že intenzivní rozvoj mediálních dialogických sítí předpokládá demokratickou diskuzi (zejména v případě společensky kontroverzních témat) (Nekvapil, Leudar 2003a, 231), existence mediálních dialogických sítí je spíše úzce spojena s institucí masových médií, než s

---

¹⁴ Ve své podstatě je každý masmediální příspěvek mediální sítí v mediální síti, protože masmédia v zájmu naplnění principů objektivit a vyváženosti usilují o zastoupení hlasů obou stran předkládaného konfliktu (Nekvapil, Leudar: 2004b).

¹⁵ Základní žurnalistická poučka pro tvorbu zprávy říká, že kostru masmediálního sdělení tvoří odpovědi na několik základních otázek (kdo, co, kde, kdy a proč). Díky těmto odpovědím se novinářům daří propojit jednotlivé sociální akce v koherentní sociální dění.

¹⁶ Rozsah mediální dialogické sítě je určován právě tím, co sociální aktéři považují za relevantní, proto jsem v analýze vypustila komentáře pozorovatelů a příspěvky na blogy, které mají na vývoj sítě marginální vliv. Je třeba také brát v úvahu, že sociální aktéři se orientují na expandující interakci a nemají nadhled nad dosavadním kompletním vývojem sítě.

¹⁷ Koncepty gatekeepingu a zpravodajských hodnot, jež jsou úzce spojeny s tímto jednáním v kontextu výzkumu masmédií, jsou založeny na představě, že událostí se o pozornost masmédií uchází více a úlohou pracovníků masmédií je na základě ustáleného souboru hodnot vybrat jen některé. Např. kauza lhaní hejtmana Haška byla masmédií tak sledována, protože se týkala elitních politických osobností, bylo možné ji personalizovat, ukázat na ní negativní aspekty chování, nejednalo se o jednorázovou záležitost, ale o kauzu s příslibem kontinuálního vývoje atd. Čím více zpravodajských hodnot je v dané události identifikováno, tím větší pravděpodobnost je, že událost se přetvoří v masmediální kauzu.

mimomediálními společenskými a politickými poměry. To dokazuje i diplomová práce K. Provázkové (2009), která identifikovala mediální dialogické sítě i v masové komunikaci za komunistického režimu.

Cílem této kapitoly bylo ukázat, že v případě pojmu mediální dialogická síť se nejedná o konstrukt vytvářený pro analytické účely, ale o obraz reálného sociálního jednání tvořeného propojením replik, na něž se sami sociální aktéři orientují (Nekvapil, Leudar 2002a, 484).

V dalším oddílu této kapitoly se budu věnovat tomu, jak autoři pojmu mediální dialogická síť demonstrovali vlastnosti sítí na vývoji konkrétních mediálních dialogických sítí, jak rozšiřovali charakteristiky pojmu o nové postřehy, upřesňovali jejich platnost a jak některé z nich postupně přehodnocovali.

3.3 Vývoj pojmu mediální dialogická síť v pracích jeho autorů

3.3.1 Vyjednávání politické identity – představitel Sinn Féin a předseda Demokratické strany Sudety

V první fázi formulování pojmu mediální dialogická síť se Nekvapil s Leudarem zaměřili na problematiku vyjednávání identit politických uskupení prostřednictvím mediálních dialogických sítí. K demonstraci toho, jak je identita politického uskupení dynamicky budována v masmediální interakci, si vybrali dva konkrétní příklady politických skandálů spojených s jejich zástupci s ambicemi zapojit se do celospolečenské politické diskuze.

Studie I. Leudara (1998) se zabývá kauzou vyvolanou vystoupením politika McGuinnessa v debatě pořadu BBC On the Record z podzimu 1994. V debatě McGuinness vystupoval jako zástupce organizace Sinn Féin, strany irského republikanismu, dlouhodobě usilující o sjednocení Irska a mnohými pokládanou za politickou platformu Irské republikánské armády. McGuinness mluvil o politických cílech své strany jako o prosazování mírového procesu demokratického sjednocení Irska, přičemž pomocí strategie tzv. hybridních hlasů (Bachtin 1973)¹⁸ zahrnul tehdejší představitele britské vlády mezi ty, kteří se spolu s jeho organizací podílejí na dosažení stejných politických cílů. Masmédia

---

¹⁸ Tato strategie spočívá v tom, že mluvčí promlouvá i za jiné mluvčí, kteří nejsou přítomni, čímž naznačuje jejich názorové souznění.

jeho výroky dekontextualizovala (nezprostředkovala ani minimální kontext debaty, v rámci níž byl výrok pronesen) a spojila je s paralelně probíhající summitem britského a irského ministerského předsedy, čímž z nich učinila skandální přiznání o tajné spolupráci Sinn Féin s nejvyššími představiteli státu na sjednocení Irska. Tuto interpretaci vyjádření McGuinnessovi nabídl již moderátor ve studiu a on tím, že ji nezpochybnil, de facto umožnil rozpoutání skandálu. Na první repliku párové sekvence formulovanou masmédií zareagoval představitel britské vlády Sir P. Mayhew a McGuinnessovo přiznání popřel, což mělo dopad na McGuinnessovo postavení v organizaci Sinn Féin.

Podobným případem, který se odehrál krátce po vzniku samostatné České republiky v roce 1993, se zabýval Leudar s Nekvapilem (Nekvapil, Leudar 1998; Leudar, Nekvapil 1998). Jednalo se o diskuzi okolo vznikající Demokratické strany Sudety, která byla díky svému názvu spojována s prvorepublikovou stranou sympatizující s nacistických Německem a také se současným Sudetoněmeckým krajanským sdružením působícím na druhé straně hranic. Její předseda J. Blühmel vylíčil v jedné z politických debat České televize Co týden dal těžiště volebního programu strany jako zlepšení životních podmínek v oblasti pohraničí. Ke kontroverznímu majetkovému vyrovnání s odsunutými Němci se sice postavil jako k druhotné záležitosti v programu, ale tím, že se přímo nevyjádřil k veřejnému znepokojení, jež tuto citlivou otázku českých dějin provází, de facto potvrdil, že toto téma má v programu své místo (a potažmo dodal opodstatnění s ním spojenému znepokojení). Poskytl tak prostor pro to, aby masmédiá jeho vystoupení na tuto otázku redukovala a interpretovala jeho vystoupení jako první část párové sekvence, žádost o navrácení majetku odsunutým Němcům umocněnou hrozbou násilných akcí, jejichž riziko Blühmel v debatě zmínil. Tehdejší premiér V. Klaus, jenž byl touto žádostí komunikačně zasažen, ji podle očekávání razantně odmítl. Nereagoval nicméně na Blühmelův výrok z debaty,¹⁹ ale na jeho rekontextualizovanou podobu formulovanou masmédií. Blühmel se sice několikrát pokusil vyvázat svou stranu z historických konotací (např. opravnou sekvencí v podobě vysvětlení a historické motivace pro označení území jako Sudety), ale na druhou stranu se například neohradil proti kontextualizaci debaty pomocí ankety mezi obyvateli pohraničí zaměřené na otázku navrácení majetku. Následkem masmediální interpretace jeho vystoupení bylo odvolání Blühmela z funkce předsedy strany a brzký zánik strany.

---

¹⁹ Klaus se vyhýbal přímo názorové konfrontaci s předsedou Blühmelem, protože diskuzí s ním by ho jako komunikačního partnera legitimizoval, odpověděl tedy spíše na masmédií vyvolané veřejné znepokojení.

Výroky reprezentantů politických uskupení jsou chápány jako výroky reprezentující postoje celého uskupení. Pokud je tedy jejich výrok interpretován v rozporu s většinovými postoji strany, politik je shledán jako nevhodný ve své reprezentační roli a je odvolán. Důležité tedy není pouze, zda jeho výroky odpovídají názorům uskupení, ale zda celé vyjednávání probíhá v souladu s tím, jak se strana usiluje navenek prezentovat a vystupovat v politickém vyjednávání svých pozic, které má vliv na to, zda se jejich repliky stanou součástí mediální dialogické sítě (Nekvapil, Leudar 2003b, 163). Nicméně politická identita strany je vždy tvořena intersubjektivním a interaktivním vyjednáváním toho, „jaké kategoriálně vázané aktivity, rysy a dispozice konstituují tuto sociální kategorii“ (Nekvapil, Leudar 1998, 30). Obě identity, jak identita prezentovaná představiteli strany, tak ta konstruovaná masmédií, jsou v tomto procesu navzájem koordinovány.

Prostřednictvím analýzy těchto dvou kauz se Nekvapil a Leudar blíže zaměřili na vznik prvních členů párových sekvencí a následné navazování druhých členů na ně. Důležitou roli v tomto procesu zaujímala masmédiá, která oddělila výrok od původního kontextu a interpretovala ho jako prvního člena párové sekvence, čímž docílila toho, že sociální aktéři nereagovali na původní výrok, ale na jeho interpretaci v masmédiích.

3.3.2 Využívání přímé a nepřímé řeči v prosazování vlastních cílů

Přetrvávající zájem o rekontextualizaci původních výroků je patrnou motivací pro vznik další publikace, v níž I. Leudar ve spolupráci s Ch. Antakim (Antaki, Leudar 2001) nabízí analýzu strategií manipulace s výroky v přímé řeči a v podobě parafrází v řeči nepřímé. Tyto strategie sledovala dvojice autorů na argumentaci britských politiků v rámci jednání v British House of Commons (dolní sněmovna britského parlamentu). Jako zdroj citátů svých protivníků politikům již několik století slouží tzv. Hansard, jehož prostřednictvím jsou shromažďovány a zpřístupňovány záznamy politických projevů v britském parlamentu.²⁰ Existence Hansardu nabízí poslancům řadu možností, jak nakládat s výroky jiných poslanců při argumentaci.²¹

---

²⁰ Hansardu v českém prostředí v podstatě odpovídají stenografické záznamy z jednání Parlamentu České republiky. Pořizování záznamů v rámci Hansardu se na rozdíl od nich řídí striktními pravidly omezujícími zaznamenávání neverbální komunikace na minimum (kurzivou jsou do záznamu zaneseny pouze popisy jednotlivých kroků jednání a konstatování jejich výsledku).

²¹ V angličtině existuje pro označení této činnosti dokonce speciální sloveso „to hansardize“.

Díky Hansardu se politici mohou vrátit k výroky, které při jednání zazněly, a využít je například k tomu, aby poukázali na rozpory mezi tím, co politik deklaroval v minulosti a jeho současným chováním. Parafráze politici používají také k tzv. krajním formulacím (Pomerantz 1986) doprovázeným značnou mírou hodnocení, zejména toho negativního. Použití krajní formulace spočívá v tom, že si politici vyberou konkrétní výrok a prezentují ho jako výrok s absolutní platností, kterou signalizují výrazy jako „pokaždé“, „všichni“ atd. Často jsou tyto parafráze užity ironicky a s nadsázkou. Výhodou použití krajních formulací je skutečnost, že nejčastější protizbraň slovně napadeného v podobě vyžadování důkazu citací může být v tomto případě chápána spíše jako pedantismus, který nevyvrací podstatu vyjádření. Je tedy zřejmé, že mluvčí nepoužívá parafráze, protože nemá k dispozici citát, ale protože tímto způsobem dosahuje specifického argumentačního efektu.

Citace poskytují samy o sobě velmi silný argument, pokud se vhodně kontextualizují v prospěch mluvčího. V tomto článku to jeho autoři prezentují na případu, kdy jeden politik druhému dokazuje, že jeho stanovisko je bližší opozici než jeho vlastní straně. V materiálu se objevila také strategie, která spočívá v odhalení, že vyjádření, které se na první pohled jeví jako přímá řeč mluvčího, patří jeho protivníkovi. Určitá míra tajemnosti a zmatení posluchače ještě umocní význam sdělení. Vyslovení citátu je spojeno obvykle s výrazným upozorněním na jeho doslovnost a ve většině případů i na autora citátu a jeho politické zařazení.

Mluvčí často pracují s normativními očekáváními (např. předpokladem, že výrok politického protivníka bude vůči jeho rivalovi nepřátelský nebo že levicový politik se bude vyznačovat levicově orientovanými postoji). Pokud je odhalena odchylka od normy, vzniká vhodná příležitost, jak na ní upozornit a konfrontovat ji s politickým programem strany, případně programovým prohlášením vlády. Politici tak vyvolávají přímou názorovou konfrontaci a právě tato obratná hra s citacemi a jejich používání jako zbraní proti protivníkovi je v politice velmi ceněna.

Zatímco v předchozích dvou článcích Leudar s Nekvapilem popisují, jak se masmédia podílejí na vyjednávání významů, v tomto příspěvku vystupují masmédia pouze jako mediátoři, vytváření mediálních dialogických sítí zůstává v režii politiků. Pozornost se v tomto případě obrací od vyjednávání identity sociálních útvarů v reprezentaci jejich politických představitelů k identitě konkrétních politiků jako politických představitelů.

Politici díky Hansardu využívají výroky jako prostředků pro uplatnění strategií k dosažení vlastních cílů. Výroky dekontextualizují, modifikují a budují pro ně nový interpretační kontext (rekontextualizují je).

3.3.3 Alternativa ke kognitivně zaměřenému odkrývání stereotypů – vnímání Romu ve Střední Evropě a imigrantů ve Velké Británii

V dalších několika publikacích se Leudar, Nekvapil a jejich kolegové přesunuli k problematice studia stereotypů, která je tradiční doménou kognitivní antropologie a psychologie. Nabídli k ní alternativu z diskurzivního pohledu. Pojem mediální dialogická síť propojují s členskou kategorizační analýzou, jež jim umožňuje zkoumat stereotypy zaměřené na sociální skupiny.

Jako první materiál k analýze etnických stereotypů spojených s romskou identitou jim posloužila mediální dialogická síť spojená s diskuzí o tzv. imigračním zákoně (Nekvapil, Leudar 2003b), která se vyvíjela ve stejné době jako kauza Demokratické strany Sudety. Zákon vznikl jako reakce na zvýšenou imigraci do ČR doprovázenou rostoucí kriminalitou. Od okamžiku jeho předložení generální prokuraturou k projednání parlamentu byl zákon považován za velmi kontroverzní, protože ačkoliv explicitně nezmiňoval příslušníky romského etnika, reálně by je nejvíce postihl.²² Tehdejší předseda ústavněprávního výboru Parlamentu M. Výborný ho dokonce nazval „neskrývaným projevem rasismu“. Proti tomuto označení zákona se ohradil generální prokurátor J. Kredba. Do diskuze se později zapojil i romský poslanec Body, čímž i strana, která se zákonem cítila zasažena, získala svého obhájce. Jedním z témat, na něž se autoři článku zaměřili, bylo vyjednávání pozic, jež přímo souvisí s tím, kdo má pravomoc o záležitosti rozhodovat. Předmětem sporu ohledně imigračního zákona tedy bylo, jaké vlastnosti (v pojmosloví členské kategorizační analýzy predikáty) mu připsat a jak je tato kategorie jednotlivými aktéry skrze jeho kritiku a obhajobu konstituována²³ (Nekvapil, Leudar 2003b, 163).

---

²² Kritici zákona například tvrdili, že svým protiromským zaměřením se zákon dostává do konfliktu s Listinou základních práv a svobod.

²³ Vedle odpůrců a zastánců tzv. imigračního zákona se v síti objevily i hlasy, které se nevyjadřovaly k zákonu jako takovému, ale k problému, který měl tento zákon vyřešit. I tyto reakce byly značně interakčně produktivní.

Tento článek není ale důležitý jen proto, že vnesl diskurzivní pohled na problematiku národnostních stereotypů do českého prostředí, ale také proto, že v něm autoři obohacují pojem mediální dialogické sítě o několik důležitých postřehů. Na analýze každodenního rozhovoru o politice vysvětlují, jak tyto běžné hovory navazují na mediální dialogické sítě a čerpají z nich²⁴ (Nekvapil, Leudar 2003b, 171n).²⁵ Poprvé také na repliku mediální dialogické sítě nepohlíží z čistě jazykového hlediska, ale definují ji v obecně sémiotickém smyslu jako znakově heterogenní komunikát, který například může obsahovat vizuální informaci v podobě fotografie (Nekvapil, Leudar 2003b, 174).

Analýza debaty ohledně imigračního zákona byla záhy doplněna (Nekvapil 1998; Leudar, Nekvapil 2000; Homoláč, Leudar, Nekvapil 2003) analýzou několika televizních debat z let 1990–1995, na nichž bylo možné sledovat, jak se stereotypizace romských etnických příslušníků vyvíjela. Výzkumníci se věnovali studiu kategorií samotných, všimli si také toho, jak se tyto kategorie uplatňují v argumentaci.

Výsledkem analýz zaměřených na stereotypy spojené s romským etnikem bylo zjištění, že kategorie Rom je v masmediální diskurzu dávána do souvislosti s negativními vlastnostmi a negativním sociálním jednáním (s negací vlastností a jednání, kterých si Češi váží), zejména kriminalitou, ovšem kritika Romů, včetně užívání hanlivého označení Cikán, byla užívána individuálně, nikoliv stereotypicky, vždy se vázala na konkrétní kontext užití.

Podobně jako v případě výzkumu vyjednávání identity politického uskupení i zde autoři pojmu mediální dialogické sítě doplnili svůj výzkum také výzkumem z druhého kulturního prostředí, z Velké Británie, kde se spolu se svými spolupracovníky (Leudar, Hayes, Nekvapil, Baker 2008) soustředili na stereotypy spojené s uprchlíky a žadateli o azyl. Masmediální agendu v tomto případě zkoumali jen jako z jednu z oblastí působení stereotypů, zajímají se o její propojení²⁶ s představami domácích obyvatel i o její vliv na

---

²⁴ Návaznosti na mediální dialogické sítě lze rozeznat z odkazů explicitních (účastníci např. reprodukuji fragmenty z mediálních dialogických sítí a vstupují s nimi v dialog) a implicitních (účastníci rozhovoru jsou např. o tématu informovaní z masmédií, nebo dokonce používají stejné výrazy, jaké zazněly v masmédiích).

²⁵ Nekvapil s Leudarem vyjadřují také hypotézu o vlivu mediálních dialogických sítí na konzumenty. Říkají, že konzumenti je využívají, aby podpořili své vlastní názory a dosáhli s nimi svých cílů. Tato hypotéza v podstatě odpovídá funkcionalistickému přístupu tradičně v mediálních studiích označovanému jako teorie užití a uspokojení (Jiráček, Köpplová 2006, 225).

²⁶ Této problematice se v rámci mediálních studií věnuje oblast nastolování témat (agenda-setting), která se rozvíjí od 70. let 20. století.

psychický stav uprchlíků²⁷. V rozhovorech s oběma skupinami se objevovali kategoriální predikáty blízké těm, která přinášela masmédiá, jež v tomto smyslu slouží jako zdroj sociálně sdílených hodnot. Projevily se i implicitní rysy referování o imigrantech, např. to, že jejich zástupcům není v mainstreamových masmédiích věnován téměř žádný prostor, a pokud je jim pozornost dopřána, pak pouze negativní.

Analýza mediálních dialogických sítí za předem určené období se dotýkala několika témat spojených s imigranty – opatření umožňujícím jim odebrat děti v případě, že nesouhlasí s repatriací, plošných kontrol zamořenosti chorobami mezi uprchlíky, celospolečenské diskuze o registraci uprchlíků kvůli snadnějšímu monitorování jejich pohybu a názorů o nedostatku respektu k zákonům ze strany uprchlíků a jejich ekonomické závislosti na domácím obyvatelstvu. Výzkum prokázal to, co naznačovaly některé předchozí studie, že masmédiá užívají k vykreslení vlastností imigrantů metafory hrozby, zvířat, infekčních nemocí, přírodních katastrof nebo plebeu, navíc označení imigranti je zcela volně zaměňováno za označení ilegální imigranti (Leudar, Hayes, Nekvapil, Baker 2008, 190). Přes tyto poměrně jednoznačné závěry ale autoři článku dodávají, že stereotypy nejsou statickými a konsenzuálními vlastnostmi přiřazovanými k etniku v dané kultuře, ale výsledkem polyfonního vyjednávání uskutečňovaného nejčastěji prostřednictvím tříčlenné sekvence akce – její kritika – obrana akce (ibid.).

Cílem výše představených analýz bylo poukázat na to, že studium stereotypů v sociální psychologii je třeba revidovat, protože stigmatizace minorit je zasazena nejen do specifického kulturního prostředí, ale také do konkrétní sociální situace a je utvářena prostřednictvím situačních jazykových aktivit. Autoři říkají:

„[...] since discourses are expressions generalized over disparate dialogical contexts they inevitably lose connections with those contexts. The concept [představený výše jako alternativa k analýze stereotypů z kognitivního hlediska (pozn. K.T.)] returns discourses to shared activities, and captures their intertextual nature as distributed across different activities and settings in a way that is a notable accomplishment of participants. Participants themselves create between expressions, describing the practices in and through which they make these links notable.“ (Leudar, Hayes, Nekvapil, Baker 2008, 189).

---

²⁷ Uprchlíci a žadatelé o azyl se totiž často potýkají s řadou psychických problémů pramenících z traumatizujícího přístupu majority k nim, ačkoliv se s ní dostávají do kontaktu pouze prostřednictvím masmédií. Výzkum kauzální spojení těchto typů obtíží s imigrací potvrdil.

Není tedy možné zakládat zjištění o stereotypech na základě osobních úsudků výzkumníků, nebo analyzovat pouze stereotypy objevující se obecně v masmediálním diskurzu, aniž by byly zohledněny účely jejich konkrétního užití a jejich kontextově závislá percepce mezi veřejností a členy zasažené minority. Stereotypní označení jsou tedy individuálně užívána, ale zároveň jsou v kolektivním držení. Nekvapil s Leudarem (2000, 490) tuto myšlenku shrnují takto:

„The line between a stereotype and delusion can be situation contingent and should not be set theoretically. The list we provided consisted not of mental beliefs – these are postulated by analysts – but of description which were produced by specific individuals, at particular points in the television debates and for particular purposes.“

3.3.4 Dva pohledy na události 11. září 2001 – členská kategorizace pomocí zájmen my a oni a uplatňování strukturované bezprostřednosti

V předchozích publikacích rozvíjeli Nekvapil a Leudar pojem mediální dialogické sítě v jednom z vybraných kulturních prostředí, dále pokračovali v rozvíjení pojmu mediální dialogická síť tím, že se rozhodli zmapovat mediální dialogické sítě zprostředkovávající rozhovor mezi představiteli západní a východní civilizace v globálním násilném konfliktu, který zahájily teroristické útoky na budovy World Trade Center v New Yorku a na Pentagon ve Washingtonu 11. září 2001 (Leudar, Marsland, Nekvapil 2004; Nekvapil, Leudar 2004; Nekvapil, Leudar 2006b).

Mediální dialogická síť spojená s touto událostí je tak mohutná, že se autoři museli materiálově omezit jen na některé příspěvky. Rozhodli se soustředit na oficiální projevy hlavních představitelů obou stran konfliktu – prezidenta Spojených států amerických G. W. Bushe a vůdce teroristické organizace Al-Káida U. bin Ládina. Podle toho, pro jaké odborné publikum byly jednotlivé publikace určeny, prohlášení hlavních dvou aktérů konfliktu doplnily prohlášeními dalších aktérů lokální významnosti (např. projevy britského premiéra T. Blaira, představitelů britských muslimů nebo prezidenta V. Havla).

Prezident Bush ve svém prvním projevu k národu popsál událost jako útoky na „americkou svobodu a americký způsob života“. Přisoudil jim zásadní důležitost, tím, že je prezentoval jako činy zaměřené proti celému národu a jeho kultuře (Nekvapil, Leudar 2006b, 358). Útoky podle něj přinesly pouze fyzické následky v podobě ztrát na životech, nikoliv následky morální, které by uvrhly zasažený národ do strachu (ibid., 359). Jako oběti útoků nechápe jen osoby, které přišly při útocích o život, ale kategorii obětí rozšiřuje na všechny obyvatele zasažené země. Analogicky nepokládá za zodpovědnou za útok pouze skupinu teroristů, která útoky skutečně spáchala (a zemřela při nich), ale také skupinu osob, která jim zajišťovala zázemí (ibid., 360). Tímto způsobem zformoval antagonistické kategorie označené zájmeny *my* a *oni* (ibid., 358). I když Bush soustavně užíval kategorie primárně pocházející z náboženského diskurzu (útoky např. nazval ďábelskými), kategorie vidí v tomto smyslu jako reprezentanty extrémních kategorií na škále dobra a zla (ibid., 359), distinkce mezi *my* a *oni* na nich není vystavěna.²⁸

V dalším projevu Bush rozšířil členství v kategorii *my* na *ty*, kteří touží po „světovém míru, bezpečí a zachování demokracie“ (tedy v jeho očích zastánce tradiční západní civilizace),²⁹ protože usiloval o získání spojenců v boji s druhou stranou konfliktu. Otevřením kategorie je vyzval k připojení se na jeho stranu (ibid. 361). Zároveň tím, že již nenazval událost útoky, ale akty války, anticipoval rozměry budoucí odvety proti vykonavatelům útoků (ibid.).

Vůdce teroristické organizace bin Ládín neproněsl veřejný projev jako Bush, ale své prohlášení zaslal do televize Al-Džazíra a ta ho 24. září uveřejnila. Bin Ládín nereagoval přímo na Bushovy projevy, jeho prohlášení propojili s Bushovými projevy masmédií. Konflikt nahlížel výhradně náboženským prizmatem jako bitvu mezi islámem a křesťanstvím (ibid., 368). Oběti nazval mučedníky. Do kategorie *my* zařadil obyvatele některých muslimských zemí, kteří jsou pevní ve své víře (jeho cílem bylo též aktivizovat spojence), kategorii *oni* podle něj tvoří obyvatelé Spojených států a jejich spojenců (označuje je jako křížáky). Jeho vidění těchto kategorií bylo tedy zrcadlově opačné k pojetí Bushovu (ibid.). V dalším projevu ze začátku října se vyjádřil již přímo k útokům.

---

²⁸ Na neoprávněnost tohoto interpretačního schématu se snaží upozornit zejména britští muslimové a britský premiér Blair, který jako členy kategorie *oni* označuje pouze muslimské fundamentalisty, čímž nepřímou přiznává, že útoky mohly být motivovány nábožensky (Leudar, Marsland, Nekvapil 2004a, 255n).

²⁹ Zajímavé je, že britský premiér Blair a prezident Havel přicházejí s tímto širším pojetím kategorie *my* dříve než Bush, což je pravděpodobně způsobené tím, že jim to umožňuje se do sítě také plnohodnotně zapojit.

Použitím extrémních formulací zvýšil významnost útoků (např. řekl: „Všemohoucí Bůh zasáhl Ameriku na jednom z jejích životně důležitých orgánů a její nejdůležitější budovy byly zničeny.“) (ibid., 370). Stejně jako Bush nerozlišoval mezi přímými a nepřímými vykonavateli útoků, tak ani bin Ládín nečinil rozdíly mezi těmi, kdo přímo způsobují utrpení muslimů v jejich zemích a těmi, kteří nejsou přímými strůjci tohoto jednání (ibid., 372).

Oba klíčoví aktéři globálního konfliktu ve vzájemném masmediálním dialogu koordinovali dle momentálních cílů své utváření kategorií my a oni pomocí argumentace³⁰ (kategorie byly argumentací kontinuálně modifikovány), výsledkem jsou vzájemně na sobě závislé, symetrické a zároveň paralelní identity (obránci islámu/teroristé - ochránci civilizace/křížáci). Základní aktivitou sociálních aktérů při utváření kategorií bylo zahrnování aktérů do kategorií a jejich vylučování z nich. Skrze nabízené kategorie sociální aktéři poskytovali vysvětlení událostí 11. září a projektovali události budoucí.

Po určité době se autoři pojmu mediální dialogická síť vrátili k těmto materiálům a s pomocí pojmu strukturovaná bezprostřednost (structured immediacy) je ve dvou článcích reanalyzovali (Nekvapil, Leudar 2010, 2011). Tentokrát se zaměřili na to, jak sociální aktéři využívali historických významů k praktickému vysvětlení současných aktivit, respektive jak tyto aktivity usouvztažnili s historickými interpretačními rámci představujícími širší kontext událostí. Výsledkem jejich jednání jako praktických historiků bylo, že pro ně relevantní detaily aktivit logicky vyplývaly z historických antecedentů.

Historické rámce událostí z 11. září 2001 v projevech prezidenta Bushe nápadně chyběly, útoky totiž nepokládal za výsledek předchozího jednání (podle něj stály vně historických souvislostí).³¹ Vylíčil je jako bezprecedentní, čímž umocnil jejich závažnost. Při popisu událostí se omezil výhradně na širší přítomnost, případně na budoucnost po tomto historickém zlomu (Nekvapil, Leudar 2010, 625). Naopak bin Ládín komplementárně k interpretaci Bushově akcentoval historický rozměr událostí, na něž nahlíží jako na reakci na intenzivní a po několik století trávající útlak muslimů.

---

³⁰ Pomocí rozboru argumentace lze identifikovat kategorie, které jsou argumentací indikovány, konstituovány nebo transformovány.

³¹ Hodnoty svobody a demokracie, za níž apeluje bojovat, chápe jako věčné a trvalé, takže je nijak nezakotvuje v historickém kontinuu (Nekvapil, Leudar 2010, 625).

3.4 Mediální dialogické sítě v éře konvergence médií

Dosud jsem se věnovala tomu, jak se utvářejí mediální dialogické sítě v rámci tradičních masových médiích. Pojem mediální dialogická síť vychází z principů fungování těchto médií,³² Leudar a Nekvapil charakteristiky pojmu mediální dialogická síť představují vždy na typických žánrech jak tištěných, tak elektronických masmédií (např. televizních politických debatách).

Už v úvodu této práce, v níž jsem se krátce dotkla vývoje pohledů na studium intertextuality v masmédiích, jsem naznačila, že s prohlubující se globalizací masmédií a rozvojem nových médií³³ se dá očekávat, že pojem mediální dialogická síť bude nabývat nových vlastností.

S nástupem nových médií se nezměnily pouze technologické možnosti komunikace a jejich dostupnost, ale především se změnilly podmínky sociální komunikace. Dochází k internetizaci tradičních masových médií a zmasovění prostředků interpersonální komunikace. Jednotlivá média v prostředí Internetu vystupují v podobě multimédií a navzájem se hybridizují. Konvergence médií probíhá hned na několika úrovních (Jiráček, Köpplová 2006) – mediální obsahy se vyrábějí podobným způsobem (výroba článku do novin a na internet se liší až v koncové fázi), uživatelsky je ke konzumaci médií možné využít řadu zařízení (uživatel si může zprávy prohlížet na osobním počítači i na mobilním telefonu) a funkčně jednotlivá média v prostředí Internetu konvergují v podobě multimédií (internetový článek může například obsahovat videozáznam i text).

Je obtížné určit, zda technologická inovace komunikačních prostředků vedla k proměně sociálních podmínek komunikace v nových médiích, nebo zda proces proběhl opačně. Nicméně v současnosti dochází k tomu, že hranice mezi veřejným a soukromým prostorem se pomalu stírá, dříve striktně oddělené domény se prolínají a tyto hybridizované komunikační kanály dávají vzniknout novým sociálním vzorcům chování (např. uživatelé nových médií čtou jen takové zprávy zpravodajských portálu, kterým jejich přátelé dají svůj „like.“)

Hypertextový princip uspořádání informací je technologickým vyjádřením intertextuality v nových médiích, pomáhá propojit obsahy a zpřístupnit je během pár

---

³² Pokud bych vzala v úvahu terminologické rozlišení mezi médii a masmédií, které považuji z hlediska studia médií za velmi podstatné, pak by se sítě měly nazývat spíše sítě masmediální než mediální.

³³ Pojem nová média původně označoval média, která se objevila po nástupu televize (např. teletext), od počátku 90. let 20. století je tento pojem užíván jako synonymum k digitálním médiím dostupným prostřednictvím počítačových technologií (Reifová 2004, 134).

okamžiků (Barnet 2000), čímž přispívá k snadnější rekonstrukci mediální dialogické sítě. Přenesením tohoto principu do sociálních médií vznikají tzv. hashtagy, značky, které slouží k propojení tematicky souvisejících příspěvků na sociálních sítích (Zappavigna 2011).

Masmediální obsahy v internetovém prostředí jsou často tvořeny sděleními v různých kódech. Přitom je obtížné stanovit, jaké sdělení je dominantním a jaké pouze doplňujícím. I když se může jednat o originální nahrávku například rozhovoru s politikem, k níž je přiložen redakčně upravený rozhovor, není možné jednoznačně říci, zda za produkt považovat syrový materiál zprostředkovávající i neverbální rovinu komunikace, nebo tradičně redakčně připravený příspěvek, nebo obě překrývající se či doplňující se sdělení v rámci komplexním komunikátu.

Díky interaktivnímu potenciálu nových médií mohou konzumenti například participovat na produkci masmediálních obsazích v okamžiku, kdy tradiční masmédiá nedisponují vlastními zdroji informací. Mluví se dokonce o vzniku prozumenta (Toeffler 1981)/prosumera (Bruns 2006), konzumenta a producenta obsahu v jedné osobě. Na vytváření obsahů se mohou podílet nejen individuálně, ale i v rámci tzv. kolektivní inteligence (Lévy 2001) nebo mají možnost se prostřednictvím diskuzních fór zapojit v rámci určité kyberkultury do vytváření sdíleného vědění (Jenkins 2006).

Vedle fenoménu fanouškovských subkultur vznikají na sociálních sítích³⁴ alternativní politické komunikační prostory, které se ustavují především tehdy, pokud tradiční masmédiá podléhají tvrdé cenzuře (Hermida, Lewis, Zamith 2012). Tyto virtuální komunity mohou vyvíjet tlak na ustavené politické struktury mimo tradiční masová média, jak tomu bylo např. v období tzv. Arabského jara (Sakr 2013).

Skutečnost, že Internet umožňuje tradičním masmédiím přinášet informace velmi rychle v reálném čase, a kontinuálně tak sledovat vyvíjející se událost v přímém přenosu, není v oblasti masmédií novem, již před jejich vznikem této výhody elektronická masmédiá často využívala. Ovšem Internet navíc dovoluje zpětné upravování již dříve publikovaných příspěvků. Z pohledu masmédií i jejich uživatelů se jistě jedná o přínosnou vlastnost, ale pokud se rozhodneme analyzovat tyto texty, je stále měnící se obsah spíše faktorem komplikací. Mediální dialogické sítě je tedy obtížné v úplnosti zachytit, protože v prostředí nových médií nemusí být de facto nikdy dokončené. Dosud jsem se zmínila

---

³⁴ Sociální sítě jsou internetové platformy, které uživatelům umožňují vytvářet si profil a jeho prostřednictvím komunikovat s přáteli, sdílet s nimi vlastní příspěvky i masmediální obsahy (vlastní definice).

pouze o změnách, které mohou mít kvalitativní vliv na podobu mediálních dialogických sítí. Je zřejmé, že překážkou se také stává obrovský kvantitativní nárůst masmediálních příspěvků, takže je nutné potýkat se s paradoxním stavem, kdy záznamy masmediálních výstupů jsou sice stále lépe dostupné k analýze, ale jejich kvantum je analyticky obtížně uchopitelné.

Otázkou zůstává, zda model sítí není příliš idealistickou představou, jak komunikace v masových i nových médiích v současnosti funguje (Erickson 2012). Předpokládá totiž, že většina uzlů sítě je nějakým způsobem dále rozvíjena. Toto arboristické uspořádání vědění zpochybňuje v kontextu nových médií Delueze a Guattari (2006), kteří vychází z toho, že se jedná spíše o vznik různých rhizomů (oddenků), které nejsou součástí žádné hierarchie. Podle De Landy (1997) ani krystalizace historických událostí nemusí nutně probíhat lineárně, ale paralelně na několika odlišných úrovních.

4 Členská kategorizační analýza

V této kapitole stručně představím druhý analytický nástroj vycházející z etnometodologie, na němž zakládám analýzu v této diplomové práci. První náznaky členské kategorizační analýzy zveřejnil H. Sacks ve dvou článcích v roce 1972 (a,b).

První článek byl založen na analýze nahrávky rozhovorů v Centru poskytujícím pomoc sebevrahům, kde v té době Sacks působil. Všiml si, že pokud nemá volající nikoho blízkého, kdo by měl povinnost mu pomoci v jeho tíživé situaci, je absence členská kategorie kompenzována vznikem alternativního souboru členských kategorií založeného rozdílu mezi odborníkem a laikem (Sacks 1972a). V druhém článku se zaměřil na analýzu úryvku dětského vyprávění, v němž figuruje matka a dítě (Sacks 1972b). Sacks tvrdil, že nikde není explicitně řečeno, že se jedná o matku zmíněného dítěte, přesto předpokládáme, že se jedná o nositele kategorií jednoho souboru, které přirozeně patří k sobě. Na základě těchto publikací Sacks vypracoval aparát členské kategorizační analýzy, jehož základy se budu zabývat dále v této kapitole.

4.1 Definice členské kategorizační analýzy

Členská kategorizační analýza (membership categorization analysis, MCA) se zaměřuje na užívání členských kategorií a dalších nástrojů členské kategorizace v každodenním životě (Hester, Eglin, 1997, 3). V komunikaci se sociální aktéři neustále orientují na sdílené vědění o sociálních strukturách. Každý člověk je v rámci těchto struktur chápán jako nositel určitých členských kategorií a na základě těchto znalostí je jimi popisován (ibid.). Za členy s malým *c* je tedy možné považovat ty osoby, které vstupují do konkrétní interakce a používají členské kategorie, za členy s velkým počátečním písmenem pak konkrétní osoby označené prostřednictvím členských kategorií (Lepper 2000, 15). Ačkoliv původně byla členská kategorizační analýza vypracována pro analýzu personálních kategorií, postupně byla rozšiřována tak, že dnes je s nimi možné analyzovat i kategorie nepersonální (Hester, Eglin 1997, 3). Např. v předkládané analýze se budu v tomto smyslu věnovat kategorizaci události jako puče.

Členské kategorie jsou definovány jako sociální typy nebo klasifikace, skrze něž je k jedinci odkazováno, pomocí nichž je identifikován i charakterizován (Sacks 1992, 306, 418). Jejich použití předchází shromažďování aktuálních i kontinuálních pozorování čase, jejich uspořádání, případně odhalování jejich uspořádanosti, která slouží k tomu, aby v konkrétním popisu události byly objeveny kritéria a pravidla umožňující osobu klasifikovat pomocí členské kategorie (Smith 1978, 26). A naopak na událost je pohlíženo prostřednictvím sady prostředků, podle nichž byl učiněn popis toho, co se odehrálo (ibid., 27). Struktura popisu osoby je tedy chápána jako isomorfní se strukturou konceptuálního schématu sloužící k jejímu rozeznávání, tedy s kategorií. Kategorizace tedy transformuje konkrétní události na sociální fakta (ibid., 33).

Během interakce dostává interpretující nápovědy v podobě atributů členské kategorie, které mu pomáhají pochopit, jak si má vyložit daný podaný popis události. Každý kategorizuje nezávisle na ostatních, na základě vlastních pozorování chování a charakteru kategorizovaného subjektu (Smith 1978, 36). Cílem kategorizujícího je dokázat, že chování subjektu v určité situaci je pro subjekt typické, že popsáný jev je stabilní součástí jeho charakteru (ibid., 38), proto jsou neustále konfrontována konkrétní pozorování a definice situace (ibid., 41). Např. hejtman Hašek byl předsedou Sobotkou a jeho přívrženci implicitně kategorizován jako pučista, což bylo odůvodněno nejen jeho jednáním v souvislosti s lánskou schůzkou, ale i příklady jeho jednání z několika posledních let jeho působení ve straně, kdy se podle nich již několikrát pokusil odstavit předsedu z funkce. K této kategorizaci přispěla například i reportáž Drásovské nokturno, která líčila, jak Hašek uspořádal puč ve své rodné obci na jejího starostu. Usilování o puč bylo tedy popsáno jako Haškovo typické chování, jako stabilní součást jeho charakteru.

4.2 Členské kategorie

Ke kategoriím je v členské kategorizační analýze přistupováno jako k označovanému, Sacks (1972b) říká, že matka a dítě jsou kategorie, které chápeme jako přirozeně patřící k sobě, pokud by nositelka kategorie matka byla nazvána např. maminkou na uspořádání kategorií v pár by to nic neměnilo. Kategorie jsou bohaté na inference, proto slouží jako zásobárna praktického uvažování celé kultury (Schegloff 2007a, 469). Nositel členské kategorie představuje reprezentanta kategorie, takže to, co je přisuzováno jemu, je přisuzováno členské kategorii a naopak. Pokud dojde k tomu, že chování nositele členské

kategorie se rozchází s představou o chování členů kategorie, pak je to explicitně naznačeno, čímž je zabráněno automatickému aktivování některých inferencí (naopak k jejich aktivaci v kontextu interakce slouží tzv. tautologie) (ibid.) Anomálie jsou líčeny pomocí kontrastu s normou (Smith 1978, 43). Když se ale ukáže, že chování nositele členské kategorie je výrazně v rozporu s představou o chování člena kategorie, pak je dotyčný označen za defektního nositele členské kategorie. Toto opatření zabraňuje neustálé revizi členských kategorií a zajišťuje dostatečnou míru jejich stability (ibid., 470). Pokud nositel členské kategorie přebírá oprávnění a povinnosti spojené s jinou členskou kategorií, pak je vnímán jako někdo, kdo předstírá, že je nositelem jiné členské kategorie (Watson 1978, 106). Pokud se ovšem nositel členské kategorie takto chová systematicky, dochází k jeho rekatégorizaci (ibid., 107). Např. Chovance, který se jako první přiznal k účasti na lánské schůzce, se kategorizoval jako účastník schůzky a zároveň jako ten, kdo o ní mluví pravdu. Masmédii byl nejprve označen jako jeden z pěti pučistů, postupně byl ale z této kategorizace díky zásahu předsedy Sobotky vyňat, což mělo vliv na to, jak pokračovala jeho politická kariéra.

Tyto důsledky napovídají, že členské kategorie hrají také důležitou roli v morálním řádu společnosti, protože zprostředkovávají motivy jednání sociálních aktérů, které naplňují představu sociálních norem (Fitzgerald 2012). Normativní regulace jsou během interakce uskutečňovány skrze konfigurace členských kategorií, které jsou pro sociální aktéry prostředkem pro prosazování pohledů na svět, hodnocení i utváření názorů (Housley, Fitzgerald 2009). Účelem užití členské kategorie je legitimizace popis skutečnosti v souladu se společenskou normou jednání, ale pokud nositel kategorie nedisponuje vlastnostmi, které jsou z normativního hlediska pokládány za relevantní pro kategorii, přichází na řadu společensky vyžadované sankce za porušení normy (ibid.). Např. když bylo odhaleno, že Hašek se dopustil opakované lži v přímém přenosu televizního interview, někteří sociální aktéři v masmédiích požadovali jeho okamžitou rezignaci za porušení normy politického chování.

4.3 Dva modely přístupu k sémantice

Abych mohla vysvětlit, jak jsou členské kategorie užívány v kontextu, je třeba poukázat na rozdílnosti a podobnosti mezi dvěma modely sémantiky – modelem, podle něhož je členská kategorizace vždy závislá na kontextu, a modelem dekontextualizovaným.

Oba modely se vymezují proti klasické teorii kategorizace vyvíjející se od Aristotela³⁵ a navazují na Wittgensteinovu myšlenku rodinné podobnosti členů kategorií a s tím související myšlenku neostrosti kategoriálních hranic nepevností hranic kategorie (Lakoff 2006). Oba modely se shodují například v tom, že struktura uspořádání kategorií odpovídá struktuře světa, členství v kategorii může být odstupňované a kategorie je utvářena dvěma protichůdnými principy, tendencí obsahovat co nejvíce informací a zároveň omezením počtu klasifikací kategorie.

Model první je v lingvistice zastoupen kromě generativní sémantiky a etnosémantiky například kognitivní sémantikou, která svou teorii kategorizace staví zejména na práci E. Roschové (1977) a nověji G. Lakoffova (2006). Etnometodologická kategorizační analýza tvoří protiváhu tomuto přístupu v modelu druhém.

Hlavním rozdílem mezi těmito dvěma modely je směr utváření a upevňování kategorií. Zatímco modely na kontextu interakce nezávislémi se zakládají na tom, že kategorie jsou vtělesněným zdrojem pro poznávání kultury, znalostí a významů, který každá bytost potřebuje k produkování smysluplných popisů skutečnosti a ke kompetentnímu vystupování v interakci (Hester, Eglin 1997, 12), kontextualizované modely chápou kategorizaci jako aktivitu odehrávající se v konkrétním kontextu a kategorizační řád jako výsledek interakce (ibid., 22).

Podle tohoto modelu je každé užití kategorie situované v určitém kontextu (radikálně příležitostné), a proto je význam vždy závislý na konkrétní komunikační situaci (indexikální) a zároveň součástí kulturně sdíleného repertoáru významů v podobě kategorií. Interakce je tedy vždy předmětem předpokládání s kategorií svázaných významů, jejich koprodukování, upevňování a rezistence proti nim (Stokoe 2012, 299). Kontext je od členských kategorií neoddělitelný, protože kontext a členské kategorie se stejně jako sociální akce a norma v interakci vzájemně konstituují (Hester, Eglin 1997, 26). Kategorie jsou užívány s různými motivacemi závislými na kontextu interakce i záměrech kategorizujícího, kategorie tak může být použita k ospravedlnění určitého chování i k obvinění z porušení sociálních norem. Např. kategorie lhář existovala již před Haškovým lhaním, ale tím, že Hašek byl takto kategorizován, byl jeho jednání dodán kulturně sdílený význam, v rámci něhož je obvinění ze lhaní považováno za porušení společenské normy chování, a zároveň tím byla v kontextu konstituována tato kategorie.

---

³⁵ Tento přístup spočívá v tom, že daná kategorie je charakterizována sadou vlastností, již sdílí všichni členové kategorie.

V následující podkapitole se budu podrobněji věnovat představení základních způsobů používání členských kategorií.

4.4 Pravidla používání členských kategorií

Používání členských kategorií v interakci se řídí dvěma základní pravidly – konzistenčním a ekonomickým. Konzistenční pravidlo spočívá v jednotné kategorizaci jedno člena kolektivu a ostatních členů kategorizovaného kolektivu. Tedy v případě, že je kategorizován nějaký kolektiv a jeden člen kolektivu je kategorizován pomocí kategorie z určitého souboru kategorií, ostatní členové kolektivu budou kategorizovány pomocí jedné z kategorií souboru (Sacks 1972a, 33). Kategorie tedy nejsou vybírány zcela náhodně, ale tak aby spolu nějakým způsobem souvisely, jsou svázány tzv. duplikativní organizací (Watson 1978, 107). Např. pokud byl Hašek jako jeden z účastníků lánské schůzky kategorizován pomocí členské kategorie pučista, která je v souboru s kategorií těch, co puč ve straně neuspořádali, pak je očekávatelné, že budou ostatní účastníci schůzky také kategorizováni pomocí jedné z těchto dvou kategorií.

Ekonomické pravidlo slouží k regulaci v použití nadbytečných členských kategorií. Podle něj je dostačující z hlediska odkazování k členu kolektivu kategorizace pouze pomocí jedné kategorie (Sacks 1972a, 34). Toto pravidlo v analýze kauzy lhaní Haška a jeho kolegů dokládá vysoká frekvence označení „pučisté“ v masmédiích, kterým nahrazují výčet jmen takto kategorizovaných politiků.

Představila jsem dvě pravidla, která slouží k efektivnímu užívání členských kategorií v rámci kultury či společnosti, členské kategorie ale slouží také k tomu, aby jimi sociální aktéři usouvztažnili nositele jednotlivých kategorií v souboru, a tak vyjádřili vztahy a rozdíly mezi nimi.

4.5 Soubory členských kategorií a členský kategorizační aparát

Soubor členských kategorií je formován na základě posluchačské maximy (hearer's maxim), která stanovuje pravidlo pro spojení kategorií do jednoho souboru. Pokud jsou kategorizováni alespoň dva a více členů kolektivu za použití alespoň dvou kategorií, pak se jedná o kategorie jednoho souboru (Hester, Eglin 1997, 5). Např. Hašek byl senátorem Dienstbierem zařazen do kategorie politik, kterému nezáleží na ideových prioritách, ale

pouze na mocenských zájmech, zároveň sám sebe a předsedu Sobotku charakterizoval jako ty, kterým naopak jde především o program strany. Tímto zkombinoval kategorie v soubor.

Jednotlivé členské kategorie jsou do souborů řazeny také podle určitých pravidel. Tyto pravidla utváří sociální aktéři v interakci na základě svých záměrů v kontextu. Spojením souboru kategorií s pravidly jejich užití vzniká tzv. členský kategorizační aparát³⁶ (membership categorization device, MCD) (Sacks 1972, 332). Za nejčastějším typ členského kategorizačního aparátu je považován tzv. standardní relační pár, který představuje soubor dvou členů kategorií, jejichž nositelé jsou spojeny vzájemnými závazky, tzv. programatickou relevancí (Stokoe 2012a, 282). Tyto členské kategorie jsou v naší kultuře považovány za patřící k sobě (Schegloff 2007a, 467). Každé společenské, potažmo politické uspořádání se vyznačuje dominancí určitých souborů kategorií v podobě frekventovaně užívaných standardních relačních párů (Hester, Eglin 1997, 26). Např. pokud se někdo v předkládané analýze zmínil o ČSSD jako o koaličním partnerovi v povolebním vyjednávání, je možné předpokládat, že dotyčný je představitel nějaké do Poslanecké sněmovny zvolené strany, která chce se stranou vstoupit do vládní koalice, souboru dvou koaličních partnerů svázaných koaliční dohodou.

Členské kategorie mohou být součástí členského kategorizačního aparátu, nebo se samy mohou proměnit v členský kategorizační aparát (Watson 1978, 107). Např. kategorie účastník lánské schůzky je v analýze součástí souboru kategorií s kategorií toho, kdo se lánské schůzky neúčastnil, zároveň je účastník lánské schůzky také členským kategorizačním aparátem, protože je rozlišováno mezi účastníkem, který se k účasti hned přiznal, účastníkem, který odmítl účast na schůzce komentovat a účastníkem, který účast (opakovaně) zapíral.

Soubory mohou také odrážet uspořádání do týmu tím, že se skládají z určitého počtu pevně stanovených kategorií (Sacks 1972a, 38). Např. stínová vláda ČSSD jako soubor kategorií je složena z kategorií jednotlivých ministerských specializací, každou kategorii musí reprezentovat jeden odborník na problematiku z řad strany.

Soubory, v nichž existuje hierarchie mezi jednotlivými kategoriemi, jsou nazývány pozičními (Sacks 1972b, 282). V analýze tuto definici beze zbytku naplňují funkce v rámci politické strany. Sobotka jako nositel kategorie předseda strany stojí v hierarchii výše než Hašek jako nositel kategorie statutární místopředseda. Od této hierarchie kategorií se odvíjí

---

³⁶ Tento ekvivalent k původnímu označení jsem zavedla pouze pro účely této práce.

například míra odpovědnosti za jednání strany. Odkazem na rozdíly v hierarchii mezi kategorií předseda strany a člen jeho vedení například Hašek argumentuje pro Sobotkovo odvolání po dosažení neuspokojivého volebního výsledku.

4.6 Kategoriálně vázané predikáty a aktivity

K identifikaci členských kategorií a jejich souborů slouží atributy, které jsou jim prostřednictvím kategoriálně vázaných predikátů sociálními aktéry připisovány.

Kategoriálně vázané predikáty zahrnují například kompetence, charakteristické vlastnosti, znalosti, pověření, práva a povinnosti, jež jsou členům dané kategorie přisuzovány (Hester, Eglin 1997, 5).

Specifické predikáty tvoří kategoriálně vázané aktivity (category-bound activities, CBA), které jsou pokládány za typické činnosti pro členy kategorií, jimi jsou řádně prováděné a z hlediska okolí jsou u nich očekávatelné (Stokoe 2012, 281). Propojení subjektu s objektem řídí také pravidlo, tzv. pozorovatelova maxima (viewer's maxim). Podle ní je na toho, kdo provádí kategoriálně vázanou aktivitu, pohlíženo jako na člena kategorie, k níž je daná aktivita vázána (Hester, Eglin 1997, 6). Z tohoto pravidla vyplývá, že kategoriálně vázaná aktivita má často značnou relevanci pro identifikaci toho, kdo jí uskutečňuje (ibid.), např. Hašek zalhal a krátce poté byl masmédií a sociálními aktéry označen jako lhář.

V kontextu může být také s kategorií spojena aktivita (category-activity puzzle), která je chápána jako opačná kategoriálně vázané aktivitě (Stokoe 2012, 282). Tato kombinace se často objevuje v titulcích masmédií, protože je založena na porušení normativní představy o vztahu kategoriálně vázané aktivity k členské kategorii, a působí tak jako zpravodajská hodnota překvapení. Např. na kategorii politik je kategoriálně vázána propagace programu strany, proto ve chvíli, kdy začal být Hašek podezřelým z prosazování vlastních mocenských ambicí, stala se tato skutečnost předmětem okamžité masmediální skandalizace.

4.7 Sekvenční a kategorizační aspekty interakce

Zájem o kategorizační aspekty analýzy na pozadí sekvenčnosti mediálních dialogických sítí, který se v práci Nekvapila a Leudara objevil se studiem stereotypů a

prohloubil v analýze interkulturní masmediální komunikace, odpovídá revidovanému modelu členské kategorizační analýzy (Housley, Fitzgerald 2002), který je zaměřen na analýzu interakce v rámci veřejného diskurzu zprostředkovaného masmédií sloužícího jako plodný zdroj kategorizační práce v oblasti sociální, národní i kulturní identity, sociální třídy, rasy a genderu.

Při analýze je třeba brát v potaz, že sekvenční a kategorizační aspekty promluv jsou reflexivně provázané (Hester, Eglin 1997, 54), což znamená, že výběr členských kategorií a vázání replik do sekvenčních párů probíhá v neustálé součinnosti. Např. používání členské kategorie účastník lánské schůzky a lhář má v analyzované kauze svou pevnou sekvenční posloupnost, protože skupina politiků byla nejprve obviněna z účasti na schůzce, záhy se ale provalilo, že Hašek nejen, že se schůzky účastnil, ale zároveň ji několikanásobně zapřel. Někteří analytici se domnívají, že právě z tohoto důvodu je vhodné oba analytické nástroje propojit (Stokoe 2012a, Gardner 2012).

V následující kapitole představím pojem strukturovaná bezprostřednost, díky němuž lze zohlednit kromě uvedených aspektů také, jakým způsobem sociální aktéři činí historické kontexty relevantními ve svém jednání.

5 Strukturovaná bezprostřednost

Jak bylo řečeno v první kapitole, etnometodologie neuznává svrchovanost vědecké racionality nad praktickou každodenní racionalitou, naopak zdravý rozum chápe jako primární zdroj znalostí o světě. Ani v oblasti historie nejsou profesionální historikové jedinými, kdo disponují metodami k jejímu „dělání“. Každý člen společnosti se chová jako „praktický či laický historik“. Reflektuje určitým způsobem historii, které dokáže porozumět díky jejímu znovupřehrávání (re-enactment),³⁷ ale především produkuje historie ve svých každodenních aktivitách a své aktivity na nich zakládá (Nekvapil, Leudar 2010, 619–621).

Pojem strukturovaná bezprostřednost (structured immediacy) pochází z oblasti psychoterapie a je rozšířením pojmu tematické pole (theme / thematic field configuration) A. Gurwitsche (1964), který jeho prostřednictvím objasnil, jak současné aktivity členů společnosti nabývají významu až svým umístěním v poli okolnostních specifičností. Pojem strukturovaná bezprostřednost navíc v etnometodologickém duchu umožňuje zabývat se tím, jak se sami aktéři vypořádávají s historickou „indexikálností“ tím, že do svých současných aktivit historické specifičnosti přímo integrují (Nekvapil, Leudar 2010, 622). Pojem je definován (Leudar et al 2007, 864) takto:

„‘Structured immediacy’ relates to the way that matters of context are made immediate to the doings in and identity of an occasion, with relevant contexts being actualised in and through those doings.“

Tím, že se sociální aktéři zaměřují na konkrétní retrospektivní nebo prospektivní detaily historického kontextu udílejí svým současným aktivitám určitý význam. (Leudar, Nekvapil 2010, 621). Např. tím, že předseda Sobotka údajný puč nazval „druhou vážnou chybou“ Haška a ostatních účastníků lánské schůzky, tak ho spojil s jejich nedávnými politickými aktivitami ve straně, konkrétně s údajným prvním pokusem o jeho svržení z funkce na setkání ústředního výkonného výboru v srpnu téhož roku. Tento retrospektivní

---

³⁷ Jedná se o pojem historika a filozofa R. G. Colingwooda (1998), který byl přesvědčen, že porozumět historickým fenoménům je možné jen v souvislosti se současnými společenskými podmínkami, proto je třeba historické události nahlížet tímto prizmatem. Na rozdíl od etnometodologů se ale domníval, že tím, kdo může „vytvářet historii“ jsou pouze historikové, běžný člověk může nakládat pouze se svou minulostí.

detail mu posloužil k vysvětlení lánské schůzky a následného hlasování o jeho rezignaci jako připraveného plánu na jeho z odstavení od moci. Naopak Hašek nepřipouštěl, že by jeho jednání mělo nějaké historické antecedenty z jeho nedávného působení ve straně, a spolu s Tejcem přirovnávali řešení krize ve straně spojené s výraznou mediální kampaní k postupům z nedemokratických období dějin, viděli v něm například paralelu s čarodějnickými procesy, procesy z 50. let a s normalizačním potíráním disidentského hnutí.

6 Analýza mediální dialogické sítě kauzy lhaní politika Haška a jeho kolegů

Na následujících stránkách se budu věnovat analýze masmediálních komunikátů, které se věnovaly kauze lhaní politika Michala Haška a jeho kolegů o schůzce s prezidentem Milošem Zemanem po podzimních volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky roku 2013. Bude mě zajímat, jak se masmediální komunikáty sdružovaly do podoby mediální dialogické sítě a jak v nich postupně krystalizovala kauza lhaní jako svého druhu „historická“ událost v politickém životě zúčastněných.

Hejtmani a poslanci Michal Hašek, Milan Chovanec, Jiří Zimola, poslanec Jeroným Tejc a senátor Zdeněk Škromach se tajně sešli v den vyhlášení výsledků voleb, 26. října 2013, s prezidentem Zemanem. Účastníci byli členové jednoho bloku v ČSSD (tzv. haškovců) a ti, kteří je z účasti na schůzce nejprve podezřívali a pak je za ni kritizovali, byli členové druhého bloku ČSSD (tzv. sobotkovců). Hašek a jeho kolegové schůzku zprvu zatajovali a tvrdili, že předseda strany Bohuslav Sobotka by měl přijmout výzvu předsednictva strany a rezignovat na svou funkci ve vedení strany kvůli neuspokojivému volebnímu výsledku. Druhá strana vedená předsedou Sobotkou rozhodnutí předsednictva pokládala za pokus o puč, který měl za cíl svrhnout dosavadního předsedu, a stranu tak dostat pod vliv prezidenta Zemana. Pod tlakem okolností se skupina obviněných politiků přiznala ke schůzce a byla postupně donucena vyvodit z něho politické důsledky. V pozadí celé kauzy se skrývá spor o definitivně nepotvrzenou hypotézu o uplatňování vlivu prezidenta na vítěznou stranu, dodávající celé kauze náboj skandálnosti.

Vznik a vývoj kauzy v masmédiích jsem začala rekonstruovat od klíčového rozhovoru Daniely Drtinové s Michalem Haškem 29. října 2013, v kterém Hašek opakovaně popřel (celkem jedenáctkrát), že se schůzka s prezidentem konala, a v němž byl později v přímém přenosu konfrontován s výroky svého kolegy Milana Chovance, který účast na schůzce (jako první) veřejně přiznal. Tento okamžik představoval impuls pro rozvoj mohutné mediální dialogické sítě, jejíž průběh je předmětem této kvalitativní analýzy.

6.1 Výzkumné otázky, metoda a cíl analýzy

Na začátku výzkumu jsem si stanovila tyto výzkumné otázky: Jak sociální aktéři reagovali na jednání svých komunikačních partnerů, jak interpretovali své jednání a jejich jednání a jak usouvztažňovali jednotlivé akce v interakci, a tak se podíleli na krystalizaci politické kauzy v rámci mediální dialogické sítě? Jakou roli v tomto směru sehrály sekvenční a kategorizační aspekty sociální interakce v utváření této mediální dialogické sítě? A jaké historické významy činili sociální aktéři i masmédiá v daném kontextu relevantními?

Mediální dialogickou síť budu rekonstruovat pomocí analýzy v masmédiích publikovaných textů a transkriptů masmediálních komunikátů (pro tyto příspěvky jsem měla k dispozici i originální video- nebo audiozáznam), které představují interpretativní rekonstrukce původní komunikační situace. Rozhodla jsem se neužívat pro konverzační analýzu speciálně uzpůsobené transkripce interakce zaznamenávající např. některé suprasegmentální jazykové jevy (např. intonaci, sílu hlasu atd.) i některé informace neverbálního rázu, protože nejsou dle mého názoru nezbytné při zaměření na intertextuální rovinu sociální interakce.

Celkový průběh mediální dialogické sítě jsem se rozhodla z důvodu lepší přehlednosti rozdělit do několika úseků, tyto úseky jsou vždy reprezentovány jednotlivými kroky jednání hlavních aktérů a zohledňují tak primární sekvenční hledisko utváření sítě. Tyto úseky nelze přesně časově vymezit na ose událostí, protože každý typ masmédií pracuje s jinou periodicitou uveřejňování svých produktů, např. elektronická masmédiá přinášejí nové zprávy téměř každou hodinu, tisk obvykle aktuální vývoj kauzy reflektuje se zpožděním, protože vždy publikuje zprávy z předchozího dne.

V jednotlivých úsecích pak sleduji podrobněji sekvenční a kategorizační aspekty interakce i zacházení s historickými významy prostřednictvím pojmu strukturovaná bezprostřednost. V rámci vývoje mediální dialogické sítě mě zajímalo zejména, jakým způsobem dochází k rekontextualizaci výroků, které již v mediálním diskurzu zazněly.

6.2 Charakteristika analyzovaného materiálu

Kauzu jsem sledovala od vysílání zmíněného interview 29. října 2013 v 18:30 a skončila jsem 8. listopadu 2013, kdy Hašek (spolu s Tejcem) rezignoval na své funkce ve

vedení ČSSD. Za toto období bylo publikováno v českých celostátních masových médiích (v tisku, v televizi, v rozhlasu a na internetových zpravodajských portálech) celkem 1092 zpráv, v nichž se objevilo jméno hlavního aktéra Michala Haška. Jako zdroj materiálu mi posloužil internetový archiv Newton Mediasearch, který shromažďuje komunikáty zveřejněné ve více než 900 českých periodicích, zpravodajství z několika set internetových serverů a transkripty publicistických, diskuzních a zpravodajských pořadů z televizních i rozhlasových stanic vysílajících na území České republiky.

V analýze jsem se soustředila na příspěvky zpravodajské i publicistické, v nichž vystupovali přímí i nepřímí aktéři kauzy a které činili relevantními svými reakcemi. Tak jsem chtěla dosáhnout zachycení přirozeného vývoje dialogické sítě.

Příspěvky jsem nejprve vkládala do tabulky dle doby jejich vzniku a později zanášela do grafického vyjádření sítě. Graficky jsem zaznamenávala jednotlivé masmediální komunikáty a naznačila jsem, na jaké příspěvky aktéři reagovali. Pokud jsem u příspěvku neuváděla konkrétní masmédiu, v němž byl komunikát uveřejněn, jednalo se o agenturní zprávu, kterou jednotlivá masmédiá různě upravila, případně doplnila. V tomto případě jsem sáhla po užitečné sémiotické distinkci mezi typem (*type*) a exemplářem (*token*) (Wetzel 2009)³⁸. Za „typ“ jsem pokládala agenturní zprávu a za „exemplář“ konkrétní realizaci zprávy v masmédiích. V analýze jsem uzel sítě demonstrovala na několika příkladech konkrétních příspěvků, s agenturními zprávami jsem nepracovala, protože sociální aktéři se orientují na jednotlivé realizace zprávy v masmédiích, nikoliv na agenturní zprávy samotné.

Tradiční dělení komunikátu na mluvené a psané jsem při analýze nezohlednila, protože některé příspěvky na zpravodajských portálech v sobě obsahují jak psaný text, tak audio- či videozáznam, a proto je obtížné je tímto způsobem klasifikovat. Žurnalistické žánry vždy uvádím u konkrétního komunikátu, jedná se zejména o rozhovor, nebo o zprávu či reportáž usouvztažňující přímou řeč jednotlivých aktérů v dialog, ostatní žánry, jako např. debata či komentář, se v analýze vyskytují pouze okrajově.

---

³⁸ Distinkcí *type* a *token* v lingvistice se zabýval např. B. Palek (1969).

6.3 1. část mediální dialogické sítě – Haškova lež

6.3.1 Interview Daniely Drtinové se statutárním místopředsedou ČSSD Michalem Haškem

M. Hašek byl 29. října v 18:30 pozván do studia České televize do Interview Daniely Drtinové.³⁹ Mluvil o rozpadu povolebního vyjednávacího týmu ČSSD jako o „odblokováním patové situace“, postavil se tedy do role konstruktivně jednajícího politika ve chvíli vnitrostranické krize. Naopak za toho, kdo patovou situaci způsobil, označil Hašek předsedu strany a odůvodnil to slovy: „Předsednictvo dalo výzvu. To je věc, kdy vás někdo vyzve a je na vás, jak potom postupujete. Jestliže to předsednictvo v kroku A vyzvalo pana předsedu, aby na sebe přijal odpovědnost za špatný volební výsledek, tak v kroku B řeklo, bude tady vyjednávací tým, vyzýváme tedy pana Sobotku, aby rezignoval a ve vyjednávacím týmu pan předseda nebude. Nicméně pan Sobotka řekl, že zůstává předsedou, že tu výzvu nereflektuje.“

Moderátorka se Haška zeptala na to, jak dlouho plánoval „odstavení“ předsedy z funkce. Hašek odmítl, že by plánoval se zbavit předsedu a vysvětlil, že výzvu z 27. října chápe jako výsledek pětihodinové diskuze předsednictva nad neuspokojivým volebním výsledkem strany. Moderátorka propojila jeho výroky s výrokiem prezidenta Zemana, který téhož dne v Otázkách Václava Moravce prohlásil, že jmenuje premiérem toho, koho mu navrhne předsednictvo. Spojitost ale Hašek popřel. Následovala diskuze nad tím, zda předsednictvo má pravomoc vyzvat předsedu k rezignaci, nebo zda to je pouze v kompetencích širšího ústředního výkonného výboru strany. Tuto debatu ale Hašek považoval za příliš „formalistní“.

Moderátorka Haška konfrontovala s opačným výrokiem, který pronesl bezprostředně po volbách. Tehdy řekl: „Já předpokládám, že Bohuslav Sobotka povede ten vyjednávací tým a předpokládám také, že prezident republiky toho, kdo je pověřen, a mám na to i usnesení ústředního výkonného výboru, také pověří konzultacemi o sestavení vlády.“ V reakci na tento výrok Hašek zopakoval, že změna jeho názorů rozhodně nevycházela z jeho osobních ambicí, ale byla učiněna pro dobro strany, řekl: „Člověk musí počítat se všemi variantami, paní Drtinová. Víte, pro mě to, že člověk za politickou stranu

---

³⁹ Interview Daniely Drtinové se statutárním místopředsedou ČSSD Michalem Haškem. Praha: Česká televize – ČT24, 29.10.2013, 18:30, dostupný na WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-daniely-drtinove/213411058041029/video/> [cit. 2.7.2014].

zastává nějakou pozici, není konečný cíl. To je pouze prostředek pro to, abyste mohla realizovat volební program ČSSD. Takže nejsou důležité nějaké osobní ambice a důležité je, aby sociální demokracie uspěla v jednání o sestavení vlády a aby Česká republika měla po 7 letech konečně slušnou vládu.“

Moderátorka upozornila na to, že předseda je podle něho odpovědným za výsledek voleb, ostatní členové vedení strany ovšem nikoliv. Hašek jeho odpovědnost doložil tím, že předseda strany přímo dohlížel na volební kampaň a měl v ní hlavní slovo. Hašek řekl, že se cítí vinen stejně jako ostatní členové předsednictva, prohlásil: „Nejsem neviditelný a nesu takový díl odpovědnosti jako například největší počet preferenčních hlasů ze všech sociálnědemokratických kandidátů na kandidátce sociální demokracie do Poslanecké sněmovny [...], samozřejmě se hlásím ke svému dílu spoluzodpovědnosti za sněmovní volby, tak jako každý jeden člen nejužšího vedení strany.“

Hašek několikrát odmítl, že se zúčastnil povolební schůzky s prezidentem Zemanem, kterou někteří jeho spolustraníci pokládali za důkaz uplatňování vlivu prezidenta na vítěznou stranu voleb a prohlásil: „Údajná schůzka se neuskutečnila, je to fáma, já jsem viděl pana prezidenta Zemana včera při udělování státních vyznamenání, respektive v té následující části.“ Několikrát uvedl ještě jiný případ spojený s druhou stranou sporu, který by mohl být také označen jako fáma. V tomto je možné spatřovat snahu prezentovat fámu jako obecný jev pojící se s politickým životem v jeho straně a politickou komunikací v masmédiích obecně. Např. uvedl: „Já jsem řekl, že údajná schůzka s prezidentem Zemanem a některými sociálními demokraty je stejná fáma jako údajné schůzky Jiřího Dienstbiera a dalších sociálních demokratů s Miroslavem Kalouskem na Ořechovce tady v Praze, kde údajně měly být dojednávány povolební koalice ČSSD a TOP 09. Já tomu nevěřím, nestalo se ani to první a určitě ani to druhé,“ nebo „To je fáma, která vznikla, nevíme kde, nevíme, kdo přináší tyto informace, čemu mají sloužit. Sociální demokracie se řídí z Lidového domu, nikoliv z Pražského hradu ani odnikud odjinud, ani z pražských advokátních kanceláří.“ Pražskými advokátními kancelářemi naznačil Sobotkovo přátelství s advokátem Pokorným, jehož jméno zmínil také v souvislosti s povolebním vyjednáváním ve straně. Moderátorka se ale vysvětlení jeho role v povolebním vyjednávání nedočkala.

Hašek tedy popřel svou účast na schůzce a stejně odpověděl i na desetkrát opakovanou otázku. Pokládání stejné otázky opakovaně není pouze oblíbenou strategií

„grilování“ politika před televizními kamerami, ale jevem, který se objevuje napříč masmediálním diskurzem, proto byla Haškovi tato otázka položena předtím již několikrát sociálními aktéry skrze masmédia, nebo masmédiu samotnými, a moderátorka tak mohla využít intertextuální roviny a upozornit ho na nesrovnalosti v jeho odpovědích na stejnou otázku, řekla: „Vy jste ale nejdříve [...] schůzku u prezidenta pro ČTK jednoznačně popřel, ale potom jste ji nepřímo přece přiznal večer na tiskovce, když jste řekl, že se na ní nemluvilo o tom usnesení předsednictva.“ Hašek tyto nesrovnalosti odmítl slovy: „Ne, ne, ne, já si nevybavuji, že moje formulace na jakýkoliv dotaz by byla, že se na ní, rozumějte na nějaké schůzce, která se neuskutečnila.“

Nedostatečná korespondence Haškových tvrzení s jeho jednáním se ještě prohloubila ve chvíli, kdy moderátorka dostala zprávu, že jeho kolega Chovanec se právě před masmédiu přiznal k účasti na inkriminované schůzce. (Zpravodajské servery tento rozpor ihned refletovaly).⁴⁰ Moderátorka nejprve vnesla do rozhovoru rychlou informaci, že poslanec učinil dané prohlášení a později dokonce zprostředkovala úryvek z jeho prohlášení. Hašek řekl, že rozpor musí komentovat kolega Chovanec, nikoliv on.

Ještě dříve než vznikl tento v kauze klíčový rozhovor s Haškem, poskytl Hašek rozhovor Mladé frontě Dnes.⁴¹ Stejně jako televizní rozhovor obsahoval několikanásobné popření jeho účasti na schůzce s prezidentem, ale byl publikován až o den později ráno, kdy se situace natolik proměnila (mezitím se rozpadl vyjednávací tým a Chovanec se přiznal k účasti na schůzce), že byl již v okamžiku vydání neaktuálním. Uzlem sítě, na nějž všichni reagovali, se stal rozhovor televizní, nikoliv ten, který vyšel druhý den v tisku.

6.3.2 Chovancovo prohlášení pro média

Chovancovo prohlášení, v němž se přiznal k účasti na schůzce, nepublikovala žádná masmédia v plném znění, pouze z něj citovala pasáže, které se rozcházely s Haškovým tvrzením. Chovanec se rozhodl přiznat k účasti na schůzce a z této pozice odmítnout, že na schůzce byl plánován údajný puč na předsedu strany.⁴² Prohlásil sice, že

---

⁴⁰ Např. Hašek schůzku se Zemanem dál popírá, Chovanec ji ale potvrzuje. Praha: Vltava-Labe-Press, a.s., Deník.cz, 29.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/hasek-schuzku-se-zemanem-dal-popira-chovanec-ji-ale-potvrzuje-20131029.html> [cit. 2.7.2014].

⁴¹ U Zemana jsem nebyl. Nelžu. Praha: Mafra, a.s., Mladá fronta Dnes, 30.10.2013, rubrika Publicistika, 12.

⁴² Hašek schůzku se Zemanem dál popírá, Chovanec ji ale potvrzuje. Praha: Vltava-Labe-Press, Deník.cz, 29.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/hasek-schuzku-se-zemanem-dal-popira-chovanec-ji-ale-potvrzuje-20131029.html> [cit. 2.7.2014].

byl na schůzku pozván jedním členem ČSSD čtyři dny před jejím konáním, ale více podrobností prozatím odmítl sdělit.

Chovanec řekl, že je své tvrzení schopen doložit důkazy, a pokud bude jeho výrok prohlášen za lež, pak rezignuje na svou funkci ve vedení. Masmédia vyzdvihla především jeho výrok: „Buď lžu já, nebo Hašek.“,⁴³ který se stal sugestivním obviněním Haška z pozice účastníka schůzky ze lži.

6.3.3 Rozhovor s místopředsedou ČSSD Zaorálkem v Událostech, komentářích

Tentýž večer byl pozván místopředseda strany L. Zaorálek do Událostí, komentářů České televize.⁴⁴ Zaorálek měl jako první z přívrženců Sobotky, možnost v masmédiích přímo reagovat na Haškovo vystoupení a zároveň Chovancovo prohlášení.

Zaorálek vylíčil stranu jako jednotnou, protože klíčové orgány strany podpořili Sobotku: „Oba dva kluby, což jsou klíčová tělesa, vyjádřily naprosto jednoznačnou podporu Bohuslavu Sobotkovi jako předsedovi strany, my v našem klubu jsme dokonce konstatovali i k tomuto, že Bohuslav Sobotka musí být šéfem vyjednávajícího týmu...“ Tímto reagoval na Haška, který řekl, že předseda neuznává rozhodnutí stranických orgánů.

Moderátor Zaorálkovi připomněl, že Hašek chápe to, co se odehrálo na předsednictvu jako standardní záležitost odpovídající stanovám strany. Proti tomu se Zaorálek ohradil a vysvětlil, proč se podle něho jednalo o „puč“: „Tak to přece není nic standardního, když první místopředseda po volbách, které strana vyhrála a ve kterých se už téměř rozbíhají jednání, ve kterých se bude rozhodovat o složení vlády a o premiérovi, když za této situace člen vedení strany vyzve toho předsedu, aby odstoupil...“ Impuls k svrnutí předsedy ale podle něj nevzešel pouze z odlišných názorových bloků, ale vznikl také díky vnějšímu zásahu, řekl: „[...] to riziko zřejmě, nebo to, co se odehrálo, přišlo také zvenčí a to není nepodstatné.“ Tuto narážku na roli prezidenta v přípravě svrnutí předsedy po chvíli vysvětlil: „A tak tu všichni celkem tušíme, že prezident je, Miloš Zeman je prezident, který chce mít vliv na politiku, vzhledem k tomu, že jeho projekt SPOZu utrpěl

⁴³ O schůzce se Zemanem mám důkazy. Pokud lžu, rezignuju. Praha: Mafra, a.s., Lidovky.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.lidovky.cz/za-volebni-vysledek-muze-cele-vedeni-cssd-zastal-se-sobotky-chovanec-1in-/zpravy-domov.aspx?c=A131030_103219_in_domov_spa> [cit. 2.7.2014].

⁴⁴ Rozkol v ČSSD. Rozhovor s místopředsedou ČSSD Lubomírem Zaorálkem. Události, komentáře. Praha: Česká televize – ČT24, 29.10.2013, 22:30, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/213411000371029/video/>> [cit. 2.7.2014].

fiasko, tak to vypadá, že se pokouší ten vliv uplatnit jiným způsobem. Proto zřejmě se konala ta schůzka poměrně vysokých představitelů strany krátce, skoro několik hodin po volbách. Takže to je to, co se odehrálo. Já nepochybuji o tom, že prezident to činil právě proto, že si chce uchovat vliv na politickou scénu, to je podle mě zřejmé. Ale mně připadá, že takový to způsob zasahování do života politické strany je nepřijatelný ze strany prezidenta.“

Moderátor ho v souvislosti s aktuální situací vyzval, aby řekl, jakému politikovi věří jeho verzi událostí, zda Chovancovi, či Haškovi. Zaorálek odpověděl: „Já věřím víc těm, kteří říkají, že ta schůzka byla v tu sobotu a dokonce jsem mluvil i s jedním účastníkem, který mi sdělil i to, že na ní Miloš Zeman mluvil o důvodech, proč musí být Bohuslav Sobotka odstraněn z té funkce hlavního vyjednávače za sociální demokracii.“ Svoje tvrzení založil na přímém svědectví nejmenovaného účastníka schůzky a vlastním dojmu. Řekl, že je přesvědčen, že by se tím mělo zabývat grémium strany, aby odhalilo, jak schůzka přesně proběhla. Pokud by se ale prokázalo, že jeden z nich lhal měl by za to převzít odpověď. Zaorálek dodal: „Já prostě jediné, co jsem vám tady řekl s jistotou, že pokud někdo lhal, lhal na předsednictvu, lidem, veřejnosti, tak to je pro politiku nepřijatelné, to je to, co vám řeknu teď s jistotou.“ Zaorálek tedy obecně předjímal sankce za porušení sociální normy lhaním, konkrétního lháře ale neoznačil.

6.3.4 Prohlášení účastníků schůzky a jeho doplnění ve vyjádřeních pro masmédia

Následující den ráno publikoval Hašek na své profilu na sociální síti Facebook⁴⁵ prohlášení, v němž se spolu se svými kolegy přiznal k účasti na schůzce. Bylo v něm uvedeno: „Doposud jsme respektovali společnou dohodu všech účastníků, že o tomto standardním politickém setkání levicových politiků s levicovým prezidentem nad výsledkem voleb nebudeme veřejně hovořit. Vzhledem k tomu, že jeden z účastníků tuto dohodu nedodržel, schůzku potvrzujeme. Kategoricky odmítáme jakoukoli interpretaci této schůzky jako údajné přípravy tzv. puče v ČSSD.“ Následně skupina přednesla stejné

---

⁴⁵ Profil Michala Haška. Facebook.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<https://www.facebook.com/michal.hasek.7?fref=ts>> [cit. 2.7.2014].

prohlášení na mimořádné tiskové konferenci.⁴⁶ Tedy podobně jako předchozí den Chovanec zvolil strategii schůzku přiznat, aby z pozice účastníků schůzky mohli odmítnout její kategorizaci jako vnitrostranického puče. Upřesnil to Tejc v rozhovoru pro *Hospodářské noviny*⁴⁷: „Považuji [...] za chybu, že někteří kolegové hovořili o jednání předsednictva ČSSD, které dvěma třetinami vyzvalo k odpovědnosti předsedu strany, jako o puči. Puč by to byl ve chvíli, kdyby Bohuslav Sobotka přišel do Lidového domu, dveře by byly zamčené, na jeho místě by seděl Michal Hašek a nikdo by mu k tomu nic neřekl.“

Názory na to, kdo byl iniciátorem dohody, se mezi „pučisty“ různily. Zatímco Zimola mluvil o slibu prezidentovi, Tejc se pro portál *Týden*⁴⁸ vyjádřil tak, že o utajování schůzky rozhodl Chovanec, který porušil tento slib jako první a schůzku přiznal. Stejný názor později vyjádřil i Škromach: „Vyhověl jsem volání pana Chovance.“⁴⁹

Další otázkou, kterou prohlášení „pučistů“ nezodpovědělo, bylo, kdo schůzku svolal. Tejc učinil toto vyjádření pro masmédiá:⁵⁰ „Pokud si dobře pamatuji, tak o to požádal pan prezident, a myslím si, že je nevkusné nevyhovět přání pana prezidenta.“ Na tento výrok zareagoval kancléř prezidenta V. Mynář,⁵¹ který se proti jeho výroku ohradil tím, že řekl: „Já nevím, proč by pan prezident měl někoho zvat. To je otázka toho, že když se kdokoliv nahlásí panu prezidentovi, tak pan prezident kohokoliv přijme.“ Na otázku na obsah schůzky kancléř odpověděl: „Já nevím přesně, co bylo obsahem, ale vím úplně přesně, co nebylo obsahem.“ Nelogičnosti této odpovědi si ihned všiml sever E15.⁵² Mynář totiž komentoval průběh schůzky, aniž by se jí účastnil.

---

⁴⁶ Např. Hašek a spol. se přiznali ke lži: Na schůzce v Lánech jsme byli. Praha: Mafra, a.s., *Lidovky.cz*, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.lidovky.cz/hasek-a-spol-se-priznali-byli-jsme-na-schuzce-v-lanech-pc8-/zpravy-domov.aspx?c=A131030_122230_ln_domov_spa> [cit. 2.7.2014].

⁴⁷ Puč by byl, kdyby Sobotka našel zamčený Lidový dům. Praha: *Economia a. s.*, *Hospodářské noviny*, 30.10.2013, rubrika Česko, 6.

⁴⁸ Tejc: O utajení schůzky u Zemana nás žádal sám Chovanec. Praha: *Empresa Media, a.s.*, *Tyden.cz*, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/tejc-o-utajeni-schuzky-u-zemana-nas-zadal-sam-chovanec_287335.html#.U7f-rrHIySY> [cit. 2.7.2014].

⁴⁹ Lhář Hašek? Od Sobotky se neliší, míní Škromach a neví, kdo ho pozval do Lán. Praha: Mafra a.s., *Lidovky.cz*, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.lidovky.cz/lhar-hasek-od-sobotky-se-prilis-nelisi-mini-skromach-fyy-/zpravy-domov.aspx?c=A131030_174633_ln_domov_ogo> [cit. 2.7.2014].

⁵⁰ Tejc: Schůzku v Lánech svolal Zeman. Bylo by nevkusné nevyhovět, tvrdí. Praha: *Economia, a.s.*, *Ihned.cz*, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-61106780-michal-hasek-schuzka-milos-zeman>> [cit. 2.7.2014].

⁵¹ Např. Zeman nikoho do Lán nezval, říká kancléř Mynář. Praha: *Our Media, a.s.*: *Parlamentnilisty.cz*, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zeman-nikoho-do-Lan-nezval-rika-kancler-Mynar-291664>> [cit. 2.7.2014].

⁵² Mynář v pasti logiky: Nevím, o čem schůzka byla, ale vím jistě, o čem nebyla. Praha: *Mladá fronta, a.s.*, *E15.cz*, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/mynar-v-pasti-logiky-nevim-o-cem-schuzka-byla-ale-vim-jiste-o-cem-nebyla-1033776>> [cit. 2.7.2014].

6.3.5 Hašek prohlášen masmédiu lhářem

Krátké prohlášení politiků bylo mnoha masmédiu interpretováno jako přiznání ke lži,⁵³ a v souvislosti s Haškem bylo perspektivou lhaní nahlíženo jeho jednání v několika povolebních dnech i v celém jeho působení ve vedení strany, např.: „Lhal, když Deníku tvrdil, že jako dvojka vždy bude krýt Bohuslavu Sobotkovi záda. Lhal, když tvrdil, že ČSSD nebude řízena z Hradu, ale z Lidového domu. Lhal, když říkal, že předseda ČSSD Sobotka je lídrem strany a i jeho kandidátem na premiéra. A lhal o své schůzce na Hradě.“⁵⁴

Masmédia označila Haškovo jednání jako typické mezi českými politiky.⁵⁵ Server Tn.cz například napsal: „Jedno staré přísloví praví: Politik může být neoblíbený, nebo i nenáviděný. Ale nikdy nesmí lhát! Nebo se u toho nechat chytit. Čeští politici buď tohle pořekadlo neznají nebo ho možná vědomě ignorují a doufají, že jim všechno projde.“ Hašek byl tak vylíčen jako prototyp lháře.

Pouze jeden článek odmítl tuto personalizovanou perspektivu pohledu na událost. Server Aktuálně⁵⁶ připomněl, že přímo masmédiím lhal také hejtman Zimola, který na otázku, zda se účastnil schůzky, odpověděl: „Byl jsem se svou ženou, která se mnou byla na vyhlásování výsledků voleb v Praze. [...] Dokonce vám můžu říci, ve kterém krámu jsme zrovna byli, protože vím, co jsem tam kupoval.“

6.3.6 Hašek nazývá mediální kampaň čarodějnickými procesy

Hašek řekl, že kampaň, která se proti němu již několik dní vede připomíná „čarodějnické procesy“ nebo „50. léta.“⁵⁷ Tím, že zmínil tyto dvě historické okolnosti dal najevo, že obvinění proti němu jsou jednak vykonstruovaná, jednak spojena s veřejným

---

⁵³ Např. Lež jedenáctkrát vyslovená za sebou. Kapitola jménem Hašek se uzavírá. Praha: Economia, a.s., IHNED.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<http://dialog.ihned.cz/c1-61107560-lez-jedenackrat-vyslovena-za-sebou-kapitola-jmenem-hasek-se-uzavira/>> [cit. 2.7.2014].

⁵⁴ Např. Michal Hašek: Lež je jeho řemeslo. Praha: Vltava-Labe-Press, a.s., Denik.cz, 31.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/lez-je-me-remeslo-20131031.html/> [cit. 2.7.2014].

⁵⁵ Např. Lžou nám do obličeje: Nespím s Nagyovou! Nebyl jsem u Zemana! Jsem kříšťálový Standa! Praha: CET spol., s.r.o., Tn.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/domaci/naschuzce-jsem-nebyl-a-ta-jmena-nesouhlasl-aneb-jak-lzou-politici.html>> [cit. 2.7.2014].

⁵⁶ Nejen Hašek, stejně chtěl lhát i hejtman Zimola. Praha: Economia, a.s., Aktuálně.cz, 31.10.2013, dostupný na WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/nejen-hasek-stejne-vam-chtel-lhat-i-hejtman-zimola/r~c3a85d4241aa11e3bb540025900fea04/>> [cit. 2.7.2014].

⁵⁷ Např. Lhář Hašek mluví o čarodějnických procesech. Praha: Empresa Media, a.s., Tyden.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/lhar-hasek-mluvi-o-carodejnickych-procesech_287326.html#.U81yZRHIySY> [cit. 2.7.2014].

zostouzením jeho osoby. Podle Haška je tento přístup naprosto nekonstruktivním, protože „ČSSD nyní potřebuje konsenzus pro jednání o vládě s účastí ČSSD. Atmosféra čarodějnických procesů či 50. let rozpoutávána nyní v ČSSD ničemu takovému bohužel neprospěje.“

6.3.7 Sobotkova reakce na prohlášení „pučistů“

Po prohlášení „pučistů“ masmédiá očekávala reakce zejména z pozice hlavního aktéra kauzy, Sobotky. Sobotka tedy poskytl rozhovor pro server Aktuálně a Ihned, byl pozván do Českého rozhlasu, učinil prohlášení pro server Deník a večer se objevil v pořadu Hyde park, kde mu kladli otázky i diváci.

Jen pár minut po přiznání účastníků schůzky dostal Sobotka příležitost zareagovat na jejich vystoupení v rozhovoru pro portál Aktuálně.⁵⁸ Sám sebe Sobotka přirovnal s nadsázkou k „politické zombie“, která přežila výzvu k odvolání. Jednání, k němuž se skupina přiznala, označil za pošetilé, řekl: „Jako by to byla nějaká dětská hra. Jako bychom spolu bojovali v nějaké místní organizaci nebo na okresní konferenci. Vůbec si neuvědomili, že nejde o sociální demokracii, ale o zemi, o to, jaká bude vláda.“ Na otázku, zda Sobotka může spolupracovat nadále s některým z politiků, které obvinil z „puče“ Sobotka odpověděl: „Ale předseda taky může odpouštět.“

V rozhovoru pro Český rozhlas⁵⁹ se Sobotka vyjádřil k uplatňování vlivu prezidenta na stranu, řekl: „Pan prezident nemůže mít představu, že bude sociální demokracii řídit skrze některé své oblíbence [...]. Já jsem pro korektní a dobré vztahy s prezidentem republiky, ale není možné, aby se pan prezident vměšoval do vnitřních poměrů sociální demokracie.“ Sobotka potvrdil, že se Haška a ostatních účastníků při setkání vedení strany dotazovali na schůzku, ovšem neúspěšně. Sobotka řekl: „Odpovědi bylo pouze mlčení, vyhýbání se tomu říci, zda skutečně nějaké jednání proběhlo.“ Shrnul také své výhrady ke schůzce: „To, co mě mrzí je, že jsem jako předseda sociální demokracie o té schůzce zaprvé nebyl informován a zadruhé, že jsem k ní vůbec nebyl přizván. A divím se, proč účastníci to jednání tajili, pokud na něm nebylo nic špatného, jak

⁵⁸ První slova po Lánech: Bud' já, nebo Hašek. Praha: Economia, a.s., Aktualne.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/prvni-slova-po-lanech-bud-ja-nebo-hasek-rekl-sobotka/r~5a884848418911e3888f002590604f2e/>> [cit. 2.7.2014].

⁵⁹ Sobotka: Prezident nemůže čekat, že bude sociální demokracii řídit skrze své oblíbence. Praha: Český rozhlas – Rozhlas.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/sobotka-prezident-nemuze-cekat-ze-bude-socialni-demokracii-ridit-skrze-sve-oblibence--1274958> [cit. 2.7.2014].

teď říkají.“ Na závěr se ho moderátor zeptal, co by dělal, kdyby se dopustil toho, čeho se dopustil Hašek. Sobotka odpověděl: „Kdybych byl aktérem neúspěšného puče ve vedení sociální demokracie, současně jsem byl přistižen při takto závažné lži na veřejnosti, tak bych viděl jediné rozumné řešení, a to je rezignovat na funkci místopředsedy sociální demokracie. Já myslím, že by to urychlilo řešení současné krize a sociální demokracie by se rychleji mohla vrátit k jednacímu stolu o sestavení vlády.“

V rozhovoru publikovaném na webu Deník⁶⁰ Sobotka mluvil o údajném puči jako o „další vážné chybě“ skupiny obviněných politiků, čímž chtěl poukázat na to, že je jejich jednání je součástí jejich dlouhodobějšího působení ve straně. Sobotka řekl: „Já myslím, že po tom, co se stalo na předsednictvu, je to další vážná chyba, které se Michal Hašek, Jeroným Tejc a další dopustili.“ Na otázku, co očekává, že účastníci schůzky učiní na chystaném jednání grémia strany, odpověděl: „Já myslím, že omluva je naprosté minimum.“ Tím Sobotka poukázal na to, že pociťuje v jejich případě absenci morální sebereflexe. Současnou situaci Sobotka označil za dlouhodobě neudržitelnou, protože není jisté, kdo stranu vlastně řídí, řekl: „V sociální demokracii musí skončit ta stávající schizofrenie. Není možné, aby sociální demokracie měla dvě hlavy.“

V rozhovoru pro server Ihned⁶¹ Sobotka vylíčil „pučisty“ jako zbabělce, kteří ani před spolustraníky z vedení strany nepřiznali pravdu, což je v jeho očích z této společnosti vylučuje, uvedl: „Mrzí mě, že nenašli odvalu, aby o těchto záležitostech pravdivě informovali, ať už kolegy v sociální demokracii nebo veřejnost. A myslím si, že takový postup, včetně toho, co provedli na jednání předsednictva, kde se pokusili bezdůvodně zvrátit poměry ve vedení sociální demokracie, je diskvalifikuje, aby nadále zastávali funkce ve vedení sociální demokracie. Hašek se podle Sobotky svým plánováním „puče“ připravil nejen o místo ve vyjednávacím týmu strany, ale i v budoucí vládě.

Týž den večer byl Sobotka pozván do pořadu Hyde park⁶² České televize. Rozhovor s ním byl uveden reportáží sestříhanou z jeho a Haškových prohlášeníh

---

⁶⁰ Šéf ČSSD Sobotka: Od Haška a dalších spiklenců to byla další vážná chyba. Vltava-Labe-Press, a.s.: Deník.cz, publikováno 31.10.2013, dostupné na WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/sf-cssd-sobotka-od-haska-a-dalsich-spiklencu-to-byla-dalsi-vazna-chyba-20131030.html> [cit. 2.7.2014].

⁶¹ Sobotka chce Haškův konec ve vedení ČSSD. Praha: Economia, a.s., Ihned.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-61108030-bohuslav-sobotka-michal-hasek-vlada-konec-vedeni>> [cit. 2.7.2014].

⁶² Bohuslav Sobotka v Hyde parku, Česká televize – ČT24, , vysíláno 30.10.2013 ve 20:05, dostupné na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10252839638-hyde-park-ct24/213411058081030-hyde-park>> [cit. 2.7.2014].

uveřejněných v masmédiích v průběhu posledních několika let, která souzněla s jeho interpretací „puče“ jako vyústění několikaletého plánovaného podryvání jeho snahy o jednotu strany. Sobotka promluvil o pravděpodobných příčinách toho, proč strana nedosáhla takového volebního výsledku, jaký si vedení strany před volbami představovalo, řekl: „Volební výsledek byl varováním, nepochybně byl varováním, protože kromě toho, že lidé reagovali na rozdělení a nejednotu sociální demokracie, [...] tak reagovali také na to, že sociální demokracie byla vystavena konkurenci nových politických stran a v té konkurenci ne úplně uspěla.“ Na druhou stranu dodal, že výzva předsednictva k jeho rezignaci nebyla reakcí na volební výsledek, řekl: „To usnesení, to rozhodnutí bylo připravováno už před volbami bez ohledu na volební výsledek.“ Sobotka odmítl Haškovo tvrzení, že by předsednictvo strany mělo pravomoc vyzvat předsedu k rezignaci, prohlásil: „Ale předsednictvo nemá žádné pravomoci, pokud jde o stanovy, a to rozhodnutí bylo velmi podivné, které tam probíhalo, a já znám jeho zákulisí a vím, co tam probíhalo ještě před tím, čili byl to puč se vším všudy.“

Sobotka dal najevo, že v řešení vnitrostranické krize preferuje aktivní přístup: „Já myslím, že to vzepětí našich členů a našich voličů, které nastalo po tom nepodařeném pokusu o puč, je něco, co bychom měli také pozitivně využít, a proto já bych také chtěl na jednání ústředního výboru 10. listopadu svolat mimořádný sjezd sociální demokracie a rád bych do té doby ve straně otevřel debatu o tom, jak se musíme změnit.“ Ve chvíli, kdy cítí vůli po změně ve straně podle něj není rezignace na předsednickou funkci na místě, řekl: „Já mám obrovskou podporu v sociální demokracii. Teď není situace na to, abych utíkal z boje.“

Ačkoliv Hašek a jeho kolegové ospravedlňovali zapírání schůzky kolegiálním držením společné dohody, Sobotka jejich jednání naopak chápe jako nekolegiální, protože narušilo jednotu vedení strany a důvěru mezi jeho členy, prohlásil: „[...] pokládám za běžnou kolegiální záležitost, pokud máme tvořit nějaké soudržné vedení strany, tak si musíme alespoň elementárně důvěřovat a zdá se, že tady tyto postupy byly zásadním způsobem porušeny.“ Sobotka se také vymezil proti jejich kuloárním postupům v politice a naopak prohlásil, že politika by měla být transparentní vůči voličům, kteří už podle něj „[...] mají plné zuby téhle kuloární politiky, které nerozumí, která se odehrává za jejich zády někde neveřejně, vlastně o tom nikdo nic neví a volali po tom, aby ta politika sociální demokracie byla maximálně transparentní.“

Údajný puč Sobotka nazval „pubertálním“ a „upoceným,“ protože podle něj přišel v nevhodnou chvíli, kdy má jeho strana „zodpovědnost za zemi.“ Sobotka prohlásil: „A to, co mě nejvíc překvapilo na tom postupu Jeronýma Tejce a Michala Haška, byla obrovská nezralost toho jejich rozhodnutí, se kterým se pustili do puče uvnitř sociální demokracie.“ Na Haškovo tvrzení, že o výzvě předsednictva k Sobotkově rezignaci bylo rozhodnuto přímo na jednání, uvedl: „Prostě to nebyla emotivní náhlá reakce na neuspokojivý volební výsledek sociální demokracie, to byla předem připravená operace, která měla změnit poměry ve vedení sociální demokracie a byla připravována naprosto konkrétními lidmi, kteří shodou okolností lhalí o schůzce, která se uskutečnila u prezidenta republiky.“ Údajný puč je podle Sobotky především „podvodem na voliče strany“, kteří dali hlas straně, kterou vede on, řekl: „Já myslím, že si nemůžeme z voličů dělat dobrý den. To znamená, něco říkáme 3 měsíce v kampani, vylepíme lidi na plakáty a pak tu politiku strany bude dělat úplně někdo jiný a bude ji dělat úplně jinak.“

Podle Sobotky by měli „pučisté“ přijmout odpovědnost za své jednání a opustit vedení strany, protože „dramaticky poškodili její renomé.“ Rozhodnutí, zda opustí veřejné stranické funkce, ponechává na nich a na regionálních organizacích strany. Ohradil se proti tomu, že by „pučisty“ chtěl vyloučit ze strany, řekl: „[...] nejsem stoupenec vylučování ze sociální demokracie. [...] Mně to připadá trošku bolševické zbavit se někoho tím, že ho vyloučíte ze strany, abyste s ním už pak nikdy nemusel diskutovat.“

Jedna z otázek od diváků zasadila Haškovo lhaní do kontinuálního sledu jeho morálních excesů (milénka, hromadění funkcí, provázení Zemana po Moravě) a Sobotka tuto na osobnostních rysech založenou interpretaci přijal, řekl: „Možná to byla chyba, možná ta katarze, která přichází až teď po volbách, měla přijít trošku dříve, možná ještě před volbami, ale nechtěl jsem nějakou veřejnou kritikou Michala Haška poškozovat jednotu sociální demokracie a její fungování.“ Na tuto interpretaci navázal následující den server Tn.⁶³

Velká část rozhovoru se věnovala pohledu Sobotky na roli prezidenta v kauze. Sobotka řekl, že je nejisté, zda byl prezident iniciátorem lánské schůzky, či nikoliv, protože je podle něj také možné, že Hašek a ostatní chtěli získat „aureolu prezidenta“ a „zaštitit se jeho autoritou“ při jednání uvnitř strany. Sobotka to odůvodnil tím, že zatím

---

⁶³ Lhář Hašek je zvyklý mlžit: O svém studiu na škole, o štědře „placené“ kamarádce. Praha: CET21 spol., s.r.o., Tn.cz, 31.10.2013, dostupný na WWW: <<http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/domaci/haskovo-ohybani-skutecnosti-utajena-univerzitni-prace-a-stedre-placena-urednice.html>> [cit. 2.7.2014].

nezaznamenal, že by prezident do chodu strany nějakým způsobem zasahoval, přestože současná krize ve straně hraje v jeho prospěch, prohlásil: „A to, co udělali kolegové s tím nezdařeným pučem, do značné míry zkomplikovalo koaliční vyjednávání, oddálilo vznik nové vlády a nepřímo tedy může prezidentovi vyhovovat, protože jeho vláda, jím jmenovaná vláda, kterou on v zásadě přímo řídí, tak tady bude o něco déle.“ Protože si zatím žádných zásahů ze strany prezidenta nevšiml, alespoň obecně odsoudil systémové ovlivňování zákonodárné moci prezidentem, uvedl: „[...] trošku by se nám tady směřoval výkon prezidentských pravomocí a fungování parlamentního systému, a tady musí být vzájemná kontrola. Není možné, aby parlamentní strany byly řízeny prezidentem republiky.“ Moderátor spekoval, zda Zemanovo údajné jednání není pomstou za to, že ho Sobotka nepodpořil v prezidentských volbách v roce 2003. Sobotka sice nepotvrdil, že tehdy Zemanovi nedal svůj hlas, ale naznačil, že byl loajální k tehdejšímu předsedovi strany Špidlovi. Tvrzení o své loajálnosti k předsedovi zobecnil tím, že ho prezentoval jako svůj povahový rys v kontrastu s povahou „pučistů“, prohlásil: „Koneckonců jsem byl loajální i k dalším předsedům sociální demokracie. Nikdy jsme proti žádnému žádný puč neorganizoval.“

Další den (31.října) bylo publikováno několik rozhovorů, které poskytl Sobotka tištěným masmédiím předchozí den. V rozhovoru pro Mladou frontu Dnes⁶⁴ dal Sobotka puči další označení, palácový převrat, řekl: „Kvůli pubertákům, kteří se pokusili o palácový převrat, budeme mít spoustu práce získat zpět důvěru.“ Haška a Tejce jako údajné strůjce puče přirovnal k malým dětem. Poprvé Sobotka blíže upřesnil, co považoval za první pokus o puč, prohlásil: „Byl to už druhý pokus o puč. Ten první proběhl na konci srpna na jednání ústředního výkonného výboru, kdy Michal Hašek s Jeronýmem Tejcem objímali delegáty, aby hlasovali proti mému mandátu pro sestavení vlády po volbách.“

Řešení schizofrenie ve vedení strany tentokrát formuloval jako volbu mezi ním a Haškem, řekl: „Já si myslím, že po 10. listopadu musí odejít buď Hašek, nebo Sobotka z vedení ČSSD. Strana nemůže mít dvě hlavy, musí mít jednoho předsedu. Michal Hašek dlouhodobě odmítal respektovat fakt, že nebyl zvolen na sjezdu předsedou.“ Skutečnost, že ztratil důvěru v Haška, bude mít podle něho nepochybně vliv na jeho účasti ve vyjednávacím týmu strany i jeho podílu ve vládě. Sobotka uvedl, že odmítnutím výzvy ke své rezignaci nepřijal „pokryteckou hru na obětního beránka“ strany.

---

⁶⁴ Buď já, nebo Hašek. Praha: Mafra, a.s., Mladá fronta Dnes, 31.10.2013, 1.

V týž den vyšel rozhovor se Sobotkou také v deníku Právo,⁶⁵ v němž uvedl, že považuje za nekorektní, že ve chvíli, kdy skupina účastníků lánské schůzky osnovala na něho „puč“, ho nechala líčit postup v povolebním vyjednávání strany v televizi. Upozornil tak, že haškovci ho zesměšlili osobně, řekl: „Já jsem v době té schůzky přitom seděl v televizi a jako blbec jsem vyprávěl o tom, co bude ČSSD dělat po volbách. Netušil jsem, že už je o mém osudu rozhodnuto a že už byla sehnána většina 20 hlasů v předsednictvu pro to, aby Sobotka byl z vedení strany odstraněn.“ Dodal, že předpokládá, že skupina „pučistů“ předloží návrh na jeho rezignaci i na ústředním výkonném výboru strany. Řekl, že na zasedání výboru se také bude jednat o tom, zda je strana odpovědná voličům a programu strany, nebo zda bude „nějakou SPOZ číslo dvě.“ Mnoho lidí tak mohlo podle jeho názoru nabýt dojmu, že ČSSD je pouze „účelová mocenská partaj“ nebo „chaotický slepenec.“ Sobotka je přesvědčen, že z tohoto pohledu „puč“ stranu v očích veřejnosti „katastrofálně oslabil“ a toto oslabení se jistě projeví i ve volebních preferencích strany.

6.3.8 Předseda Senátu Štěch v Událostech, komentářích

Hostem Událostí, komentářů České televize⁶⁶ se 30. října stal předseda Senátu Štěch. Moderátor se nejprve Štěcha zeptal, zda rezignace „pučistů“ z vedení strany stačí k jejímu očištění. Štěch prohlásil, že je důležité, že nebudou „ovlivňovat vrcholovou politiku sociální demokracie.“ Shodl se Sobotkou na tom, že o zbavení „pučistů“ dalších funkcí musí rozhodnout jejich domovské organizace. Jako reprezentant stranického vedení je ale vyzval k rezignaci: „[...] my je vyzýváme, aby oni odstoupili, aby do určité míry prokázali, že si uvědomují svoji chybu a věnovali se té práci, která je jejich hlavním posláním.“

Štěch vysvětlil, proč nemůže věřit prohlášení účastníků schůzky. Poukázal na to, že tvrzení účastníků schůzky o tom, kdo schůzku svolal, si neodpovídají, řekl: „Ještě to vypadá, že panu prezidentovi možná dokonce se dostali nějakým pomalu pololegálním způsobem, neboť údajně pozvaní nebyli, to znamená, že se pozvali sami, to se většinou k prezidentovi takto nechodí.“ Reagoval tak to, jak kancléř prezidenta popřel, že by prezident politiky sám zval. Další důvod nedůvěryhodnosti jejich prohlášení spatřuje v

⁶⁵ Sobotka: Chystali puč a nechali mě mluvit jako pitomce. Praha: Borgis, a.s., Právo, 31.10.2013, 1.

⁶⁶ Rozhádáná ČSSD. Rozhovor s předsedou Senátu M. Štěchem. Události, komentáře. Praha: Česká televize – ČT24, 30.10.2013, 22:30, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096898594-udalosti-komentare/213411000371030>> [cit. 2.7.2014].

jeho nelogičnosti, prohlásil: „Protože to je nelogické, že by se tam šli bavit o tom, jaké se očekává počasí v listopadu, nebo co budou dělat příští rok, to určitě tam kvůli tomu k panu prezidentovi nešli.“ Štěch tedy naznačil, že jejich jednáním jistě bylo motivováno něčím jiným, než pouze příslibem příjemného popovídání. Spekoval také o motivaci prezidenta uspořádat puč na předsedu Sobotku, prohlásil: „[...] samozřejmě je známo, že pan prezident má k panu Sobotkovi velké výhrady a já myslím, že se spíš počítalo s tím, že budou hledat nějaký koalice se stanou Zemanovců, která měla velké ambice a že chtěli prostě vytvořit takovou koalici, která by mohla říci ano, my podpoříme v čele sociálního demokrata, ale nebude to Bohuslav Sobotka.“ Upozornil, že tím prezentuje pouze svůj osobní názor, že žádné neverejné informace k dispozici nemá.

Štěch obhajoval, že je událost nazývána pučem, řekl: „[...] nebylo postupováno standardními postupy, to znamená, že o té schůzce nebyli informovaní členové vedení a oni tam šli jako členové vedení sociální demokracie.“ Vysvětlením, proč kategorizuje událost jako puč, reagoval na Tejcovo zpochybnění tohoto označení. Lhaní označil Štěch za naprosto nepřijatelné chování v politice, řekl: „[...] dneska přišla naprosto nová informace, že se lhálo, že se lhálo dovnitř sociální demokracie a že se lhálo na veřejnosti a politik je veřejný činitel a tady tohle se v politice, v demokratické a slušné společnosti prostě neodpouští.“

V rozhovoru pro *Hospodářské noviny*⁶⁷ Štěch uvedl, že chtěl předejít prezidentově ovlivňování strany: „Když jsem se s ním setkával, vždy jsme jednali otevřeně a několikrát jsem jej žádal, aby do sociální demokracie nezasahoval. Žádal jsem ho, aby s Bohuslavem Sobotkou normálně komunikoval.“ Štěch také prohlásil, že je přesvědčen, že prezident je v situaci, v níž by měl respektovat výsledek voleb. „V opačném případě to může být větší ztráta právě pro Miloše Zemana: Roli bude hrát i veřejné mínění a prezident potřebuje cítit podporu lidí,“ vysvětlil, proč si myslí, že by se tak měl zachovat. Štěch zdůvodnil svou podporu předsedy Sobotky tím, že se domnívá, že je „slušnější než ti, co se proti němu postavili.“

---

⁶⁷ Několikrát jsem Zemana žádal, aby do ČSSD nezasahoval. Praha: *Economia, a.s., Hospodářské noviny*, 31.10.2013, rubrika *Téma*, 3.

6.3.9 Alternativní výklad údajného puče

Vysvětlení údajného puče komentátorem Reflexu B. Pečinkou, které také zaznělo v týchž Událostech, komentářích, v nichž promluvil také Štěch, se původně jevilo jako názor jednotlivce, který nemá na vývoj mediální dialogické sítě téměř žádný vliv. Masmédia ale začala informaci reprodukovat a konfrontovat s ní některé představitele sporu jako s alternativním vysvětlením situace. Pečinka kauzu nazval „mediální bublinou“ a „kýčem“, která byla vylíčena tak, že „na jedné straně jsou pučisté a na druhé straně mučedník,“ což podle něj „úplně to zakrývá reálné politické problémy jak ve společnosti, tak hlavně v sociální demokracii“. Dalším účelem rozpoutání kauzy bylo podle něj zakrýt „byznysové zájmy“, které uplatňuje mediální magnát Z. Bakala na předsedu Sobotku. Pečinkova kategorizace Sobotky jako mučedníka stojí v protikladu s tím, že Sobotka (viz výše) tvrdil, že odmítl roli „obětního beránka“. Pečinka řekl, že je přesvědčen, že lánská schůzka byla neopodstatněně „zdémonizována“, protože podobných schůzek se odehrávají normálně „tisíce“. Záležitost chápe jako způsob, jak poškodit prezidenta, řekl: „[...] já to interpretuji jednoznačně jako, jako pokud opět nastolit takovou tu atmosféru prezidentské volby a skrze pana Haška zasáhnout i prezidenta republiky.“

S dalším popisem vnitrostranické krize, která vyvracela interpretaci sdílenou většinou masmédií, přišly Parlamentní listy,⁶⁸ které napsaly: „Jak se ParlamentnímListům.cz podařilo zjistit od dobře informovaného zdroje, Sobotka najal hned několik externích PR manažerů, aby Haška potopili. Nesmí prý být vidět ani na webu ČSSD, ani na jejím oficiálním Facebooku.“

Zpravodajský portál ČT24⁶⁹ s několikadenním zpožděním zareagoval na Haškovu zmínku o advokátu Pokorném z Interview Daniel Drtinové. Hašek naznačil, že Pokorný má důležitou roli v povolebním vyjednávání strany (viz výše). Server dodal: „Nedílnou součástí jeho úspěšné advokacie se totiž stalo cílené budování sítě kontaktů – jako podmínky kvalitní práce pro klienta.“ Naznačením, že v osobě Pokorného se propojuje byznys s politikou, server rozvinul podobné vysvětlení události, jaké nabídl Pečinka.

---

⁶⁸ Víme víc. Sobotka prý nachystal mediální vraždu Michala Haška. Praha: Our Media, a.s., Parlamentnilisty.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Vime-vic-Sobotka-pry-nachystal-medialni-vrazdu-Michala-Haska-291644>> [cit. 2.7.2014].

⁶⁹ Sobotkův tajemný muž Pokorný – ten, který hýbe příštím premiérem? Praha: Česká televize – CT24.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/248334-sobotkuv-tajemny-muz-pokorny-ten-ktery-hybe-pristim-premierem/>> [cit. 2.7.2014].

6.3.10 Reakce ze strany „pučistů“

Na Sobotkovu a masmediální interpretaci přiznání k účasti na schůzce odpověděli její účastníci. Skupina se rozdělila tím, jak se jednotliví účastníci schůzky postavili k otázce lhaní, případně rezignace. Aktivně se v masmédiích bránil obvinění ze lhaní a zosnování puče zejména Tejc a Škromach.

Hašek obhajoval zapírání schůzky slovy: „Neveřejných schůzek se ve vrcholové politice koná poměrně hodně. V žádném případě nešlo o přípravu ‚puče v ČSSD‘, ale o neformální setkání levicových politiků.“⁷⁰

Hejtman Zimola reagoval přímo na Štěchovu výzvu k rezignaci v rozhovoru pro Český rozhlas,⁷¹ řekl: „Jestli je to názor nejen Milana Štěcha, ale kohokoli ze sociální demokracie a především mých kolegů zde v Jihočeském kraji, kde jsem krajským předsedou, a jestliže si to budou přát, tak nemám problémy vyvodit tuto odpovědnost.“ Zároveň dodal, že se přesto nedomnívá, že by pochybil, protože pouze držel dohodu, k níž ho vyzval prezident.

Tejc v rozhovoru pro server Deník⁷² uvedl, že neuvažuje o rezignaci na post předsedy poslaneckého klubu, řekl: „[...] včera jsem [...] prošel velmi bouřlivým jednáním poslaneckého klubu a v tom poslaneckém klubu se diskutovala i tato věc, a přesto všechno jsem byl zvolen dvěma třetinami poslanců a poslankyň jako předseda.“ Na závěr dodal: „Já to vnímám tak, že ta věc už je za námi. Myslím si, že se z toho někdo snaží udělat umělý problém, který rozhodně neprospěje atmosféře při hledání konsenzu třeba v poslaneckém klubu a vedení strany,“ čímž dal najevo, že veřejným přiznáním k účasti na schůzce je pro něj záležitost uzavřena. Na toto odpověděl senátor J. Dienstbier na svém profilu na Facebooku⁷³ a masmédiá o tom později referoval.⁷⁴ Upozornil na závažnost jeho činu tím, že na Tejce apeloval: „Milý Jeronýme, ta věc není za námi. Organizoval jsi puč proti

⁷⁰ Hašek rezignaci odmítá. Nešlo prý o přípravu puče v ČSSD. Praha: Our Media, a.s.: Parlamentnilisty.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Hasek-rezignaci-odmita-Neslo-pry-o-pripravu-puce-v-CSSD-291672>> [cit. 2.7.2014].

⁷¹ Zimola pro ČRo: Za schůzku se Zemanem nemám problém vyvodit odpovědnost. Praha: Český rozhlas – Rozhlas.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/zimola-pro-cro-za-schuzku-se-zemanem-nemam-problem-vyvodit-odpovednost--1274763> [cit. 2.7.2014].

⁷² Tejc: O schůzce jsem nelhal. Ta věc je už za námi, funkce se nevzdám. Praha: Vltava-Labe-Press, Denik.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/tejc-o-schuzce-jsem-nelhal-ta-vec-je-uz-za-nami-funkce-se-nevzdam-20131030.html> [cit. 2.7.2014].

⁷³ Profil Jiřího Dienstbiera, Facebook.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<https://www.facebook.com/jiri.dienstbier?fref=ts>> [cit. 2.7.2014].

⁷⁴ Milý Jeronýme, ta věc není za námi! Dienstbier veřejně obviňuje Tejce ze lži. Praha: CET21 spol. s.r.o., Tn.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/domaci/mily-jeronyme-ta-vec-neni-za-nami-dienstbier-verejne-obvinuje-tejce-ze-lzi.html>> [cit. 2.7.2014].

vlastnímu předsedovi, členům vlastní strany, lhal jsi voličům sociální demokracie a vlastně lhal jsi všem.“ V rozhovoru pro Právo⁷⁵ Tejc odmítl, že by lhal: „Já jsem rozhodně nikde nelhal. Na otázku, zda se schůzka uskutečnila, jsem řekl, že to nebudu komentovat.“ Schůzka podle něho nebyla problémem, na rozdíl od „kopání do prezidenta“, čímž reagoval na Sobotkovu a Zaorálkovu verzi události.

Ještě týž den Škromach v rozhovoru pro server Lidovky⁷⁶ řekl, že schůzku se někteří ze skupiny rozhodli utajit, protože měli „obavu z reakce předsedy.“ Škromach uvedl, že se nedomnívá, že by měl Sobotkovi oznamovat schůzku, prohlásil: „Předseda není moje chůva, nemusím mu hlásit, kdy a kde se s kým sejdu. Je dobré znát po poměrně neúspěšných volbách názor prezidenta vzhledem k jeho roli při sestavování budoucí vlády, jak on vidí tu situaci. Na tom není nic hrozného, jak se to snaží někteří využívat.“ Škromach definoval setkání jako „neformální“, proto necítil potřebu zveřejňovat jeho obsah. Také odmítl, že by se dopustil lži, řekl: „Vždy a všude jsem se vyjadřoval konzistentně: říkal jsem, že se nebudu vyjadřovat, a to i na předsednictvu.“

6.3.11 Další reakce z vedení ČSSD

Další relevantní hlas ze strany sobotkoviců přišel od poslance ČSSD J. Hamáčka, který poskytl rozhovor pro zpravodajský portál Ihned,⁷⁷ v němž přímo řekl: „[...] politik by neměl lhát. A kdo lže, tak by neměl být v politice.“ Lhaní se ale podle něj dopustil pouze Hašek, řekl: „Nejsem zastáncem kolektivní viny. Pokud vím, tak kromě Michala Haška ti zbývající nelhali. Oni schůzku veřejně nepopřeli, maximálně ji odmítli komentovat. Milan Chovanec dokonce setkání přiznal.“ Haškovo odolávání výzvám k rezignaci označil za dlouhodobě neudržitelné, prohlásil: „Nedokážu si představit, že teď předstoupí před voliče a bude pro ně důvěryhodný. Vždyť byl jednoznačně usvědčen ze lži.“

---

⁷⁵ Tejc: Problém není schůzka, ale kopání do prezidenta. Praha: Borgis, a.s., Právo, 31.10.2013, rubrika Zpravodajství, 2.

⁷⁶ Lhář Hašek? Od Sobotky se nelíší, míní Škromach a neví, kdo ho pozval do Lán. Praha: Mafra a.s., Lidovky.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.lidovky.cz/lhar-hasek-od-sobotky-se-prilis-nelisi-mini-skromach-fyy-zpravy-domov.aspx?c=A131030_174633_ln_domov_ogo> [cit. 2.7.2014].

⁷⁷ Hašek byl jednoznačně usvědčen ze lži a jeho pozice je neudržitelná, říká Hamáček. Praha: Economia, a.s., Ihned.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-61107590-hasek-byl-usvedcen-ze-lzi-a-jeho-pozice-je-neudrzitelna-rika-poslanec-cssd>> [cit. 2.7.2014].

Podobně radikální názor na Haškovo jednání vyjádřil i Dienstbier, který ho v článku o online diskuzi s čtenáři Idnes.cz⁷⁸ nazval „podrazem,“ kterým prý chtěl Hašek Sobotku „odstřelit.“ Dienstbier řekl, že se domnívá, že krize ve straně povede k opačnému výsledku, než který zamýšleli „pučisté,“ „k sjednocení postojů a jasné podpoře Bohuslava Sobotky.“ Podobně jako Hamáček je přesvědčen, že důvěra voličů ve stranu může být obnovena, jen pokud ti, co lhali, odejdou ze všech svých politických funkcí. To, jak se strana postavila k údajnému puči ve straně, chápe jako „boj o samotnou existenci strany jako tradiční a slušné strany.“ Dienstbier také upozornil, že již před zvolením prezidenta Zemana varoval, že Zeman „v případě zvolení uskuteční svoji pomstu a pokusí se o likvidaci sociální demokracie.“

6.3.12 Role České televize

Server Česká pozice⁷⁹ přišel se zjištěním, že Česká televize, která měla k dispozici záběry z utajované schůzky, je záměrně nezveřejnila, ani s nimi nekonfrontovala aktéry přítomné ve studiu. Server napsal: „Česká televize měla jedinečnou šanci tyto informace využít. Natáčení v Lánech probíhalo už ve chvíli, kdy ve studiu v sobotu proti Moravcovi seděl Sobotka (spolu s dalšími předsedy stran, jež pronikly do sněmovny). [...] V neděli pak měl v zásadě jako jediný Moravec šanci konfrontovat prezidenta a vzápětí Haška, který až po vystoupení v televizi začal se svými proklamacemi, že by měl Sobotka odstoupit.“ Toto upozornění vyústilo v obvinění šéfredaktora zpravodajství P. Mrzeny z nadřezování prezidentovi Zemanovi. Mladá fronta Dnes zprostředkovala Mrzenovu odmítavou reakci⁸⁰ a publikovala článek o služebnosti České televize.⁸¹

---

⁷⁸ ČSSD se díky pokusu o puč sjednotí, věří senátor Dienstbier. Praha: Mafra, a.s., Idnes.cz, 30.10.2013, dostupné na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/on-line-chat-s-jirim-dienstbierem-d4l-domaci.aspx?c=A131029_134802_domaci_maq> [cit. 2.7.2014].

⁷⁹ Tajná schůzka šíbrů ČSSD obnažuje Českou televizi. Praha: Mafra, a.s.: Ceskapozice.cz, 30.10.2013, aktualizovaný 31.10.2013, dostupný na WWW: <http://ceskapozice.lidovky.cz/tajna-schuzka-sibru-cssd-obnazuje-ceskou-televizi-fwc-/tema.aspx?c=A131029_150557_pozice_137114> [cit. 2.7.2014].

⁸⁰ Šéf: Nevedu Zemanův fanklub. Praha: Mafra, a.s., Mladá fronta Dnes, 1.11.2013.

⁸¹ Popelníček, prostředníček. Praha: Mafra, a.s., Mladá fronta Dnes, 1.11.2013.

6.3.13 Vyjádření krajských organizací ČSSD

Sobotka v pořadu Hyde park (viz výše) řekl, že o dalším působení „pučistů“ ve veřejných funkcích i ve straně vůbec, by měly rozhodnout regionální organizace strany,⁸² které je na kandidátky nominovaly. Nepřímo tak vyzval tyto organizace, aby se k situaci ve straně vyjádřili. Jejich reakce získaly v několika následujících dnech prominentní místo v masmédiích, mimo jiné proto, že tři z pěti z puče obviněných politiků zastávali v tento moment funkce krajských hejtmanů,⁸³ přičemž Hašek jako šéf Asociace krajů České republiky měl v regionální politice vůbec nejvyšší pozici.

Krajské a okresní frakce ČSSD krátce po té začaly formulovat jednotná prohlášení na podporu jedné ze stran sporu. První reakce se objevily hned následující den. Např. deník Právo⁸⁴ uveřejnil zprávu, v níž se píše: „Někteří z hejtmanů už zaveleli ke změně. To by mohlo vést k odvolání Haška z pozice šéfa Asociace krajů, kde jsou většinou hejtmani za soc. dem. a která funguje jako oficiální platforma pro jednání s vládou a s prezidentem Milošem Zemanem. Hašek této vlivné pozice dosud hojně využíval a s oblibou ji prezentoval na veřejnosti.“ Článek zprostředkoval také názory některých konkrétních představitelů krajských organizací. Např. místopředseda jihomoravského výboru ČSSD I. Ohlídal řekl: „Hašek i se svými kolegy by měli za pučistickou činnost odejít ze všech funkcí i z ČSSD. Pokud se jich strana nezbaví, nemůže se vrátit do svých pozic. Věřím, že členská základna přispěje k jejich odchodu.“ Haška kritizoval i středočeský hejtman J. Řihák: „Vadí mi i to, že byl za Milošem Zemanem. Doby, kdy Zeman rozhodoval za soc. dem., jsou dávno pryč. [...] Mně osobně stačí, když se omluví. Jestliže lhal před celým národem, lidé mu to spočítají v příštích volbách.“

6.3.14 Reakce potencionálních koaličních partnerů

Takto reagovali přímo aktéři na obou stranách sporu, jejichž repliky masmédií zprostředkovali v masmediální dialog,⁸⁵ k tématu se ale samozřejmě vyjádřili i další aktéři, přímo v kauze nezaangažovaní, a dialogická síť tak rychle narostla objemem replik. Další

---

⁸² Budoucnost „pučistů“ ve vedení ČSSD projedná krajská buňka. Praha: Česká televize – Čt24.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/248629-budoucnost-pucistu-ve-vedeni-cssd-projedna-krajska-bunka/>> [cit. 2.7.2014].

⁸³ M. Hašek je hejtmanem Jihomoravského kraje, M. Chovanec kraje Plzeňského a J. Zimola kraje Jihočeského.

⁸⁴ Šéf hejtmanů už ztrácí oporu mezi kolegy. Praha: Borgis, a.s., Právo, 31.10.2013, rubrika Zpravodajství, 2.

⁸⁵ Např. Krize v České straně sociálnědemokratické zdá se vrcholí. Praha: Český rozhlas – ČRo Radiožurnál, Stalo se dnes, 30.10.2013, 21:05.

trs reakcí je tvořen vyjádřeními představitelů stran, které se s ČSSD chystají vyjednávat o vládní koalici, hnutí ANO a KDU-ČSL.

Strany ANO a KDU-ČSL zveřejnily skrze masmédiá hlavně požadavky, s kterými chtějí vstoupit do vládních vyjednávání a které by garantovaly, že budoucí vláda nebude nestabilní. Předseda hnutí ANO A. Babiš si například kladl požadavek v podobě podpisu jednotlivých poslanců za ČSSD, řekl: „Po tom, kdo bude vyjednávat za ČSSD budu požadovat podpisy všech poslanců, protože je tam určitě riziko, že ČSSD se rozčlení a vznikne systém VV-LIDEM.“⁸⁶ Připomenutím tohoto rozštěpení strany, v které vyústila vládní krize v roce 2012, vyjádřil obavu z názorové soudržnosti strany. Babiš sice z počátku prohlásil, že situaci v ČSSD sice nechce komentovat, protože je to „interní záležitost ČSSD“, ale o několik dní později se k ní v rozhovoru pro deník Právo⁸⁷ vyjádřil, řekl: „Nemám dost silný žaludek na to jednat s lidmi, kteří jeli do Lán a lhali veřejnosti. Kdyby se to v životě stalo mně, tak odejdu z politického života a už se občanům ČR neukážu na očích. Takovou ostudu bych ani nemohl přežít. Z ČSSD považuji pana Sobotku za slušného člověka, i když z minulosti má také nějaké kontroverze. Ale v porovnání s Haškem je jeho pověst o mnoho lepší.“ Tímto dal najevo, že partnerem pro povolební vyjednávání je pro něj a jeho stranu pouze předseda Sobotka. Tento názor potvrdil i jeho stranický kolega M. Komárek během debaty v pořadu Partie televize Prima,⁸⁸ řekl: „[...] budeme vyjednávat s tím, kdo je legitimním, [...] což je v této chvíli, jak říkají novináři, Bohuslav Sobotka. Takže to není podpora jednoho proudu, to je prostě podpora pravidlům. Tady je předseda strany, nějací vzbouřenci, se vzbouřenci se nevyjednává.“

Předseda KDU-ČSL J. Bělobrádek okomentoval krizi v sociálnědemokratické straně slovy: „Domnívám se, že každý politik by měl mít jako základní etický kodex desatero. Každý můžeme selhat, jsme jenom lidé, nicméně při zásadním selhání by politik měl vyvodit ze svých činů důsledky a odejít.“⁸⁹ Jak se krize v ČSSD postupně

---

⁸⁶ Babiš bude chtít po ČSSD garanci: podpisy poslanců, že podpoří vládu. Praha: Mafra, a.s., Idnes.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/babis-bude-chtit-od-cssd-podpisy-poslancu-pro-vladu-f8x-/domaci.aspx?c=A131030_173041_domaci_kop> [cit. 2.7.2014].

⁸⁷ Babiš: Ať je premiérem Sobotka, já bych makal jako ministr financí. Praha: Borgis, a.s., Právo, 2.11.2014, 1.

⁸⁸ Rozhovor s Martinem Komárkem a Milanem Štěchem. Praha: FTV Prima, TV Prima, Partie, 3.11.2013, 11:30.

⁸⁹ Situace v ČSSD poškozují celou politickou scénu, říká lídr KDU-ČSL. Praha: Mafra, a.s., Idnes.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/on-line-chat-s-pavlem-belobradkem-do8-/domaci.aspx?c=A131029_155003_domaci_maq> [cit. 2.7.2014].

prohlubovala, představitelé těchto dvou politických stran se situaci dynamicky přizpůsobili a nakonec se dohodli, že do vlády s ČSSD půjdou pouze společně.⁹⁰ Tuto dohodu ale později Bělobrádek popřel.⁹¹

6.3.15 Schůzka nebyla, nebyla, byla. Jak šel čas s účastníky porady u Zemana

Zpravodajský portál Idnes⁹² se rozhodl již po několika dnech od schůzky s prezidentem pro své čtenáře uspořádat jednotlivá klíčová prohlášení hlavních aktérů a seřadit je na časovou osu, čímž jim umožnil lépe se v jejich dialogu zorientovat. Článek byl uveden slovy: „Po čtyřech dnech usilovné snahy přesvědčit veřejnost, že žádná schůzka s prezidentem Zemanem nebyla, ve středu ‚pučisté‘ z ČSSD obracejí a schůzku přiznávají. Přčtete si, co všechno aktéři schůzky v posledních dnech tvrdili a vzápětí vyvraceli.“

6.4 2. část mediální dialogické dítě – Haškova omluva

6.4.1 Prohlášení „pučistů“ po jednání grémia ČSSD a doplnění ve vystoupení v masmédiích

Na den, který následoval po přiznání skupiny politiků ČSSD k setkání s prezidentem, bylo naplánováno grémium strany, jehož hlavním úkolem bylo, aby obvinění z puče vysvětlili spolustraníkům své chování a aby předsednictvo rozhodlo o novém vyjednávacím týmu strany.⁹³

---

⁹⁰ Do vlády buď spolu, nebo nikdo, shodli se vyjednaváci ANO a KDU-ČSL. Praha: Mafra, a.s., Idnes.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/do-vlady-bud-spolu-nebo-nikdo-shodli-se-vyjednavaci-ano-a-kdu-csl-ps9-/domaci.aspx?c=A131031_114604_domaci_jpl> [cit. 2.7.2014].

⁹¹ Že jsme se domluvili s ANO je fáma! Praha: Easy Communication, s.r.o., Prvnizpravy.cz, 4.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/politika/belobradek-ze-jsme-se-domluvili-s-ano-je-fama/>> [cit. 2.7.2014].

⁹² Schůzka nebyla, nebyla, byla. Jak šel čas s účastníky porady u Zemana. Praha: Mafra, a.s., Idnes.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/vyroky-ucastniku-schuzky-u-zemana-dt4-/domaci.aspx?c=A131030_164553_volby-2012_bse> [cit. 2.7.2014].

⁹³ Např. Grémium ČSSD řeší tajnou schůzku v Lánech i nový vyjednávací tým. Praha: Český rozhlas – Rozhlas.cz, 31.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/gremium-cssd-resi-tajnou-schuzku-v-lanech-i-novy-vyjednavaci-tym--1275009> [cit. 2.7.2014].

Po jednání grémia uspořádali Hašek, Tejc a Škromach společné tiskové prohlášení,⁹⁴ v rámci něhož nejprve vyjádřili podporu Sobotkovi a ujistili veřejnost, že jejich cílem je jednotnost strany v povolebním jednání. Hašek citoval z prohlášení: „Jednoznačně chceme úspěch naší strany v povolebním vyjednávání. Na schůzi politického grémia jsme všichni tři podpořili mandát předsedy Sobotky k zahájení povolebních konzultací. Jsme připraveni udělat vše pro to, aby byla zajištěna podpora všech padesáti poslanců ČSSD pro eventuální budoucí vládní projekt.“

Po společném prohlášení se Hašek omluvil veřejnosti:⁹⁵ „Využívám této tiskové konference, abych se omluvil občanům České republiky za to, že jsem držel dohodu účastníků lánské schůzky, a ta zněla tak, že schůzka byla a zůstane neverejná. Mrzí mě to. Lhát se nemá ani v politice, ani v životě. Považuji to za svoji osobní chybu.“ Připomněl, že se již omluvil spolustraníkům na grémiu strany a svým voličům již předchozí den prostřednictvím Facebooku.⁹⁶ Hašek svou omluvou doplnil faktické objasnění morální sebereflexí, k níž ho několikrát vyzval předseda Sobotka (viz výše). Škromach dodal: „Omlouvám se za některé nepřesné informace. [...] Na své funkci jsem nikdy nelpěl.“ Tejc prohlásil, že kdokoliv může navrhnout jeho dovolání z funkce předsedy poslaneckého klubu strany.

Pro ČTK po skončení konference Hašek řekl, že o rezignaci se rozhodne do 10. listopadu, kdy se má zasednout k jednání ústřední výkonný výbor strany.⁹⁷ V masmédiích⁹⁸ se začalo v návaznosti na tento výrok spekulovat o tom, zda vedení Haška odvolá z funkce tím, že mu vysloví nedůvěru, nebo zda Hašek rezignuje raději sám. Server Parlamentní listy⁹⁹ navrhl další možnost řešení rozkolu ve straně. Podle stanov výkonného výboru by

---

⁹⁴ Lhát se nemá, nelpím na své funkci, prohlásil Hašek. Omluvil se občanům. Praha: Mafra, a.s., Idnes.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/hasek-nelpi-na-sve-funkci-omluvil-se-za-to-ze-lhal-f6b-/domaci.aspx?c=A131031_121938_domaci_kop> [cit. 2.7.2014].

⁹⁵ Např. Lhát se nemá ani v politice, ani v životě, omluvil se Michal Hašek. Praha: Český rozhlas – Rozhlas.cz, 31.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/lhat-se-nema-ani-v-politice-ani-v-zivote-omluvil-se-michal-hasek--1275221> [cit. 2.7.2014].

⁹⁶ Profil Michala Haška, Facebook.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<https://www.facebook.com/michal.hasek.7?fref=ts>> [cit. 2.7.2014].

⁹⁷ Hašek 10. listopadu oznámí, jestli se vzdá funkce. Praha: Empresa Media, a.s., Tyden.cz, 31.10.2013, dostupný na WWW <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/volby-2013/hasek-10-listopadu-oznami-jestli-se-vzda-funkce_287462.html#.U7qnGbHIySY> [cit. 2.7.2014].

⁹⁸ Např. Hašek v ohrožení? Jednání výkonného výboru ho může sesadit. Praha: Empresa Media, a.s., Tyden.cz, 31.10.2013, dostupný na WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/hasek-v-ohrozeni-jednani-vykonneho-vyboru-ho-muze-sesadit_287331.html#.U7vX0LHIySY> [cit. 2.7.2014].

⁹⁹ Odstřel Sobotky i Haška, příchod spasitele. I tak může za pár dní skončit krize v ČSSD. Praha: Our Media, a.s., Parlamentnilisty.cz, 31.10.2013, dostupný na WWW:

prý bylo možné odvolat Haška i Sobotku a do funkce předsedy strany by byl zvolen někdo nový, kterého nazvaly „spasitelem“. Na dotaz serveru týkající se této varianty řešení vnitrostranické krize odpověděl místopředseda Zaorálek: „Teoreticky by to tak mohlo být, ale je to divoká spekulace. ÚVV dospívá k jednoznačným usnesením pouze v případě, pokud je věc naprosto nezvratná, absolutně černobílá.“

Hašek odmítl hovořit s masmédií, o čemž server Blesk¹⁰⁰ napsal: „Dorazil samozřejmě i Michal Hašek, který před novináři utekl. Zřejmě aby se vyvaroval dalších odpovědí, které by pak musel později upravovat a dále rozvíjet a vysvětlovat.“ Naopak Tejc se jim nevyhýbal, upřesnil, proč se neomluvil jako Hašek za lež: „Když se mě zeptali kolegové, odpověděl jsem pravdu, jinou odpověď jsem měl pro média.“ Deník označil za skandální skutečnost, že Tejc jako jeden z „lžipolitiků“ uznává dvojí standardy. V rozhovoru pro server Ihned¹⁰¹ Tejc řekl, že největší chybou bylo, že Hašek lhal, částečnou chybou pak i to, že se schůzka odehrála v nevhodný moment po volbách, kdy mohlo dojít k jejímu „zneužití“. Tejc v rozhovoru poměřoval svou vinu svinou za jiné prohřešky, kterých se politici dopouštějí, řekl: „[...] nepovažuji to za nic tak fatálního. Fatální by bylo, kdybych něco ukradl nebo se nechal zkorumpovat, ale to se nestalo.“

Škromach v rozhovoru pro Impulsy Václava Moravce¹⁰² tvrdil, že pokud by to mělo být pouze jeho rozhodnutím, schůzku se Zemanem by se nikdy neutajoval. Škromach oponoval moderátorovi, který upozornil na to, že jeho omluva za nepřesné informace byla „eufemismem“, řekl: „Já myslím, že to přesně popisuje situaci, protože já jsem jednoznačně hovořil v tom smyslu, že se nebudu vyjadřovat k té otázce setkání s panem prezidentem.“ Na závěr dodal, že „nic špatného se nestalo“, pouze to bylo „špatně vykomunikováno“. Svou případnou rezignaci na funkci ve vedení chce ještě prodiskutovat s funkcionáři strany. V rozhovoru pro zpravodajský portál Aktuálně¹⁰³ vysvětlil své odmítání komentovat schůzku takto: „[...] já když něco slíbím, tak to držím, i když je to

---

<<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Odstrel-Sobotky-i-Haska-prichod-spasitele-I-tak-muze-za-par-dni-skoncit-krize-v-CSSD-291741>> [cit. 2.7.2014].

¹⁰⁰ Lžipolitici z ČSSD na grémiu: Kolegům jsem řekl pravdu, médiím lhal! Praha: Axel Springer, Blesk.cz, 30.10.2013, dostupný na WWW: <<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-politika/216876/lzipolitici-z-cssd-na-gremiu-kolegum-jsem-rekl-pravdu-mediim-lhal-rekl-tejc.html>> [cit. 2.7.2014].

¹⁰¹ Tejc: Největší chybou je, že Hašek lhal. Se Zemanem ale musíme udržovat dobré vztahy. Praha: Economia, a.s., Ihned.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-61124100-jeronym-tejc-nejvetsi-chyba-lez-michal-hasek-cssd-milos-zeman-prezident-dobre-vztahy>> [cit. 2.7.2014].

¹⁰² Povolební vyjednání a krize ČSSD. Impulsy Václava Moravce. Praha: Londa spol., s.r.o., Rádio Impuls, 31.10.2013.

¹⁰³ Rozhovor: Škromach o puči, lhaní a zavřeném Facebooku. Praha: Economia, a.s., Aktualne.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/volby/rozhovor-skromach-o-puci-lhani-a-zavrenem-facebooku/r~f074c26e427e11e3807b0025900fea04/>> [cit. 2.7.2014].

pro mne nevýhodné, proto jsem ty informace nechtěl komentovat.“ Opět zde tedy zazněl důraz na kolegiálnost jednání. Lhaní svého kolegy Haška nazval „nešťastným“, protože bylo výsledkem nezvládnutí komunikace s masmédií. Výzva předsednictva k rezignaci Sobotky byla podle něj masmédií a druhou stranou sporu účelově spojena se schůzkou s prezidentem, ve skutečnosti se prý jednalo pouze o „souběh nešťastných okolností“.

6.4.2 Sobotkovo dílčí vítězství

Jako hlavní výstup z jednání grémia bylo spatřováno jednomyslné pověření Sobotky jednat samostatně za stranu ve vyjednávání vládní koalice, což bylo masmédií hodnoceno jako jeho vítězství v boji s Haškovým křídlem strany.¹⁰⁴ Výsledek jednání grémia tlumočil Sobotka masmédiím takto: „Vzhledem k tomu, že se rozpadl vyjednávací tým, který byl schválen na předsednictvu strany, politické grémium pověřilo předsedu sociální demokracie, aby za stranu vedl povolební vyjednávání. [...] Do tohoto týmu příberu ještě další zástupce tak, aby v něm byli zastoupeni jak naši poslanci, tak naši senátoři, současně aby tam byli zastoupeni klíčoví lidé z vedení sociální demokracie.“

Pro Český rozhlas¹⁰⁵ výsledky jednání krátce po jeho skončení shrnula místopředsedkyně strany A. Gajdušková, která řekla: „[...] předseda Sobotka dostal plný mandát jednomyslně politického grémia a dostal v podstatě v této chvíli volnou ruku k tomu, koho si k politickým jednáním vezme, to je velmi pozitivní signál vůči všem politickým stranám.“ Jako pozitivní signál Gajdušková označila také Haškovu omluvu, ale stále ji považuje za „nedostačující“ vzhledem k závažnosti jeho jednání.

Reportáž televize Nova¹⁰⁶ zhodnotila Sobotkovo vítězství jako úspěšné díky ovládnutí sociálních sítí, jejichž prostřednictvím mohl zvát své přívržence na demonstrace proti „pučistům“, zatímco Hašek a jeho skupina sílu masmédií při přípravě údajného puče podcenili. V reportáži zaznělo: „[...] Michal Hašek podcenil jedno ze základních pravidel úspěšného revolucionáře a to, že je potřeba nejprve ovládnout média a jejich prostřednictvím veřejné mínění. [...] No, zatímco v roce 1945 a 68 se vedly boje o rozhlas, dnes jsou mnohem důležitější sociální sítě a tam právě zazářil Bohuslav Sobotka.“ V

¹⁰⁴ Např. ČSSD: Povolební schůzky proběhnou v Sobotkově režii. Praha: Česká televize – Ct24.cz, 31.10.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/248400-ssd-povolebni-schuzky-probehnou-v-sobotkove-rezii/>> [cit. 2.7.2014].

¹⁰⁵ K čemu dospěla bouřlivá diskuse na grémiu ČSSD? Český rozhlas – ČRo Radiožurnál, Ozvěny dne, vysíláno 31.10.2013 ve 12:08.

¹⁰⁶ Válka v ČSSD: „Haškovci“ se omlouvají. Praha: CET21 spol., s.r.o., Televize Nova, Televizní noviny, vysíláno 31.10.2013.

masmédiích¹⁰⁷ se také v souvislosti s tímto objevila informace (respektive byla uveřejněna tisková zpráva) o vzniku iniciativy „Chci Bohuslava Sobotku, ne Michala Haška“ (a o zpřístupnění související webové stránky zveřejňující výzvu k vyvození odpovědnosti Haška a ostatních za zosnování údajného puče).

6.4.3 Prezidentova pasivita

Přestože Hašek svou komunikaci s masmédií po 30. říjnu omezil, neuchýlil se zcela do ústraní jako prezident Zeman, který se v první dnech postavil k vývoji mediální dialogické sítě zcela pasivně a neposkytoval žádná vyjádření masmédiím. To jim ale nezabránilo, aby spekulovala nad jeho rolí v kauze. Např. *Hospodářské noviny*¹⁰⁸ došly k závěru, že tím, jak se hroutí pozice Haška a ostatních účastníků lánské schůzky, mizí i Zemanovy naděje na uskutečnění druhého plánu ovládnutí vlády, napsaly: „Naprostο nevydařený puč Haškova křídla v ČSSD, které v neděli vyzvalo Sobotku k rezignaci, je pro prezidenta mnohem větší ztrátou než propad Zemanovců. [...]Ve straně, jíž Zeman před lety předsedal, ani s pádem Haška nevyschne pramen prezidentových přívrženců. Bude si ale muset znovu vybudovat mocenskou síť, která by sahala až do nejvyššího patra stranického vedení.“ Noviny zdůraznili, že poté, co byl odhalen nepodařený puč, Zeman si prostřednictvím svého kancléře nad svými někdejšími spojenci „umyl ruce“ popřením, že schůzku inicioval. Připomněly také, že Sobotku prezident chápe jako „zrádce,“ kvůli němuž se nestal prezidentem již v roce 2003. Nositeli kategorie zrádce tak mohli být označeni různí aktéři kauzy v závislosti na tom, jakou perspektivu pohledu na věc kategorizující zvolili.

6.4.4 Zimolova rezignace na funkce ve vedení strany

Prvním personálním důsledkem krize se stala v podvečer 31. října rezignace hejtmana Zimoly na funkce v předsednictvu a ve výkonném výboru strany. Zimola si ponechal funkce v krajské politice, zůstal hejtmanem i předsedou krajské organizace

---

¹⁰⁷ Např. Iniciativa „Chci Bohuslava Sobotku, ne Michala Haška“ požaduje vyvození osobní odpovědnosti z pokusu o vnitrostranický puč v ČSSD. Dobřichovice: Občanské sdružení Britské listy, Blisty.cz, 31.10.2013, dostupný na WWW: <<http://www.blisty.cz/art/70811.html>> [cit. 2.7.2014].

¹⁰⁸Zemanův mocenský plán krachuje, ztrácí své politické dělníky. Praha: *Economia, a.s., Hospodářské noviny*, 31.10.2013, rubrika Téma, 2.

strany.¹⁰⁹ Pro masmédiu učinil následující prohlášení: „Přeji si, aby tato má rezignace na vrcholné funkce v sociální demokracii byla občany vnímána jako osobní vyvození mých údajných prohřešků a aby tento krok přispěl ke zklidnění situace v sociální demokracii.“ Masmédia ihned zprostředkovala přímou reakci Štěcha¹¹⁰ na tento krok. Štěch ho uvítal a řekl: „Doufám, že ti čtyři další pánové budou postupovat stejně a že odstoupí z vrcholných stranických funkcí.“

6.4.5 Místopředseda ČSSD Zaorálek v Interview Daniely Drtinové

Do Interview Daniely Drtinové¹¹¹ přijal 31. října pozvání opět místopředseda strany L. Zaorálek. Hned v úvodu upozornil, že vedení strany poškozují i zesměšnění Haškova lhaní: „Ono se to vlastně jakoby kdyby stává směšným a vedení strany, pokud má ve svém středu nějaké osoby, které se stanou takto směšně populárními nebo populárními v té směšnosti, tak to je situace neudržitelná.“ Moderátor připomněl Sobotkův výrok z téhož dne, že i politik umí odpouštět. Zaorálek ale prohlásil: „[...] tady teď nejde o nějaké odpouštění. To, oč jde, je vlastně, že my ještě pořád do této chvíle nevíme přesně, co se odehrálo. Takže tady vlastně je ještě celá řada naprosto nevyjasněných věcí, [...] všichni nemluví úplně stejně.“

Zaorálek si vysvětlil nejednotnost výpovědí jednotlivých účastníků schůzky jako důsledek toho, že schůzka měla dvě části, kterým byl přítomný užší a širší kruh účastníků, prohlásil: „Je možné taky, že ta schůzka neprobíhala tak, že to byla schůzka mezi prezidentem a pěti. Ono to mohlo být tak, že v určité fázi to byla schůzka užší a že nebyla prostě takto úplně jednolitá. [...] A mně dnes připadá možné, že se mluvilo o panu Sobotkovi třeba na té užší variantě schůzky.“ Tuto hypotézu vyvrátil Škromach:¹¹² „Já myslím, že buď tam Luboš Zaorálek byl nebo nebyl, ať nemystifikuje prostě svými

¹⁰⁹ Např. Dopady schůzky v Lánech: Zimola končí v předsednictvu i výkonném výboru. Praha: Česká televize – Ct24.cz, 31.10.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/248561-dopady-schuzky-v-lanech-zimola-konci-v-predsednictvu-i-vykonnem-vyboru/>> [cit. 2.7.2014].

¹¹⁰ Např. Zimola opustil vedení ČSSD. Štěch k tomu vyzval i další účastníky schůzky v Lánech. Praha: Český rozhlas – Rozhlas.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/regiony/_zprava/zimola-opustil-vedeni-cssd-stech-k-tomu-vyzval-i-dalsi-ucastniky-schuzky-v-lanech--1275545> [cit. 2.7.2014].

¹¹¹ Interview Daniely Drtinové s místopředsedou ČSSD Lubomírem Zaorálkem. Praha: Česká televize – ČT24, 31.10.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-daniely-drtinove/213411058041031/video/>> [cit. 2.7.2014].

¹¹² Povolební vyjednání a krize ČSSD. Impulsy Václava Moravce. Praha: Londa spol., s.r.o., Rádio Impuls, 31.10.2013.

teoriemi. Myslím, že to není důstojné a měl by vycházet ze skutečných vyjádření těch, kteří tam byli. A pokud jsem slyšel zatím vyjádření, tak nic takového nikde nezaznělo. Vycházejme z faktů a z toho, kdo tam skutečně byl.“ Zaorálkovo zdůvodnění nejednotnosti výpovědi účastníků je důkazem, že zde panuje potřeba obnovit narušený sociální řád a nejednotnost výpovědi účastníků si nějakým způsobem vysvětlit.

Jak schůzka skutečně proběhla může podle Zaorálka osvětlit pouze prezident, kterého k tomu nepřímo vyzval: „[...] mně připadá, že by bylo snad docela důležité, kdyby se k té věci vyjádřil i prezident, protože si myslím, že mlčet už nemá smysl, že ta dohoda o mlčení a utajení té schůzky je těžko hajitelná.“ Prezidentovo vysvětlení považuje za „nejsnadnější řešení současné situace.“

V souvislosti s touto hypotézou moderátorka Zaorálka požádala o doložení důkazu, že prezident se v této věci takto angažoval. Zaorálek schůzku spojil s prezidentovým vystoupením v povolebním díle Otázek Václava Moravce, v němž prezident naznačil pomocí židovského vtipu, že situace se může ve skutečnosti odehrát jinak, než se předpokládá, a zároveň řekl, že jmenuje premiérem toho, koho mu doporučí předsednictvo strany, tedy též orgán strany, v rámci něhož mělo dojít k neúspěšnému „puči“. Popsané akce ale podle něj do záměrného jednání spojuje pouze jeho silné podezření, nikoliv důkaz.

Zaorálek se také vymezil proti Babišově srovnávání strany s Věci veřejnými. Řekl, že ČSSD je strana, která má dlouhou historii, během níž prokázala názorovou jednotnost a akceschopnost. Navíc krizi podle něj nelze interpretovat jako názorovou nejednotnost, ale pouze jako „zesměšnění“ a „zdiskretizování“ několika politiků ve vedení strany. Na rozdíl od Sobotky nepřipustil, že dlouhodobá názorová nejednotnost mohla vést k Haškovu jednání, protože strana vždy vnitřní názorové rozpory včas „řešila“. V Interview měl také možnost skrze moderátorčin dotaz zareagovat na Babišův požadavek podpisů poslanců. Zaorálek řekl: „Já pokládám tu praxi z hlediska fungování parlamentu za naprosto chybnou. [...] Představuje si pan Babiš, že se budou ty poslanecké kluby shánět do podoby jakýchsi stád ovcí, které budou poslušně podepisovat a podle toho hlasovat?“

6.4.6 Podpora Sobotky krajskými organizacemi strany

Ze zvyšujícím tlakem na Haška se zmnožily i reakce regionálních představitelů strany. Postupně se jednotlivé krajské organizace přidávaly na stranu Sobotky a

odsuzovaly Haškovo lhaní.¹¹³ Vlnu vyjadřování podpory předsedovi Sobotkovi zahájil Karlovarský kraj,¹¹⁴ následoval Olomoucký kraj,¹¹⁵ kraj Vysočina a Plzeňský kraj,¹¹⁶ který kromě Sobotky podpořil i svého hejtmana Chovance,¹¹⁷ čím se Chovanec po svém samostatném přiznání k účasti na schůzce nadále vymaňoval z kategorizace pučisty. Zpravodajský server E15 uveřejnil zprávu, v níž se píše: „Již předtím se spekulovalo, že Chovancova pozice ve vedení strany není úplně ztracená, protože jako jediný sobotní schůzku v Lánech nezapíral a zároveň se zcela distancoval od nedělního hlasování předsednictva ČSSD, které i jeho hlasem vyzvalo Sobotku k odchodu z funkce.“ Chovance v kraji podpořil sám Sobotka,¹¹⁸ když po jednání prohlásil: „Jsem přesvědčen, že Milan Chovanec nepatřil mezi iniciátory toho puče, který se odehrál ve vedení sociální demokracie. A pokud jde o Milana Chovance, dokážu si s ním představit spolupráci i v budoucnosti,“ řekl Sobotka.

Nejsledovanějším ze všech krajů byl ale kraj Jihomoravský, domácí kraj čtyř hlavních aktérů sporu – Sobotky, Haška, Tejce i Škromacha. V souvislosti s tím se v podvečer 1. listopadu začaly objevovat v masmédiích na první pohled rozporuplné zprávy, některé oznamovaly, že krajský výbor podpořil Sobotku, jiné že Haška. Server Idnes.cz¹¹⁹ informaci podal tak, že z ní vyplývalo, že buňka podpořila Sobotku, v článku *ČSSD z Haškova okresu se postavila za Sobotku, hejtman nedorazil* napsal: „Jeho spolustraníci nakonec téměř jednomyslně podpořili předsedu strany Bohuslava Sobotku.“ Naopak portál

---

¹¹³ Ve vnitrostranickém boji ČSSD stojí krajské organizace převážně za Bohuslavem Sobotkou. Praha: Český rozhlas – ČRo Radiožurnál. Zprávy, 1.11.2013, 18:00.

¹¹⁴ Např. ČSSD Karlovarského kraje podpořila Sobotku a odsoudila lhaní. Praha: Vltava-Labe-Press, a.s., Denik.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/cssd-karlovarskeho-kraje-podporila-sobotku-a-odsoudila-lhani-20131101.html> [cit. 2.7.2014].

¹¹⁵ Např. Olomoucká ČSSD podpořila Sobotku, chce mimořádný sjezd. Praha: ČTK – Ceskenoviny.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/olomoucka-cssd-podporila-sobotku-chce-mimoradny-sjezd/1003063>> [cit. 2.7.2014].

¹¹⁶ Sociální demokraté na Vysočině a v Plzni podpořili Bohuslava Sobotku ve funkci. Praha: Český rozhlas – ČRo Plus, Zprávy, 1.11.2013, 18:00.

¹¹⁷ Sobotka úspěšně sbírá podporu krajů. Plzeňsko podrželo i Chovance. Praha: Mladá fronta, a.s., E15.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: <<http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/sobotka-uspesne-sbira-podporu-kraju-plzensko-podrzelo-i-chovance-1034742>> [cit. 2.7.2014].

¹¹⁸ Psal příběh puče, Sobotka mu i tak věří. Jiné „haškovce“ zavrhl. Praha: Empresa Media, a.s., Tyden.cz, 2.11.2013, dostupný na WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/psal-pribeh-puce-sobotka-mu-i-tak-veri-jine-haskovce-zavrhl_287676.html> [cit. 2.7.2014].

¹¹⁹ ČSSD z Haškova okresu se postavila za Sobotku, hejtman nedorazil. Praha: Mafra, a.s., Idnes.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: <http://brno.idnes.cz/v-cssd-brno-venkov-podporili-sobotku-dsx-/brno-zpravy.aspx?c=A131101_155341_brno-zpravy_lva> [cit. 2.7.2014].

Novinky.cz¹²⁰ informoval o tom, že buňka podpořila Haška, v článku *Haška podpořila jeho domovská organizace Brno-venkov* napsal: „První místopředseda ČSSD a jihomoravský hejtman Michal Hašek by měl zůstat ve své funkci ve vedení strany, a to navzdory výzvám k rezignaci poté, co lhal o tajné schůzce s prezidentem. K setrvání ho vyzvala domovská organizace Brno-venkov.“

Tyto nejasnosti byly způsobené rozdílnou interpretací prohlášení okresní buňky ČSSD, kterou novinářům zprostředkoval její předseda Z. Dufek,¹²¹ ten řekl: „Okresní výkonný výbor doporučuje svému zástupci v ústředním výkonném výboru, aby při hlasování 10. listopadu podpořil Bohuslava Sobotku ve funkci předsedy a vedoucího vyjednávacího týmu. [...] Usnesení rovněž vyzývá Michala Haška, aby do doby konání mimořádného sjezdu setrval ve funkci statutárního místopředsedy strany a na tomto sjezdu dostal možnost obhajovat své postoje.“ Jihomoravský výkonný výbor ČSSD se také usnesl, že projedná návrh na odstoupení výše zmíněných politiků z funkcí ve vedení strany.¹²² Haškova pozice v Asociaci krajů ČR byla hodnocena také jako „podlomená“, protože ho v jeho funkci podpořili pouze hejtmani Středočeského a Ústeckého kraje.¹²³

6.4.7 Názory potencionálních koaličních partnerů

K situaci v ČSSD po jednání grémia strany se vyslovili dva představitelé KDU-ČSL, první místopředseda M. Jurečka a předseda P. Bělobrádek.

V rozhovoru pro Deník Referendum¹²⁴ Jurečka řekl: „Nedovedu si představit, že bychom mohli s člověkem, jehož lhaní viděla většina občanů v přímém přenosu, jednat o vládě a že by mohl být členem nějaké vlády, kterou bychom měli podporovat.“ Prohlásil, že každý může pochybit, ale „pak je třeba se k tomu jasně postavit, omluvit se a nést důsledky. Zároveň ale kvůli tomuto osobnímu pochybení nezavrhl spolupráci s ČSSD, v

¹²⁰ Haška podpořila jeho domovská organizace Brno-venkov. Praha: Borgis, a.s., Novinky.cz, 1.11.2013, dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/domaci/318005-haska-podporila-jeho-domovska-organizace-brno-venkov.html>> [cit. 2.7.2014].

¹²¹ Např. ČSSD z Haškova okresu se postavila za Sobotku, hejtman nedorazil. Praha: Mafra, a.s., Idnes.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: <http://brno.idnes.cz/v-cssd-brno-venkov-podporili-sobotku-dsx-/brno-zpravy.aspx?c=A131101_155341_brno-zpravy_lva> [cit. 2.7.2014].

¹²² Např. Budoucnost „pučistů“ ve vedení ČSSD projedná krajská buňka. Praha: Česká televize – Ct24.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/248629-budoucnost-pucistu-ve-vedeni-cssd-projedna-krajska-bunka/>> [cit. 2.7.2014].

¹²³ Válka v ČSSD: Přijde Hašek o své funkce? Praha: CET21 spol., s.r.o., Televize Nova, Televizní noviny, 31.10.2013.

¹²⁴ Jurečka: Haška si ve vládě podporované lidovci představit neumím. Brno: Vydavatelství Referendum, s.r.o., Denikreferendum.cz, 31.10.2013, dostupný na WWW: <<http://denikreferendum.cz/clanek/16728-jurecka-haska-si-ve-vlade-podporovane-lidovci-predstavit-neumim>> [cit. 2.7.2014].

níž působí podle něj řada „pocitivých“ a „výborných“ politiků. Hašek tedy jím byl označen jako defektní nositel členské kategorie politiků ČSSD.

Předseda Bělobrádek se na tomto v rozhovoru pro Lidové noviny¹²⁵ shodl se svým stranickým kolegou, řekl: „U lidí, kteří něco jiného říkají do kamery a jinak je to ve skutečnosti, je důvěra samozřejmě otřesena. Jednání s nimi by určitě nebylo jednoduché.“ Bělobrádek také okomentoval v rozhovoru Babišův požadavek na garanci poslanců ČSSD pomocí podpisů slovy: „Mně by stačilo ujištění předsedy sociální demokracie. Pokud podpisy budou, jediné dobře. Náš požadavek to ale určitě není.“

6.4.8 Rozhovor hejtmána Chovance se serverem Česká pozice

Server Česká pozice, který se prohlásil za klíčového masmediálního hybatele kauzy, protože jako první uveřejnil zprávu o konání lánské schůzky, uveřejnil rozhovor s Chovancem,¹²⁶ který od svého přiznání masmediím rozhovor neposkytl. Chovanec řekl, že se nedomnívá, že by iniciátorem schůzky byl prezident, ale myslí si, že to byl Hašek. Potvrdil Zaorálkovu verzi o dvou částech schůzky, první dle něho byla „příjemným popovídáním nad povolebním gulášem,“ o druhé prohlásil: „Pak jsem se vzdálil a jednali beze mě. Odešel jsem a Hašek se Zemanem zůstali na čtyři oči, jednali sami. Nevím, o čem se bavili.“

Chovanec se také zmínil o tom, že je nesmysl, aby Sobotkovi byla připisována odpovědnost za volební výsledek strany, řekl: „Odpovědnost za kampaň ale mělo celé vedení, politické grémium – to znamená včetně Michala Haška a spol. – průběh kampaně schvalovalo! To nebyla akce jednoho muže, Sobotky, ale všech. Naprosto nesouhlasím s výrokem, že Sobotka vedl kampaň autoritářsky, to je nesmysl.“ To, že se sám uchýlil k hlasování proti Sobotkovi přičetl „frustraci,“ ke které přispěly i nevyřešené vztahy ve straně.

Chovanec vyjádřil potřebu stranu obrodit „zezdola.“ Tvrdil: „Potřebujeme se obrodit, přitáhnout mladé lidi, nové členy, potřebujeme frakce, ale na bázi nápadů a idejí. Nesmíme být ovce – zemanovci, haškovci, sobotkovci. Musíme se spojit na základě

---

¹²⁵ Menšínová koalice je pro nás nepřijatelná. Praha: Mafra, a.s., Lidové noviny, 31.10.2013, rubrika Povolební vyjednávání, 2.

¹²⁶ Milan Chovanec: Podrobnosti o tajné schůzce v Lánech. Praha: Mafra, a.s., Ceskapozice.cz, 1.11.2013, aktualizovaný 4.11.2013, dostupný na WWW: <http://ceskapozice.lidovky.cz/milan-chovanec-podrobnosti-o-tajne-schuzce-v-lanech-fxb-/tema.aspx?c=A131030_163448_pozice_137156> [cit. 2.7.2014].

společných projektů – třeba ochrany přírody, zkrátka levicových řešení. Jinak budeme chřadnout a za čtyři roky bude 20 procent z říše snů.“ Krize, která nastala kvůli lánské schůzce v ČSSD, ale podle něj straně pouze neuškodila, ale měla i pozitivní účinek, řekl: „Nyní vidím, že sociální demokracie je zespodu zdravá, má stále své zdravé jádro.“ Katarzí se podle Chovance situace ve straně změnila k lepšímu, prohlásil: „Vemte si ten paradox – kraje jako Ústecký nebo Liberecký ještě v době vyjednávání o podpoře Rusnokovy vlády šly tvrdě proti Slávkovi, a teď mi píply zprávy, že předsedovi vyjadřují podporu. Tehdy šly regiony masivně proti Sobotkovi a paradoxně zaznívaly názory, že Michal Hašek by měl být předsedou. Teď se ti samí členové postavili za Slávka.“

Předsedu Sobotku vylíčil jako člověka řídicího se více rozumem než emocemi, což mu umožňuje činit poučená rozhodnutí, Chovanec řekl: „[...] podpořit Rusnokovu vládu byla chyba. Ten kabinet nás ve volbách stál deset procent, protože jsme se neměli v kampani proti komu vymezovat, tmelit, ztratili jsme reálný terč. Sobotka tehdy viděl dál než my, bral to rozumem, my emocemi. Měl ale pravdu.“ Tyto Sobotkovy vlastnosti ocenil Chovanec i v řešení stranické krize, v níž se zachoval jako „razantní, tvrdý a racionální“ předseda.

6.4.9 Pučisté ve vládě?

Masmédia iniciovala další rozvoj sítě tím, že se Sobotky dotázala, zda některý z „pučistů“ má šanci získat místo v budoucí vládě vzhledem k tomu, že někteří z nich zastávají funkce ve stínové vládě. Serveru Lidovky.cz¹²⁷ Sobotka řekl, že do stínové vlády již zasahovat nebude, ale že v tyto politiky ztratil důvěru, která je předpokladem pro vládní spolupráci. Řekl: „Organizátoři toho hloupého a nepodařeného puče moji důvěru nemají.“ Reagoval tak zejména na Tejce, který pro Lidové noviny¹²⁸ přiznal, že ministrem vnitra se v nově vzniklé vládě pravděpodobně již nestane.

---

¹²⁷ Hašek a spol. ministry? Moji důvěru nemají, odmítá je Sobotka. Praha: Mafra, a.s., Lidovky.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: <http://www.lidovky.cz/hasek-a-spol-ministry-mou-duveru-nemaji-odmita-je-sobotka-pzv-zpravy-domov.aspx?c=A131101_154946_ln_domov_ogo> [cit. 2.7.2014].

¹²⁸ Za chyby se platí. Vnitro už asi nepovedu. Praha: Mafra, a.s., Lidové noviny, rubrika Téma, 1.11.2013, 2

6.4.10 Rozhovor se senátorem ČSSD Dienstbierem

V rozhovoru pro zpravodajský portál Deník¹²⁹ se Dienstbier vymezil proti tomu, aby byl spor pokládán za ideový, prohlásil: „U nás ale vůbec nejde o ideový spor, my nemáme žádné programové rozpory. Možná i proto, že Michala Haška a lidi kolem něj nikdy žádný program nezajímal. Je zajímavý jen pozice, mocenský boj a nikdy nenabízeli programovou alternativu.“ Dienstbier poukázal na to, že Haškovy „zákulisní“ aktivity jsou mnohem rozsáhlejší, než jak je o nich referováno v masmédiích, což podložil výčtem jeho spojenců, např. P. Hulínského a J. Tvrdíka. „Vytváření společných mocenských vztahů“ označil za Haškovu strategii při získávání politických spojenců.

Původ „dvojhlavosti“ vedení sociální demokracie spatřuje Dienstbier v sjezdu strany před necelými třemi lety. Dienstbier prohlásil: „[...] Bohuslav Sobotka porazil Michala Haška, který tu porážku nikdy nepřijal. Hrál roli jakéhosi stínového předsedy sociální demokracie. Jakmile Sobotka s něčím na veřejnosti vystoupil, Hašek přispěchal se svým osobním pohledem.“

Dienstbier se shodl se Zaorálkem v pohledu na roli Zemana v kauze, která byla podle něj dostatečně naznačena židovským vtípem v Událostech, komentářích. Řekl, že prezidentovo chování předjímal již během prezidentské kampaně, kdy tvrdil: „Na to, že Miloš Zeman tak trochu žije touhou po pomstě vůči některým lidem v ČSSD, možná i vůči naší straně jako celku, jsem upozorňoval ve své prezidentské kampani.“

Chovancovu pozici mezi „pučisty“ chápe jako odlišnou v tom smyslu, že „alespoň do poslední chvíle nelhal.“

Díky moderátorově otázce mohl Dienstbier odmítnout i „šílenou“ Pečínkovu teorii o puči v ČSSD i údajné tajné schůzky s představiteli TOP09, který v prvním rozhovoru zmínil Hašek.

6.4.11 Kdo jsou aktéři kauzy?

V hlavní televizní relaci České televize, v Událostech,¹³⁰ byla vysílána reportáž, která představila jednotlivé „pučisty“ a připomněla jejich kariérní postup. Např. Haška

¹²⁹ Senátor ČSSD Dienstbier: Zrada prostě přijde odporná úplně každému. Praha: Vltava-Labe-Press, a.s., Denik.cz, 2.11.2013, dostupný na WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/senator-cssd-dienstbier-zrada-proste-prijde-odporna-uplne-kazdemu-20131102.html> [cit. 2.7.2014].

¹³⁰ Rozkol uvnitř ČSSD: aktéři krize v ČSSD. Praha: Česká televize – ČT24, Události, 31.10.2013, 19:30.

redaktorka uvedla: „Rok 1998, ČSSD vítězí v předčasných parlamentních volbách a v ten samý rok se taky rozrůstá o jednoho, tehdy ještě nevýznamného člena – Michala Haška. Přichází z komunální politiky, přesto už se zkušeností místostarosty Drásova a taky asistenta poslance Zdeňka Koudelky. S tím se nakonec o čtyři roky později ve sněmovně potkávají i jako kolegové...“ Reportáž shrnula informace, které se objevily o účastnících schůzky v masmédiích v posledních dnech. Reportáž se zaměřila zejména na to, jak jejich politická kariéra vyústila v organizaci puče na předsedu.

6.4.12 Okamurova úvaha o lhaní

Blogový příspěvek poslance T. Okamury,¹³¹ v němž uvažoval nad lhaním, by byl pravděpodobně nepovšimnut, pokud by nevyvolal kontroverzi kvůli spojení s kauzou Haškova lhaní. Okamura v něm totiž okomentoval právě probíhající dění v ČSSD slovy: „Michal Hašek lhal – popíral schůzku s prezidentem. Zdánlivě to je odporný zločin. Bohužel jen zdánlivě. Pokud někomu slíbím, že o schůzce mluvit nebudu, tak mám dvě volby – porušit dané slovo a na přímý dotaz schůzku potvrdit, nebo ji popřít.“ Portál Idnes,¹³² který blogovou platformu provozuje, uveřejnil zprávu, v níž Okamurovu úvahu interpretoval takto: „Předseda Úsvitu a nově zvolený poslanec Tomio Okamura napsal, že někdy je správné zalhat.“ Server také zprostředkoval Okamurovu reakci na interpretaci příspěvku jako obhajoby Haškova lhaní, Okamura řekl: „Jak píše v textu, nic v životě nemusí být černobílé, tak jsem to zaglosoval. Nic víc, nic míň. Není to obhajoba nikoho, jen zamyšlení nad pravdou a lží.“ Příklad ukazuje, že pokud někdo hodnotí kategoriálně vázanou aktivitu, je to vnímáno, jako by hodnotil toho, kdo je v kontextu označen jako její nositel.

---

¹³¹ Pravda a lež (Tomio Okamura). Praha: Mafra, a.s., Blog.idnes.cz, 1.11.2013, dostupný na WWW: < <http://okamura.blog.idnes.cz/c/373528/Pravda-a-lez.html> > [cit. 2.7.2014]

¹³² Gestapu také zalžete, kde jsou partyzáni, píše Okamura. Haška prý nehájí. Praha: Mafra, a.s., Idnes.cz, 2.11.2013, dostupný na WWW: < http://zpravy.idnes.cz/okamura-o-haskovi-a-lhani-0x4-domaci.aspx?c=A131101_135255_domaci_jw > [cit. 2.7.2014]

6.4.13 Kdo všechno by měl rezignovat?

Server Česká pozice¹³³ představil několik variant, jakými může dojít k potrestání „pučistů“ na ústředním výkonném výboru strany. Nejmenší počet rezignací by podle serveru vyžadovalo potrestání těch, kteří se dopustili lži. Server napsal: „Poté, co se Zimola kál, zbývá jediný muž usvědčený ze lži – Michal Hašek. Ten by prostě odejít měl. Opakovaně lhal veřejnosti, a to se nedá tolerovat. [...] Tito dva jsou na odstřel také podle Bohuslava Sobotky. Potřebuje rituální oběť, aby se ukázal jako znovunalezený rozhodný vůdce.“ Někteří představitelé ČSSD, např. předseda Senátu Štěch nebo místopředsedkyně Senátu Gajdůšková, ale podle České pozice trvají na odchodu všech „pučistů“ z vedení strany. V tomto případě by se rezignace dotkla pravděpodobně čtyř z pěti „pučistů“, Chovanec je totiž podle serveru chráněn Sobotkou. Mezi straníky ČSSD podle České pozice zazněl dokonce i názor, že by ve své funkci měli skončit všichni, kteří hlasovali na předsednictvu strany pro výzvu k rezignaci Sobotky. Server napsal: „Takovou masovou ‚vraždu‘ už vůbec Sobotka nemůže připustit, protože by se mu strana rozpadla pod rukama.“ Jako nejpravděpodobnější variantu tedy server ohodnotil odstranění Haška, proto mu prý Sobotka veřejně hrozil slovy: „Buď já, nebo Hašek.“

6.4.14 Chovanec v Otázkách Václava Moravce

Důležité postavení v mediální dialogické síti získalo Chovancovo vystoupení v Otázkách Václava Moravce.¹³⁴ Moderátor se hned na začátku rozhovoru Chovance zeptal, zda se cítí jako „napravený pučista“. Chovanec odmítl, že by se někdy cítil být „pučistou“. Na moderátorovu otázku odpověděl: „To vůbec ne. Kolegy jsem upozorňoval na to, že ten termín z mého pohledu není vhodný a že se bude tato schůzka, pokud vyjde najevo, velmi složitě vysvětlovat a může tam dojít k nějaké dezinterpretaci, což se stalo.“ Toto upozornění prý na jeho kolegy mohlo působit jako žádost o utajování schůzky. Chovanec přiznal, že se původně domníval, že ho na schůzku pozval přímo prezident, až v Lánech zjistil, že tomu tak nebylo a že iniciátorem schůzky byl patrně Hašek, který ho

---

¹³³ Sobotka potřebuje rituální oběť, ne masovou vraždu. Praha: Mafra, a.s., Ceskapozice.cz, 3.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskapozice.cz/domov/politika/sobotka-potrebuje-ritualni-obet-ne-masovou-vrazdu>> [cit. 2.7.2014].

¹³⁴ Vnitrostraničká krize v ČSSD. Praha: Česká televize – ČT1, Otázky Václava Moravce, 3.11.2013, 12:00, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce>> [cit. 2.7.2014].

prostřednictvím sms zprávy o schůzce předem informoval, řekl: „Já vím, že to budu složitě vysvětlovat, ale prostě ta schůzka byla naprosto hloupá. Podle mě byla propagandistická, nic víc. Propagandistická, aby Michal Hašek ukázal, že má nějaký tým lidí, kteří prostě stojí, že umí panu prezidentovi dovést vedení sociální demokracie.“

Chovanec popsal svou pozici mezi oběma zneprátelenými tábory ve straně, jejichž představitelé se snaží podle vlastních slov přesvědčovat k sjednocení strany, řekl: „Mezi těmi dvěma tábory se snažím nějak žít normální politický život a říkat normální politické názory. A naposledy jsem všem možným říkal, že jsme všichni v jednom oranžovém dresu a pokud si tu stranu zničíte, [...] nebudeme nic mít.“

V pořadu Chovanec veřejně prohlásil, že do 9. prosince by sám chtěl složit jednu ze svých funkcí, přičemž v tomto momentě řekl, že se pravděpodobně rozhodne opustit funkci hejtmana Plzeňského kraje. Poprvé zveřejnil také informaci o tom, že již po svém přiznání k účasti na lánské schůzce podal do rukou předsedy rezignaci, ale předseda ji nepřijal, uvedl: „Ta nabídka na moji rezignaci platí. Pan předseda ví, že v minutě, kdy mě k ní vyzve, okamžitě rezignuji. Pokud by měla moje osoba bránit nějakému smíření v sociální demokracii a pokračování do budoucna, tak v té samé minutě své angažmá ukončím.“

Chovanec prohlásil, že si je jist tím, že předseda získá na ústředním výkonném výboru strany jednoznačnou podporu jeho členů, takže ani nebude třeba zbavovat funkci členy vedení, které se na jeho odstavení podíleli, uvedl: „[...] nechci, aby se začaly dít masové vraždy v sociální demokracii, abysme začali se bavit o tom, kdo vlastně je ten rebel. Jestli je to těch pět lidí, tři lidi, jeden člověk nebo je to dvacet těch, kteří na předsednictvu hlasovali tak, jak hlasovali.“ Tímto zareagoval na masmediální spekulace o rozsahu trestů, které bude výbor požadovat za zosnování „puče“. Tímto zareagoval na článek České pozice (viz výše). Výsledkem jednání výboru by podle něj mělo být zachránit „stranu, která je na politickém trhu 130 let.“

Na závěr první části pořadu Chovanec také promluvil o prvním pokusu o „puč“, o němž již předtím v masmédiích hovořil předseda Sobotka. Podle Chovance bylo chybou před volbami hlasovat o tom, zda má být předseda hlavním povolebním vyjednávačem, protože to by mělo být samozřejmé. A skutečnost, že k tomuto pověření předseda dostal slabý mandát, přitáhlo zbytečně masmediální pozornost. Chovanec řekl, že se domnívá, že tehdy se jednalo pravděpodobně nejen o plán na Sobotkovo oslabení, ale jeho úplné odstranění, prohlásil: „Já nevím, jestli bylo účelem ho oslabit nebo zabít. Já se obávám, že

to B je správně.“ Již na tomto sjezdu Chovanec prý ve straně „necítil vůli po vítězství,“ protože strana se nedokázala sjednotit a efektivně komunikovat.

V druhé části pořadu¹³⁵ Chovanec vysvětlil, proč se k účasti na schůzce rozhodl přiznat, chápal to jako svou morální povinnost, řekl: „A ta mediální bomba se stala teprve, když jsem to na schodech poslaneckého klubu potvrdil České televizi. A já jsem to předtím potvrdil už několika novinám, protože prostě mi nepříjde nenormální říct, ano, byl jsem tam, protože pokud budu říkat, nebyl jsem tam, no tak budu rozbíhat ty mediální spekulace, který dneska běží.“ Jeho výrok je dalším důkazem, že když tištěná masmédia disponují stejnou aktuální informací jako masmédia elektronická a internetová jsou svou periodicitou znevýhodněny ve vytváření uzlu mediální dialogické sítě.

6.4.15 Anatomie Haškovy lži v pořadu 168 hodin

V reportáži Anatomie lži v pořadu 168 hodin v České televizi¹³⁶ byl na konci týdne zrekonstruován z klíčových výroků aktérů dosavadní vývoj kauzy Haškova lhaní. V reportáži zaznělo: „Veřejnost mohla tento týden v přímém přenosu sledovat přerod politické superstar v člověka, který uvízl v pasti svých lží. V posledních volbách získal Michal Hašek 30 tisíc preferenčních hlasů, třetí nejúspěšnější ze všech politiků, víc než sám předseda Sobotka. Mohl se vyhřívat na výslunní prestižního ministerstva a snít o tom, jak z něj jednou bude premiér, jenže Michal Hašek už nechtěl čekat.“ Reportáž upozornila na to, jak své jednání vnímal Hašek a jak ho interpretovala masmédia, v reportáži to bylo formulováno takto: „On sám své počínání nazývá citlivě, uvádění v omyl. Obyčejně se tomu ale říká lhaní.“ Reportáž zakončilo shrnutí uplynulého týdne v české vrcholové politice: „Volby skončily před 8 dny. Místo skládání nové vlády sleduje veřejnost řež, lhaní a intriky. Jediná schůzka překreslila terén pro novou garnituru. Vymezila pozice jednotlivých hráčů a některé vyřadila ze hry. V typicky českých kulisách a s českou příchutí.“ Chronologií událostí nazývaných pučem se zabýval také Reflex¹³⁷ ve svém vydání, které vyšlo o dva dny později.

¹³⁵ Vyjednávání o vládě. Praha: Česká televize – ČT1, Otázky Václava Moravce, 3.11.2013, 12:00, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce>> [cit. 2.7.2014].

¹³⁶ Anatomie lži. Praha: Česká televize – ČT1, 168 hodin, 3.11.2013, 21:45, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10117034229-168-hodin>> [cit. 2.7.2014].

¹³⁷ Přehledně: U Zemana jsme nebyli, vlastně byli aneb Chronologie puče v ČSSD. Praha: Ringier Axel Springer, Reflex.cz, 5.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.reflex.cz/clanek/52612/prehledne-u-zemana-jsme-nebyli-vlastne-byli-aneb-chronologie-puce-v-cssd>> [cit. 2.7.2014].

6.5 3. část – Haškova obhajoba sebe samého

6.5.1 Jihomoravská ČSSD vyzvala některé své členy k rezignaci

Na 4. listopadu byl naplánován krajský výkonný výbor ČSSD v Jihomoravském kraji, který vyslyšel Sobotkovu výzvu, aby se vyjádřil k setrvání „pučistů“ ve funkcích, do nichž je jmenoval. Na jednání výboru se dostavila i trojice politiků obviněných z organizace puče – Hašek, Škromach a Tejc. Jejich účast byla v masmédiích předem oznámena.¹³⁸ Podle serveru Novinky¹³⁹ se Hašek obhajoval tím, že se stal obětí „mediálního lynče“ či „veřejné popravky.“

Škromach řekl, že se necítí jako „pučista“ a „rozvraceč“ a Tejc opakovaně protestoval proti tomu, aby se výzva předsednictva k rezignaci Sobotky nazývala „pučem“. Brněnský primátor Onderka přišel obhajovat, proč výzvu k odvolání předsedy navrhnul. Po bouřlivém jednání shrnul výsledky hlasování předseda výboru V. Božek slovy: „Vyzvali jsme členy vedení, aby individuálně vyvodili odpovědnost za oslabení pozice ČSSD po volbách [...] Ono není důležité, jestli odstoupí, nebo neodstoupí, důležitá je jejich sebereflexe. Pokud jsou to politici schopní přijímat kritiku, zváží pozitivně výzvu, aby se vzdali nejvyšších stranických funkcí právě proto, aby se mohli do politiky vrátit, protože by jich byla škoda.“ Výbor tedy přímo nevyzval „pučisty“ k rezignaci, ale pouze naznačil, že členové vedení strany, tedy včetně předsedy Sobotky, by měli zvážit svou odpovědnost za rozpoutání krize.

6.5.2 Podpora Sobotky z krajů a další výzvy k odstoupení

Výkonné krajské výbory byly uspořádány ale i v dalších krajích, např. v Středočeském¹⁴⁰ a v Ústeckém kraji a v Praze. Všechny se shodly na podpoře Sobotky a

---

¹³⁸ Např. Hašek přijde na pondělní jednání krajského výboru ČSSD. Praha: Vltava-Labe-Press, Denik.cz, 3.11.2013, dostupný na WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/hasek-prijde-na-pondelni-jednani-krajskeho-vyboru-cssd-20131103.html> [cit. 2.7.2014].

¹³⁹ Jihomoravská ČSSD vyzvala některé členy k rezignaci. Kdo to má být, neřekla. Praha: Borgis, a.s., Novinky.cz, 4.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.novinky.cz/domaci/318178-jihomoravska-cssd-vyzvala-nektere-cleny-k-rezignaci-kdo-to-ma-byt-nerekla.html>> [cit. 2.7.2014].

¹⁴⁰ Středočeská ČSSD se postavila za šéfa ČSSD Sobotku. Praha: Economia, a.s., Aktualne.cz, dostupný na WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/stredoceska-cssd-se-postavila-za-sefa-strany-sobotku/r~4d1b56de464611e38f380025900fea04/>> [cit. 2.7.2014].

vyzvaly „pučisty“ k rezignaci a podobný výsledek měla přinesla také volební konference moravskoslezské ČSSD.¹⁴¹ Hašek na tuto masivní podporu Sobotkovi napříč kraji odpověděl: „Chci hájit to, že mám právo na názor. Byť třeba názor jiný než má předseda strany. A myslím si, že i když třeba budeme odvedeni jako ovce na porážku, tak se nesmí stát to, aby v příštích volbách ten strach, který vyvolá toto řešení toho vnitrostranického sporu, nakonec povede k tomu, že třeba výsledek 12 procent bude označený za skvělý a nikdo si nedovolí říct, že bychom měli za něj nést zodpovědnost.“

6.5.3 Sobotka opakovaně vyzývá „pučisty“ k rezignaci

V souvislosti s tím, jak se v masmédiích objevovala stanoviska krajských výborů k setrvání „pučistů“ ve vedení strany, zopakoval výzvu opět i sám Sobotka, např. pro Mladou frontu Dnes¹⁴² řekl: „Lidé, kteří současnou krizi zavinili, z toho musí vyvodit osobní odpovědnost. Bez toho se strana nepohne dál.“ V rozhovoru pro Idnes¹⁴³ o několik dní později potvrdil, že pokud „pučisté“ neodstoupí sami, bude muset o jejich setrvání ve funkcích ve vedení strany ústřední výkonný výbor hlasovat. Sobotka také odpověděl na spekulace, kdo patří do skupiny pučistů, kteří mají podle Sobotky odstoupit, řekl: „Rozdíl nepochybně činím, protože byli lidé, kteří celou věc nepochybně organizovali a organizovali ji už dlouho před volbami. [...] Rozlišuji mezi těmi, kdo stáli za organizací celé věci a byli konec konců i iniciátory schůzky u prezidenta za zády zbytku vedení. A je nepochybné, že mezi organizátory toho pokusu o puč patřili Michal Hašek, Jeroným Tejc a Zdeněk Škromach. Další lidé se přidali. Někteří se přidali v situaci, kdy měli pocit, že je vše ztraceno. I mezi těmi dvaceti lidmi, kteří hlasovali na předsednictvu, jsem schopen rozlišovat, kdo celou věc organizoval a kdo se pouze přidal v situaci, kdy měl pocit, že už jiné řešení možné není a nebude.“ Sobotka tedy jako ty, co mají odejít z vedení strany, jednoznačně označil jen trojici jeho údajných organizátorů.

---

¹⁴¹ Např. K odstoupení vyzvalo trojici poslanců za ČSSD několik organizací z regionu. Praha: Český rozhlas – ČRo Plus, 4.11.2013, Den podle..., 17:10.

¹⁴² Např. Sobotka žádá hlavy pučistů. Včetně Tejce. Praha: Mladá fronta, a.s., E15.cz, 4.11.2013, 2.

¹⁴³ Sobotka: Puč organizovali Hašek, Tejc i Škromach. Všichni musí odejít. Praha: Mafra, a.s., Idnes.cz, 7.11.2013, dostupný na WWW: <http://zpravy.idnes.cz/sobotka-pred-klicovym-jednanim-uvv-a-o-bohuminskem-usneseni-pli-/domaci.aspx?c=A131107_182749_domaci_kop> [cit. 2.7.2014].

6.5.4 Místopředseda ČSSD Zaorálek v Událostech, komentářích

V den, kdy o osudu Haška a ostatních rozhodovaly výbory v krajích, promluvil v Událostech, komentářích¹⁴⁴ České televize místopředseda strany Zaorálek. Moderátor se zeptal, proč považuje za dostačující, aby byli „pučisté“ odvoláni pouze z funkcí ve vedení strany. Zaorálek odpověděl: „[...] podle stanov ústřední výkonný výbor má takovou pravomoc, že je může odvolat z těch nejvyšších stranických funkcí.“ Do ostatních funkcí byli podle něho zvoleni voliči a pouze jim se také za mandát zodpovídají.“

V druhé části rozhovoru¹⁴⁵ dodal, že stejně jako stranické orgány nemají pravomoc zbavit straníky jejich členství, tak nemělo předsednictvo pravomoc učinit výzvu k rezignaci Sobotky. Sobotka podle něj v této zkoušce obstál a ukázal, že je „skutečný vůdce.“ Také vyjádřil silné přesvědčení, že na jednání ústředního výkonného výboru získá Sobotka silný mandát, prohlásil: „[...] dnes jsme svědky toho, že ze všech okresů a krajů zaznívá jednoznačná podpora Bohuslava Sobotky. Mám dojem, že teď už není vůbec pochyb o tom, že Bohuslav Sobotka skutečně v neděli bude mít definitivně potvrzeno, že za ním strana stojí a bude jmenovat vyjednávací tým a my jsme schopni v neděli večer začít jednat.“ Do té doby jsou podle Zaorálka na tahu „pučisté“, zda zareagují na výzvu k rezignaci a opravdu odstoupí, v opačném případě by se podle Zaorálka mohlo hlasovalo o jejich odvolání, řekl: „[...] ten krok je teď na nich a já jsem měl dojem, že oni si dávají čas do ústředního výboru, který bude v neděli, a můj odhad je, že zřejmě to učiní. Kdyby ne, tak může ústřední výkonný výbor také hlasovat o jejich odvolání.“

6.5.5 Zemanovo vyjádření pro Právo

Po více než týdnu přerušil své mlčení k lánské schůzce prezident M. Zeman, který poskytl telefonický rozhovor deníku Právo.¹⁴⁶ V rozhovoru potvrdil slova svého kancléře, že vyhověl žádosti o schůzku a skupinu politiků přijal krátce po vyhlášení volebních výsledků. Zeman se vyjádřil také k obsahu schůzky, řekl: „[...] domnívám se, že si kolegové chtěli ověřit, zda platí moje prohlášení, že pověřím premiéra sestavením vlády v

¹⁴⁴ Situace v ČSSD. Praha: Česká televize – ČT24, Události, komentáře, 4.11.2013, 22:00, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/video/>> [cit. 2.7.2014].

¹⁴⁵ Povolební (ne)vyjednávání. Praha: Česká televize – ČT24, Události, komentáře, 4.11.2013, 22:00, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/video/>> [cit. 2.7.2014].

¹⁴⁶ Koalici ČSSD, ANO a lidovců budu respektovat. I doporučení soc. dem. Prezident Miloš Zeman pro Právo o jmenování vlády i lánské schůzce. Praha: Borgis, a.s., Právo, 5.11.2013, 1.

případě, když to bude premiér z vítězné strany a když mně ho vítězná strana doporučí. Řekl jsem jim, že v složité povolební situaci předpokládám, že bych nejdříve po vzoru Václava Havla pověřil toho, koho mi soc. dem. doporučí, jednáním o sestavení vlády, s tím, že pokud získá parlamentní většinu, jmenuji ho premiérem.“ Vzhledem k tomu, o čem se skupinou politiků jednal, Zeman prohlásil, že pokládá za „poněkud komické“, že schůzka byla utajována, naopak se podle jeho názoru tím, co vyjednali, mohli na předsednictvu strany politici „pochlubit.“

Zeman ale upozornil, že je třeba odlišovat zbytečné zapírání a rozhodnutí předsednictva o výzvě k odvolání Sobotky, které považuje za běžné vyjádření názoru. Pokud podle něj pro tento názor hlasovala většina členů předsednictva, pak je nelze nazvat „pučisty“, ale je třeba brát jejich odlišný názor v potaz. Prohlásil, že se nechce k vnitrostranické situaci nadále vyjadřovat a bude respektovat rozhodnutí ústředního výkonného výboru, stejně jako výsledky svobodných voleb při jmenování premiéra.

Redaktor Zemana požádal o vysvětlení vtípu, který pronesl v Otázkách Václava Moravce a kterým podle některých jeho kritiků naznačil spojitost schůzky s výzvou na předsednictvu. Zeman spojitost vyvrátil slovy: „Řekl jsem to jako normální vtípek, abych odlehčil jinak poměrně nudný rozhovor. A víte, že židovské anekdoty vyprávím rád. Představa, že za tím bylo něco hlubšího, může opravdu napadnout jenom Jiřího Dienstbiera.“

6.5.6 Zeman nevysvětlil vše

Na Zemanovo vyjádření reagovali představitelé ČSSD prostřednictvím článku v deníku Právo.¹⁴⁷ Sobotka řekl, že prezidentovy sliby ohledně povolebního vyjednávání považuje za „velmi realistické.“ Podobný postoj zaujal Zaorálek, který prohlásil: „Věřím, že prezident po uklidnění situace v soc. dem. splní své slovo a pověří jednáním o sestavení vlády toho, koho mu ČSSD navrhne. Nemá podle mého už jinou možnost. Po nedělním ÚVV bude Bohuslav Sobotka připraven toto pověření přijmout a zahájí jednání.“ Kromě ocenění vstřícného kroku ze strany prezidenta ale vyjádřili někteří ze Sobotkových přívrženců také nespokojenost s neúplností prezidentova vyjádření. Prezident podle nich lánskou schůzku dostatečně nevysvětlil. Např. Zaorálek rozhovor okomentoval: „Stejně dál

¹⁴⁷ Sociální demokraté k Zemanovi: Nevysvětlil vše. Praha: Borgis, a.s., Právo, 6.11.2013, 1.

nevíme, o čem schůzka byla. Pan prezident ji moc neobjasnil. Udivuje mě, že prezidentovi vůbec nevadí, že politik veřejnosti opakovaně lhal.“

6.5.7 Kancléř Mynář v Událostech, komentářích

Zemanovy postoje dále tlumočil v Událostech, komentářích¹⁴⁸ jeho kancléř Mynář. Na otázky ohledně lánské schůzky nedokázal ve většině případů odpovědět, nebo pouze zopakoval prezidentova slova, např. řekl: „Já znovu opakuji, pan prezident nebo kancelář prezidenta republiky nebyli ti, kteří iniciovali tohle to setkání a tuhle schůzku. [...] Pane redaktore, já bych vám na to strašně rád odpověděl, ale já nejsem člen ČSSD, nebyl jsem iniciátorem, nedomlouval jsem tu schůzku, opravdu nevím, co bych vám k tomu měl říct.“ Moderátor konfrontoval Mynáře se zprávou,¹⁴⁹ která se objevila den předtím v masmédiích, o tom, že „pučisté“ použili návnadu v podobě prezidentského automobilu, na něž se soustředily zraky novinářů a oni mohli uniknout zadním vchodem. Mynář na ni odmítl odpovědět, protože nebyl situaci přítomen.

Na závěr diváky ujistil: „Pan prezident řekl, že v momentě, kdy mu jako vítězi voleb, to znamená sociální demokracii, někdo doporučí nebo představí toho, kdo má být, být pověřen sestavováním nebo vyjednáváním o sestavení vlády, tak to provede. To znamená, dneska ten míč je na straně sociální demokracie a ne na straně prezidenta.“ „Pan prezident se nevměšuje do záležitostí sociální demokracie, tohle mu nepřísluší,“ dodal.

6.5.8 Podpora Sobotky na ústředním výkonném výboru stranu nesjednotí

Proti masivní podpoře Sobotky a pozitivním předpovědím jeho přívrženců, že krizi ve straně se podaří vyřešit a stranu sjednotit na ústředním výkonném výboru strany, se začaly ve straně objevovat názory, že rozpolcenost strany i přesto přetrvá. Např. server

---

¹⁴⁸ Povolební (ne)vyjednávání. Praha: Česká televize – ČT24, Události, komentáře, 5.11.2013, 22:00, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/video/>> [cit. 2.7.2014].

¹⁴⁹ Účastníci zájezdu za Zemanem: Hašek a spol. k útěku použili návnadu! Praha: Axel Springer, Blesk.cz, 4.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.blesk.cz/clanek/217447/ucastnici-zajezdu-za-zemanem-hasek-a-spol-k-uteku-pouzili-navnadu>> [cit. 2.7.2014].

Česká pozice¹⁵⁰ tuto situaci popsal následovně: „V tuto chvíli lze označit za pravděpodobné, že Sobotka situaci na nedělním ústředním výkonném výboru ustojí a jeho rivalové ve vedení strany významně oslabí. Jenže Sobotka zatím vyhráno nemá, situace v sociální demokracii se totiž příliš nemění.“ Na tuto obavu pro server ČT24¹⁵¹ zareagoval i sám Sobotka, když řekl: „Pokud nebude krize na jednání ústředního výkonného výboru jednoznačně vyřešena, pak sociální demokracie nebude schopná vést jednání o sestavení vlády – a nepochybně se mohou přiblížit předčasné volby.“

Někteří členové ústředního výkonného výboru se anonymně vyjádřili pro server Parlamentní listy,¹⁵² že z tohoto důvodu si nepřejí, aby „pučisté“ stranu opustili, jeden z nich řekl: „Je to v zájmu celé sociální demokracie, lidem jsme přece slibovali dobře fungující stát! A když by se vláda třeba po pár měsících rozpadla a byly nové volby, zradili bychom voliče a mohli bychom taky dopadnout jako teď ODS. A to si snad nepřeje ani Sobotka s Dienstbierem.“ „Situace před nedělním ÚVV je pořád nejasná, je to sice za pár dní, ale i to je pořád strašně moc času. Celé mi to ale připomíná hon na čarodějnice nebo 50. léta. Takovým způsobem chtít někoho trestat za názor je pro mě něco neskutečného. Nenapadlo by mě, že se dvacet čtyři let po listopadu 1989 něčeho podobného dočkám,“ uvedl další z oslovených členů výboru.

6.5.9 Předseda Senátu Štěch v Interview Daniely Drtinové

Hostem Interview Daniely Drtinové¹⁵³ se 5. listopadu stal předseda Senátu Štěch. Hned z počátku rozhovoru se ho moderátorka dotázala na to, zda je spokojen s prezidentovou odpovědí na jeho výzvu, aby se vyjádřil k lánské schůzce. Štěch ale odmítl, že by přímo vybízel prezidenta k vyjádření, řekl, že chtěl pouze potvrdit, jaká verze je pravdivá, prohlásil: „[...] chtěl jsem, aby se ukázalo, kdo měl pravdu. Z toho vyjádření je

¹⁵⁰ Sobotkovi se zatím plní sen o jednotě. Všechno ale může být jinak. Praha: Mafra, a.s., Ceskapozice.cz, 5.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskapozice.cz/domov/politika/sobotkovi-se-zatim-plni-sen-o-jednote-vsechno-ale-muze-byt-jinak>> [cit. 2.7.2014].

¹⁵¹ Sobotka: ÚVV musí krizi jednoznačně vyřešit, jinak hrozí předčasné volby. Praha: Česká televize – Ct24.cz, 5.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/249127-sobotka-uvv-musi-krizi-jednoznacne-vyresit-jinak-hrozi-predcasne-volby/>> [cit. 2.7.2014].

¹⁵² Sobotko, tohle se ti vymstí. Vážné a našťavané hlasy z ČSSD. Praha: Our Media, a.s., Parlamentnilisty.cz, 5.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/article.aspx?rubrika=1342&clanek=292322>> [cit. 2.7.2014].

¹⁵³ Hostem Interview je Milan Štěch. Praha: Česká televize – ČT24, Interview Daniely Drtinové, 5.11.2013, 18:30, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-ct24/video/>> [cit.2.7.2014].

zřejmé, že pánové, těch pět, mělo zájem se nebo aspoň někteří z nich měli zájem se s prezidentem sejít. Jinak [...] samozřejmě je to názor prezidenta a mě zajímá, co to způsobilo a jak se chovali ti lidé, kterým dneska říkáme pučisté.“ I po prezidentově vysvětlení ale Štěch nepovažuje jejich jednání za vysvětlené, např. rychlou změnu postoje Haška k podpoře Sobotky ve vyjednávání o vládě, prohlásil: „Takže z tohoto pohledu si kladu otázku, proč taková změna pozice, [...] vznikla asi právě někdy mezi tím obdobím, o kterém hovořím, a tam se konala schůzka v Lánech. Takže pokud někdo nevysvětlí, jaké důvody vedly k tomu, že během pár hodin změnili názor, tak já to nemohu považovat za nic jiného, než za puč.“

Štěch zareagoval na pochybnosti některých členů strany, že by se strana měla „pučistů“ zcela zbavit, řekl: „Prosím vás, nikdo je nechce porážet na hlavu, to jste snad zaznamenali z mých vystoupení a z vystoupení dalších našich kolegů i kolegy Sobotky? My říkáme, odejděte z těch pozic, kde jste způsobili tento karambol, kde jste výrazně poškodili sociální demokracii, kde jste znejistili voliče, naše skalní voliče. A nemáme nějaké námitky, aby pokračovali v těch funkcích, kde doposud působí. To znamená především na úrovni krajů, případně v zákonodárných sborech. [...] To už by byl velmi tlak velký, protože jejich problém vznikl na úrovni vedení sociální demokracie a snad soudný člověk nemůže pochybovat, že nejednali skutečně jako kolegové, jako přátelé.“ Štěch vyjádřil přání, aby „pučisté“ sami rezignovali, považuje to za lepší způsob řešení situace než jejich odvolání, prohlásil: „Já předpokládám, jestli ti kolegové, kteří sami zažili, že je na ně vytvářen velký tlak a není to jenom velký tlak kolegů z vedení sociální demokracie, z toho úzkého vedení. Ale je to především tlak ze základních organizací a z těch okresních a krajských organizací. Takže do té doby snad podají demisi, budou rezignovat na ty nejvyšší, nejvyšší funkce a to by velmi situaci usnadnil.“

6.5.10 Škromachova rezignace v pořadu Hyde park a její vysvětlení

7. listopadu večer Škromach v přímém přenosu v pořadu Hyde park¹⁵⁴ České televize rezignoval na svou funkci místopředsedy ČSSD. Učinil to hned v úvodu rozhovoru, prohlásil: „Jestli dovolíte, malé prohlášení v této věci. Spíše k členům sociální

¹⁵⁴Puč v ČSSD? Praha: Česká televize – ČT24, Hyde park, 7.11.2013, 20:05, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10252839638-hyde-park-ct24/213411058081107-hyde-park>> [cit.2.7.2014].

demokracie, vážené přítelkyně, vážení přátelé. Dovolím si z tohoto místa rezignovat na funkci místopředsedy České strany sociálně demokratické.“ Dodal, že se pro rezignaci rozhodl, aby pomohl uklidnit situaci ve straně a uvolnil cestu k povolebním vyjednávání, jestliže je jeho setrvání ve vedení strany považováno za jeho překážku. Své rozhodnutí považuje za prospěšné straně i jejím voličům. Škromach řekl, že jeho rezignace je přijetím odpovědnosti za volební výsledek strany, uvedl: „[...] jako místopředseda strany jsem si vědom toho, že volební výsledek, kterého jsme dosáhli ve volbách, nebyl dobrý. Že sice jsme byli první na pásce, ale ten výsledek v celkovém součtu nám velmi komplikuje budoucí situaci a vyvodil jsem z toho osobní zodpovědnost.“

Škromach prohlásil, že i kdyby nebylo schůzky a výzvy předsednictva, že plánem bylo stejně prozemanovské křídlo v ČSSD odstavit z vedení strany. Není to ale šťastným řešením napětí mezi Zemanovými přívrženci a odpůrci. „Ten problém, který jako je dlouhodobý a já si dovolím říct, že začíná v roce 2003 nepovedenou volbou prezidenta v té době, od té doby v zásadě sociální demokracie se dělí na ty, kdo mají blízko k Zemanovi, na ty, kteří ho nemají příliš v oblibě a pak je tam ještě skupinka, která s ním vede neustále válku. Řešením není to, že jedna skupina převálcuje druhou, to si myslím, že není do budoucna řešení a jednota vynucená, nikdy nevedla k dobrému,“ uvedl Škromach. Dodal také, že „zákeřnost“, kterou někteří sobotkovci připisují jednání „pučistů“ se projevila právě v roce 2003, kdy někteří sociální demokraté nerespektovali výsledek stranického referenda a nehlasovali pro Zemana v prezidentských volbách.

Z perspektivy několika uplynulých dnů Škromach označil za největší chybu, které se skupina politiků dopustila, utajování schůzky s prezidentem, které dodalo neformálnímu setkání s prezidentem neprávem „odér konspirace“. Ač se Škromach neoznačil za příznivce konspirativních teorií, tak prohlásil, že si velmi váží těch, kteří se ho zastali v tom, že na něho a ostatní byl zorganizován „podraz“. Podobně jako Zaorálek, tak i Škromach vyslovil názor, že na ústředním výkonném výboru bude Sobotkův mandát podpořen „stoprocentní většinou“ jeho členů.

České pozici¹⁵⁵ Škromach poskytl rozhovor krátce před svou rezignací, publikován byl ovšem až poté. V něm prohlásil, že schůzku s prezidentem chápal jako získání ujištění, že prezident nepověří sestavením vlády někomu jiného než vítěze voleb, čímž nepřímo

---

¹⁵⁵ Zdeněk Škromach v předvečer své rezignace: Naštěstí v dohledu nejsou žádné volby. Praha: Mafra, a.s., Ceskapozice.cz, 6.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskapozice.cz/domov/politika/zdenek-skromach-v-predvecer-sve-rezignace-nastesti-v-dohledu-nejsou-zadne-volby/>> [cit. 2.7.2014].

potvrdil prezidentovo vysvětlení schůzky. Popřel ovšem Chovancovo vyjádření, že účelem schůzky bylo, aby se Hašek „předvedl“ před ostatními účastníky schůzky. Haškovo lhaní podle něj bylo sice „nešťastné,“ ale nikoliv ojedinělé mezi vrcholovými politiky, řekl: „Určitě Michal udělal chyby a nakonec za ně i tvrdě platí, na rozdíl od jiných, kteří v minulosti lhali, ale neplatili za to. Zadejte si na internetu slovo ‚lhář‘ a vypadnou vám zajímavá jména. Člověk by vědomě neměl lhát, to je základní politická poučka.“ Podle Škromacha by politik sice neměl lhát, ale běžně to řada politiků činí. Odmítl tedy, aby byl Hašek považován za ojedinělého defektního nositele kategorie politik. Tím, co stranu poškodilo, podle něj nebyla schůzka samotná, ale její „medializace“, která ze sporu probíhajícího uvnitř strany učinila veřejnou záležitost. S touto újmou se strana bude muset podle Škromacha vypořádávat až do dalších voleb.

Hašek¹⁵⁶ na Škromachovu rezignaci reagoval slovy: „Chápu po té obrovské masáži Zdeňkovu rezignaci, vážím si ho jako člověka i jeho zájmu o zklidnění situace v ČSSD.“

6.5.11 Místopředseda strany Zaorálek v Událostech, komentářích

Obdobně jako v případě Haškova zapírání dostal i tentokrát jako první možnost zareagovat na Škromachovu rezignaci místopředseda Zaorálek v Událostech, komentářích¹⁵⁷ na ČT24. Ohodnotil ji jako „adekvátní reakci“ na to, že skupina politiků „zneužila vysokých funkcí k tomu, že vlastně se pokusili spiknout a vlastně svrhnout předsedu krátce po volbách.“ Podle Zaorálkova názoru představuje rezignace přirozenou odpověď na sérii stanovisek okresních výkonných výborů, kterou završilo rozhodnutí výboru z Pardubického kraje téhož dne, odsuzujících „nečestné“ a „nemorální“ jednání skupiny „pučistů“.

Moderátor ovšem Zaorálka upozornil, že Škromach řekl, že jeho rezignace je přijetím odpovědnosti za neuspokojivý volební výsledek, nikoliv za poškození strany „pučem“. Zaorálek ale vysvětlil, proč si myslí, že Škromachovo odůvodnění rezignace je správné, řekl: „Kupodivu mi připadá, že to je v něčem docela správně řečeno, protože já kdybych měl říct, v čem vidím hlavní důvod toho, proč výsledek těch voleb nebyl lepší, tak

¹⁵⁶ Škromach složil funkci v ČSSD. Chápu ho, vzkázal Hašek. Praha: Empresa Media, a.s., Tyden.cz, 7.11.2013, dostupný na WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/skromach-slozil-funkci-v-cssd-chapu-ho-vzkazal-hasek_288245.html> [cit. 2.7.2013].

¹⁵⁷ Rezignace Zdeňka Škromacha. Praha: Česká televize – ČT24, Události, komentáře, 7.11.2013, 22:00, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/213411000371107/video/>> [cit. 2.7.2014].

mi připadá, a snad to analýza i prokáže, že to byla nejednotnost sociální demokracie.“ Moderátor se Zaorálka dotázal, zda se domnívá, že Hašek s Tejcem budou na zítřejší předem avizované tiskové konferenci následovat Škromacha. Zaorálek řekl, že by si přál, aby se zachovali jako Škromach.

6.5.12 Předseda Sobotka vyzývá další dva „pučisty“ k následování Škromacha

V rozhovoru pro Český rozhlas Radiožurnál¹⁵⁸ označil Sobotka Škromachovu rezignaci jako „správné rozhodnutí“ a řekl, že doufá, že zbylí dva organizátoři „puče“, se zachovají dospěle“ a také rezignují. Prohlásil: „[...] je tady celá řada problémů, které nepočkají a já bych byl rád, kdyby se sociální demokracie konečně už začala chovat odpovědně a vrátila se k jednacímu stolu a hledala možnost sestavit příští vládu,“ dodal Sobotka.

Serveru Ihned¹⁵⁹ potvrdil, že „pučisté“ nemohou ve vedení strany zůstat, řekl: „Musí skončit dvojvládí ve vedení ČSSD. Musí skončit paralelní existence dvou vyjednávacích týmů, aby se obnovila důvěra v ČSSD. To je možné jedině tehdy, když ti, kteří zosnovali puč, skončí ve vedení ČSSD. Jednota vedení jinak nebude možná.“ Zároveň vyjádřil pochybnost, že by „pučisté“ nerezignovali ani poté, co by je ústřední výkonný výbor k tomu vyzval. Hlavním úkolem výboru není podle Sobotky odvolat „pučisty,“ ale především zrušit usnesení předsednictva, které ho vyzvalo k rezignaci. Sobotka také odmítl spekulace, že jeho výrok „Buď Hašek, nebo já.“ lze vykládat tak, že v případě, že by Hašek nerezignoval, skončil by ve straně sám.

6.5.13 Drásovské nokturno v pořadu Na vlastní oči TV Nova

Investigativní pohled na historii Haškova politického působení odvysílala televize Nova 6. listopadu večer v pořadu na Vlastní oči,¹⁶⁰ autorem reportáže byl novinář J. Kroupa. Reportáž líčila, jak Hašek provedl svůj první „puč“ v rodném Drásově na

¹⁵⁸ Rozhovor s Bohuslavem Sobotkou. Praha: Český rozhlas – Radiožurnál, Ranní interview, 8.11.2013, 07:50.

¹⁵⁹ Sobotka: ČSSD nemá dvě hlavy. Důvěru obnovíme, jen když ti, kteří zosnovali puč, skončí. Praha: *Economia, a.s., Ihned.cz*, 8.11.2013, dostupný na WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-61177790-dvojvladi-v-cssd-musi-skoncit>> [cit. 2.7.2014].

¹⁶⁰ Drásovské nokturno. Praha: CET21 spol., s.r.o., TV Nova, Na vlastní oči, 6.11.2013, 21:30.

tehdejšího starostu. Byla uvedena slovy: „A hlavní špion Michal Hašek se to někde musel naučit. My vám ukážeme, kde. Bylo to přece doma, na Moravě v Drásově. [...] Už na studiích právnické fakulty se zapojoval do správy rodného Drásova. Hašek nejprve dělal asistenta starostovi Vladimíru Andrlíkovi. Pak mu dělal i místostarostu. Do této chvíle můžeme mluvit o postupném růstu talentovaného politika. Jenže Hašek je netrpělivý. Potřeboval jít nahoru. A jistě uznáte, že starosta je víc než místostarosta.“ Hašek prý v roce 2001 bez vědomí starosty obešel zastupitele a popsal jim starostovy nedostatky, výsledkem bylo odstoupením starosty a zvolení Haška do jeho funkce. Reportér událost shrnul: „Komické na celé situaci je, že Hašek byl místostarostou a odpovědnost nesl také. Jenže Andrlík zradu mladíka neunesl a skutečně odstoupil. Stal se tak první Haškovou politickou obětí.“ Svůj názor na reportáž Hašek vyjádřil nejprve na svém profilu na Facebooku¹⁶¹ a následně prostřednictvím článku na serveru Parlamentní listy,¹⁶² v němž ironicky poznamenal: „Očekávám, že příští díl pořadu Na vlastní oči bude o tom, že jsem se v podstatě už pučistou narodil. Již v porodnici jsem s ostatními kojenci intrikoval proti primáři a Janek Kroupa a TV Nova jistě za krátký čas přinesou reportáž i o tom, že jsem chtěl už v mateřské školce v Drásově odvolat paní učitelku a že jsem k tomu účelu zneužil spolužáky k vyvolání puče. Málem jsem se díky tomu tehdy nedostal do první třídy.“

6.5.14 Jak hodnotí nepovedený „puč“ s odstupem času sami „pučisté“

Zpravodajský portál Idnes¹⁶³ nabídl s odstupem více než týdne od okamžiku, kdy vznikla kauza lhaní ohledně lánské schůzky, její vysvětlení z pohledu jejích údajných organizátorů. „Pučisté“ připustili, že se dopustili chyb, ale řešení situace bylo poznamenáno frustrací spojenou s povolebním výsledkem. Škromach přiznal: „Bylo zbytečné řešit to takto rychle. Samozřejmě chápu, že rozčarování uvnitř strany vedlo k určitým emocím a usnesení předsednictva bylo určitým vyústěním.“ Tejc dodal: „[...]“

---

¹⁶¹ Profil Michala Haška, Facebook.cz, 6.11.2013, dostupný na WWW: <https://www.facebook.com/michal.hasek.7?fref=ts> [cit. 2.7.2014].

¹⁶² Hašek: Zdá se, že již v porodnici jsem s ostatními kojenci intrikoval proti primáři. Praha: Our Media, a.s., Parlamentnilisty.cz, 7.11.2013, dostupný na WWW: <http://www.parlamentnilisty.cz/article.aspx?rubrika=1410&clanek=292534> [cit. 2.7.2014].

¹⁶³ Zbrklé, uspěchané, hodnotí teď pokus svrhnout Sobotku „pučisté“ z Lán. Praha: Mafra, a.s., Idnes.cz, 7.11.2013, dostupný na WWW: http://zpravy.idnes.cz/pokus-svrhnout-sobotku-byl-uspechany-rikaji-puciste-z-lan-pab-/domaci.aspx?c=A131107_140639_domaci_kop [cit.2.7.2014]

nepovažují problém ve schůzce samotné, ale z dnešního pohledu považují za problém její načasování a že jsem respektoval dohodu jejích účastníků, že ji nebudu komentovat, což jsem také činil. Pokud se týká onoho hlasování na předsednictvu možná je otázka, zda některé kroky nebyly příliš zbrklé.“ Hašek dal najevo, že to, jak si masmédiá vysvětlují událost, ovlivňuje, jak je k jejím aktérům přístupováno: „Je tu mediální obraz, kdo je padouch a kdo je hrdina. Do padouchů se kope, ale uvidíme, jak to všechno bude v budoucnu.“

6.6 4. část – Haškova rezignace

6.6.1 Hašek a Tejc rezignují

Hašek s Tejcem již předchozí den zaslali masmédiím pozvánku na tiskovou konferenci před politickým grémiem strany, na níž se chystali oznámit svůj „další postup“. Na konferenci Hašek přečetl společné prohlášení, které v písemné podobě také poskytl masmédiím, Tejc přidal vlastní krátký komentář a po skončení konference odmítli zodpovídat otázky novinářů. Jejich prohlášení publikovalo v plném znění několik masmédií, např. server Aktuálně.¹⁶⁴

V prohlášení uvedli, že se pokládají za „terč nevídané mediální kampaně založené na fabulaci o tzv. Lánském puči.“ Tato kampaň podle nich měla za účel zakrýt „volební debakl ČSSD.“ V prohlášení politici nabídli svůj výklad událostí: „Namísto reflexe volebního neúspěchu a popisu jeho příčin jsou nyní v ČSSD nátlakovými metodami umlčování kritici a lidé s názorem odlišným, než má předseda strany a jeho názoroví souputníci.“ Hašek a Tejc zopakovali, že se stále domnívají, že na schůzce nebylo nic „špatného“ a výzva předsednictva byla pouze způsobem, jak vyjádřit vlastní názor. Vnitrostranickou loajalitu podle nich nelze vyložit jako „rezignaci na vlastní názor a právo jej vyslovit.“

Po úvodu, v němž představili svůj pohled na údajný puč, prohlásili: „Abychom umožnili Bohuslavu Sobotkovi plně uplatnit mandát předsedy a osobní odpovědnost za vytvoření a fungování vlády, rozhodli jsme se k dnešnímu dni rezignovat na své funkce ve

---

¹⁶⁴ Dokument: Hašek a Tejc vysvětlují, proč rezignovali. Praha: Economia, a.s., Aktualne.cz, 8.11.2013, dostupný na WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/analyzy-a-specialy/clanek.phtml?id=794844>> [cit. 2.7.2014].

vedení ČSSD.“ Uvedli, že motivací k tomuto kroku bylo urychlení sestavení vlády pod vedením jednotné sociální demokracie, řekli: „Nechceme se stát záminkou k tomu, že jednání o vládě nebudou úspěšná. Přejeme si v zájmu země i našich voličů úspěch ČSSD. [...] Uděláme vše pro to, abychom pro vznik vlády ČSSD zajistili jednotnou podporu celého poslaneckého klubu ČSSD, tedy padesát hlasů. Budeme i nadále loajálními sociálními demokraty, kteří ctí programové zásady a sliby, které jsme dali voličům.“ Rezignaci nazvali „příspěvkem k reflexi volebního výsledku“ a dodali: „Věříme, že tím přispějeme ke zklidnění situace uvnitř ČSSD a zastavíme nesmyslný hon na všechny sociální demokraty, kteří se ‚provinili‘ tím, že svobodně projeví svůj názor.“ Na závěr prohlášení vyzvali i ostatní členy vedení k rezignaci v reakci na povolební výsledek, řekli: „Vyzýváme k převzetí spoluodpovědnosti za výsledek voleb také další členy vedení ČSSD, zejména místopředsedu odpovědného za volební kampaň Milana Chovance a místopředsedu odpovědného za přípravu volebního programu Lubomíra Zaorálka.“ Nad rámec prohlášení¹⁶⁵ Tejc dodal: „Odmítám normalizační slovník a metody likvidace odpůrců. Mám pocit, že v posledních dnech chyběla snad jen slova o zaprodancích a ztroskotancích.“ Tím s kauzou spojil nedemokratické praktiky potlačování odlišného názoru za minulého režimu.

6.6.2 Sobotkova reakce

Na rezignace ihned prostřednictvím serveru ČT24¹⁶⁶ zareagoval předseda Sobotka, řekl: „To, že Škromach, Hašek a Tejc rezignovali na funkce ve vedení sociální demokracie, pokládám za adekvátní a logickou reakci na zásadní nesouhlas, který jejich zákulisní jednání vyvolalo nejen mezi členy sociální demokracie, ale i sympatizanty strany a občany...“ Zároveň odmítl další rezignace, k nimž oba „pučisté“ vyzvali, prohlásil: „Nesouhlasím s tím, aby ČSSD rozbila celé své vedení, máme odpovědnost, abychom

---

¹⁶⁵ Např. Hašek a Tejc rezignovali na své posty v ČSSD. Praha: *Economia, a.s., Aktualne.cz*, 8.11.2013, dostupný na WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=794800>> [cit. 2.7.2014].

¹⁶⁶ Sobotka: rezignace pučistů je adekvátní a logická. Praha: Česká televize – Ct24.cz, 8.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/249593-sobotka-rezignace-pucistu-je-adekvatni-a-logicka/>> [cit. 2.7.2013].

vedli povolební vyjednávání...“ Serveru Týden¹⁶⁷ Sobotka potvrdil, že povolební vyjednávání chce zahájit hned po zasedání ústředního výkonného výboru 10. listopadu.

6.6.3 Podle poslance Hamáčka ovlivnily formu rezignace emoce

Poslanec Hamáček, který okomentoval rezignaci Haška a Tejce pro Český rozhlas Plus,¹⁶⁸ prohlásil, že tento krok je odpovědí na výzvu většiny krajských organizací strany a většinového názoru ve straně. Zároveň ale řekl, že podoba jejich prohlášení, jenž mohlo místy působit poněkud „nepokorně,“ je možné připsat zjitřeným emocím, které jistě časem odezní, uvedl: „Já si myslím, že tyto věci je potřeba hodnotit s chladnou hlavou a možná vyčkat den dva, možná oba dva pánové za den za dva by volili mírnější rétoriku. Já jsem každopádně přesvědčen, že ta vypjatá slova asi lze přičíst i na vrub nějakému emočnímu vypětí. A jsem, a doufám, že až se ty emoce uklidní, tak že budou k těm věcem přistupovat profesionálně...“

V Událostech, komentářích České televize¹⁶⁹ Hamáček navázal to, co řekl v předchozím rozhovoru o emocích. Přestože podle něj emoce hrály v jejich prohlášení nepochybně roli, k jejich přihlášení se k jednotě strany je možné přistupovat jako k důvěryhodnému slibu, uvedl: „Já věřím tomu, že ta slova o jednotě a potřebě všech 50 hlasů pro sociální demokracii byla myšlena vážně a jsem přesvědčen, že kolegové se zapojí do práce poslaneckého klubu a že ten poslanecký klub bude vystupovat jednotně.“ Hamáček ovšem nesouhlasil s vyjádřením, že jejich rezignace je reakcí na volební výsledek. „Ty výbory se scházely proto, protože byly pobouřeny chováním některých představitelů sociální demokracie a zejména tím, jak někteří představitelé sociální demokracie nepravdivě informovali veřejnost. A to byl ten hlavní důvod [...] Já znovu opakuji, my jsme posledních 14 dní neřešili výsledek voleb, my jsme řešili jednu schůzku a to, že o ní někdo lhal,“ doplnil Hamáček. Hamáček se ostře vymezil proti Tejcově poznámce o normalizačním slovníku, řekl: „[...] možná jsme s kolegou Tejcem sledovali

---

¹⁶⁷ „Už není na co čekat.“ Sobotka chce rychle jednat o vládě. Praha: Empresa Media, a.s., Tyden.cz, 8.11.2013, dostupný na WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/uz-neni-na-co-cekat-sobotka-chce-rychle-jednat-o-vlade_288258.html> [cit. 2.7.2014].

¹⁶⁸ Sociální demokracie provedla velký úklid. Praha: Český rozhlas – Český rozhlas Plus, Den podle..., 8.11.2013, 17:10.

¹⁶⁹ Rezignace v ČSSD. Praha: Česká televize – ČT24, Události, komentáře, 8.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/213411000371108/video/>> [cit.2.7.2014]

jiné, jiná vystoupení, já jsem žádný normalizační slovník nezaznamenal, likvidaci odpůrců také ne, prostě já mám pocit, že [...] nejpřesnější popis té věci je, že prostě někdo udělal politickou chybu a za politickou chybu je potřeba nést politickou odpovědnost.“

6.6.4 Kontrapuč podle komentátora Pečinky

Pečinka, jenž již v začátku kauzy představil své alternativní vysvětlení puče, opět vstoupil po rezignaci „pučistů“ skrze masmédiá opět do dialogu s přívrženci Sobotky. Pro server *Parlamentní listy*¹⁷⁰ prohlásil, že tato skupina politiků v ČSSD chtěla využít „neobratnosti pana Haška a povolební frustrace“ ke „kontrapučí“. „Nemají formální důvod na vylučování ze strany, protože jednání předsednictva bylo demokratické, tak se snaží za pomoci mediálního nátlaku přes spřátelená média stranu oklestit a vnutit všem jeden názor [...] Teď se chce jedna klika chopit vedení nad celou stranou. To je zárodek budoucí nestability,“ rozvedl Pečinka své tvrzení.

6.6.5 Podle Dienstbiera se „pučisté“ neprávem staví do role obětí

Svůj názory na rezignaci trojice „pučistů“ publikoval senátor Dienstbier nejprve na svém profilu na Facebooku,¹⁷¹ večer je pak vysvětlil v Interview ČT24.¹⁷² Dienstbier vyjádřil rozhořčení nad formou rezignace. V prohlášení se totiž podle něj Hašek s Tejcem nevylišili jako ti, kdo krizi ve straně způsobili, ale jako ti, kteří jsou jejími oběťmi, řekl: „A oni, kteří se odhalili veřejně jako lháři, tak aby to dnes otáčeli a dělali ze sebe oběti, tak to mně přijde až trošku nedůstojné.“ Dienstbier také upozornil na nelogičnost ve výzvě k odstoupení Zaorálka, uvedl: „Michal Hašek v jedné větě řekl, že chce ve sněmovně důsledně bránit program a pak v druhé větě řekl, že vyzývá k odstoupení Luboše Zaorálka, který byl zodpovědný za přípravu tohoto programu. Tak ať si Michal Hašek ujasní, jestli je ten program dobrý a chce ho prosazovat, anebo jestli je tak špatný, že by kvůli jeho

---

¹⁷⁰ Kontrapuč! Novinář varuje Sobotku a jeho lidi před zlým koncem, který už jednou přišel. Praha: Our Media, a.s., *Parlamentnilisty.cz*, 8.11.2013, dostupný na WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Kontrapuc-Novinar-varuje-Sobotku-a-jeho-lidi-pred-zlym-koncem-ktery-uz-jednou-prisel-292735>> [cit. 2.7.2014].

¹⁷¹ Profil Jiřího Dienstbiera, Facebook.cz, 8.11.2013, dostupný na WWW: <<https://www.facebook.com/jiri.dienstbier?fref=ts>> [cit. 2.7.2014].

¹⁷² Hostem Interview je Jiří Dienstbier. Praha: Česká televize – ČT24, 8.11.2013, 18:30, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-ct24/213411058041108/video/>> [cit. 2.7.2014].

zpracování nebo odpovědnosti za jeho zpracování měl odstoupovat místopředseda Zaorálek.“

Rezignací podle Dienstbiera krize ve straně neskončila, definitivní řešení podle něj přinese až ústřední výkonný výbor strany, který by měl umožnit zahájení povolebních vyjednávání. Moderátor položil Dienstbierovi otázku, zda tlak na „pučisty“, aby odstoupili, nezpůsobí nežádoucí potlačení rozmanitosti názorů ve straně, čímž odkázal na některé obavy členů vedení strany i na hypotézu komentátora Pečinky. Dienstbier odpověděl: „To je samozřejmě nesmysl. Vnitrostranická diskuze vždy v sociální demokracii byla a nepochybně i nadále bude.“

Dienstbier se přiznal, že na jednu stranu oceňuje, že Hašek s Tejcem odvodili svou odpovědnost a rezignovali, na druhou stranu považuje její odůvodnění za „naprosto nevěrohodné,“ protože „hned druhý den po volbách k té odpovědnosti vyzývali Bohuslava Sobotku, zatímco pro zvážení té své vlastní odpovědnosti potřebovali deset dnů. Je tam určitá nesouměřitelnost.“ Dodal, že na rozdíl od nich Sobotka hned po volbách prohlásil, že pokud se mu nepodaří sestavit vládu, tak rezignuje.

6.6.6 Haškův pád

Masmédia začala ihned po Haškově rezignaci na funkci statutárního místopředsedy strany popisovat, jak došlo k jeho kariéernímu pádu. Například portál Rozhlas¹⁷³ vylíčil Haškovo dosavadní působení v politice takto: „V roce 2008 se Hašek stal hejtmanem Jihomoravského kraje a šéfem Asociace krajů. Zlom přišel po posledních sněmovních volbách. Hašek, spolu s dalšími odjel bez vědomí předsedy na schůzku do Lán s prezidentem Milošem Zemanem. Následný pokus Sobotku vyšachovat a hlavně snaha setkání zatajit obrátila proti němu členskou základnu.“ Stejnou ambici měla i reportáž v rámci hlavní zpravodajské relace Události v České televizi,¹⁷⁴ která byla sestavena z krátkých chronologicky seřazených komentovaných úryvků Haškových výroků v klíčových momentech jeho kariéerního růstu. Reportáž byla zakončena strohým shrnutím: „Michal Hašek odchází z funkce druhého muže ČSSD po 2,5 roce. Hejtmanské i poslanecké křeslo mu ale zůstává. V politice je 15 let.“

¹⁷³ Michal Hašek: Od starosty malé obce mířil až na vrchol. Skončil ale pod ním. Praha: Český rozhlas – Rozhlas.cz, 8.11.2013, dostupný na WWW: <http://www.rozhlas.cz/_zprava/1278534> [cit. 2.7.2014].

¹⁷⁴ Pád Michala Haška. Praha: Česká televize – ČT1, Události, 8.11.2013, 19:00, dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/213411000101108>> [cit. 2.7.2014].

6.6.7 Rekapitulace událostí

Kromě Haškova působení v politice masmédiá rekapitulovala i vývoj událostí po dvou týdnech od konání lánské schůzky. Hospodářské noviny¹⁷⁵ otiskly článek, v němž se pokoušely rekonstruovat sled jednotlivých indicií, na základě nichž Sobotka puč odhalil. V článku se píše: „První indicii Haškovy zrady dostal Sobotka už před volbami. Jeho poradci ho varovali, že zatímco on se věnuje kampani, Hašek se intenzivně schází se svými spojenci. Druhou indicii dostal šéf ČSSD v sobotu večer, pár hodin po sečtení hlasů. Tehdy se mu doneslo, že Hašek, Jeroným Tejc, Zdeněk Škromach a několik dalších odjeli tajně, za jeho zády, na jednání s prezidentem Milošem Zemanem. Poslední kapka přišla v neděli v poledne spolu s Otázkami Václava Moravce, kde byl hostem prezident Miloš Zeman. Po jeho význačných a tajemných odpovědích typu „Já bych nepředbíhal, koho mi ČSSD navrhně!“ většina členů ČSSD vytušila, že Hašek chystá útok.“ Noviny založily představenou chronologii událostí na svědectví anonymních členů sociální demokracie, kteří se účastnili předsednictva, na němž padla výzva k rezignaci předsedy. Na závěr naznačují, že klíčovou roli v kauze mohla mít podpora předsedy hnutí ANO Babiše, který okomentoval rezignaci „pučistů“ takto: „Jsem si dobře vědom, že jsem spolurozhodl o tom, kdo ten spor vyhraje.“ Kromě potencionálu pro konspirační teorie, který v interpretaci tohoto výroku rozpoznal například server Parlamentní listy,¹⁷⁶ vysvětlil Babišův výrok předseda poslaneckého klubu ANO J. Faltýnek v pořadu Události, komentáře¹⁷⁷ tak, že Babiš pomohl Sobotkovi tím, že dal najevo s kým hodlá vyjednávat o vládní spolupráci.

---

¹⁷⁵ Dny zrady aneb jak Bohuslav Sobotka přežil stranický puč. Praha: Economia, a.s., Hospodářské noviny, 8.11.2013, rubrika Česko, 4.

¹⁷⁶ Např. Údajné zákulisí „puče“ v ČSSD: Sobotkův rádce v USA, Babišova dáma v pozadí i vlivný Jansta. Praha: Our Media, a.s., Parlamentnilisty.cz, 8.11.2013, dostupný na WWW:

<<http://www.parlamentnilisty.cz/article.aspx?rubrika=1401&clanek=292664>>[cit. 2.7.2013]

¹⁷⁷ Např. Rezignace v ČSSD. Praha: Česká televize – ČT24, 8.11.2013, dostupný na WWW:

<<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/213411000371108/video/>>
[cit.2.7.2014]

6.7 Závěr analýzy

V závěru shrnu nejdůležitější poznatky, k nimž jsem během analýzy dospěla. Rozdělím je do oddílů podle tří aspektů sociální komunikace, jimž jsem se v této analýze věnovala – sekvenčnosti, kategorizace a strukturované bezprostřednosti.

6.7.1 Sekvenčnost

Celý spor o lánskou schůzku v podstatě spočíval v tom, zda výzva předsednictva k odstoupení Sobotky byla druhou částí párové sekvence na údajný plán prezidenta a jeho hostů na lánské schůzce, nebo spontánní odpovědí na vyhlášení volebních výsledků.

Tím, že účastníci schůzky nejprve zapírali, že se schůzka vůbec odehrála, dávali najevo, že je možná pouze druhá varianta sekvenčního uspořádání. Ve chvíli, kdy se výroky jednotlivých účastníků o konání schůzky začaly rozcházet (Hašek tvrdil, že schůzka neproběhla, zatímco Chovanec se k ní přiznal), byl narušen dosavadní sociální řád a bylo třeba ho nahradit novým sociálním řádem. Účastníci lánské schůzky předstoupili před veřejnost a přiznali svou účast na schůzce, což jim umožnilo z pozice účastníků odmítnout její kategorizaci jako puče.

Deklarováním neformálnosti schůzky se snažili zpochybnit její platnost jako prvního člena párové sekvence, proto mluvili o souběhu nesouvisejících okolností. Ani nový sociální řád ale nebyl z pohledu jejich komunikačních partnerů koherentním, výpovědi jednotlivých účastníků schůzky si podle nich navzájem neodpovídaly a odůvodnění schůzky bylo hodnoceno jako nelogické. Tehdy Sobotka a jeho přívrženci poprvé vyzvali „pučisty“ k tomu, aby přijali odpovědnost za zapírání schůzky a rezignovali na své funkce ve vedení strany.

Jediným, kdo na tuto výzvu z účastníků schůzky zareagoval, byl Zimola, který rezignoval na své funkce ve vedení strany hned druhý den po přiznání se ke schůzce. Hašek, Tejc a Škromach naopak rezignovat odmítli s vysvětlením, že nespátřují důvod k rezignaci. Po jednání grémia strany nicméně předstoupili před novináře a omluvili se za utajování schůzky. Sobotkovci sice omluvu uvítali, ale nepovažovali ji za dostačující vzhledem k závažnosti jejich provinění. O několik dní později se Chovanec přiznal, že podal demisi neveřejně do rukou předsedy, který ji ovšem odmítl přijmout.

Sobotkovci byli nadále přesvědčeni o mnoha nejasnostech ve vysvětlení lánské schůzky, Zaorálek si například nejednotnost ve výrocih jednotlivých jejích účastníků vyložil tak, že schůzka měla dvě části, užší a širší, na jednotlivých částech se podle něj mohly projednávat jiné záležitosti. Přestože Škromach Zaorálkovo vysvětlení odmítl, Chovanec ho naopak potvrdil. Zaorálkova snaha najít logické vysvětlení situace je přirozeným přístupem, který lidem pomáhá i v dění, které se na první pohled jeví jako neuspořádané, spatřovat sociální řád.

Někteří Sobotkovci vyzvali prezidenta, aby se k záležitosti také vyjádřil, a osvětlil tak skutečný průběh schůzky. Spekulovalo se totiž o tom, že jeho zmínka o volbě předsednictva a židovský vtíp pronesený v televizním studiu krátce po lánské schůzce byly jasnými náznaky jeho role v kauze. Po několika dnech prezident prolomil své mlčení ke schůzce a popřel, že by jakkoliv zasahoval do vnitřních záležitostí strany.

Sobotka se také obrátil na krajské organizace a vyzval je, aby se prostřednictvím svých výkonných výborů vyslovily k setrvání „pučistů“ ve vedení strany. Kromě Jihomoravského kraje je všechny kraje vyzvaly k rezignaci a podpořily Sobotku ve funkci předsedy. Hašek, Tejc a Škromach dostali příležitost obhájit své jednání před výkonným výborem Jihomoravského kraje. Výbor rozhodl, že někteří členové vedení by měli zvážit svůj podíl na rozpoutání kauzy, nikoho ale k rezignaci přímo nevyzval. Krátce poté, co poslední z krajů vyzval „pučisty“ k rezignaci, rezignoval v přímém přenosu v pořadu Hyde park na pozici místopředsedy strany Škromach. Díky této časové souslednosti byla jeho rezignace interpretována jako vyslyšení výzvy k rezignaci z krajů, přestože Škromach ji definoval jako reflexi nad volebním výsledkem strany. Podobná dvojí interpretace se odehrála i druhý den, kdy rezignovali na své funkce Hašek a Tejc. Ti zároveň vyzvali dalšího neodstoupivšího účastníka schůzky Chovance a autora volebního programu Zaorálka, aby je v jejich kroku následovali. Předseda Sobotka sice jejich rezignaci uvítal, ale další rezignace rezolutně odmítl. Tímto okamžikem mediální dialogická síť spojená s krizí ve straně skončila, čímž byla uvolněna cesta k odkládanému povolebnímu vyjednávání.

6.7.2 Kategorizace

Kauzu jsem začala analyzovat ve chvíli, kdy byla skupina účastníků lánské schůzky již kategorizována jako pučisté. Hašek tuto kategorizaci odmítl a sám sebe

kategorizoval jako konstruktivního politika, který na rozdíl od předsedy Sobotky respektuje rozhodnutí demokratických orgánů strany. Po té, co se „pučisté“ k účasti na lánské schůzce veřejně přiznali, byli zejména Hašek, ale i ostatní zapírající účastníci schůzky sobotkovci i masmédiu kategorizováni jako lháři. Proti této kategorizaci se někteří z nich bránili, např. Tejc a Škromach se hájili tím, že nelhali, že schůzku pouze odmítli komentovat. V této chvíli se začala v masmédiích rozvíjet diskuze, zda je kategorie lhář slučitelná s kategorií politik. Důkazem, že tato kategorizace se rozvíjí v kontextu kauzy je i masmediální interpretace Okamurovy úvahy na téma lhaní jako obhajoby Haška. Lhaní je totiž kategoriálně vázanou aktivitou k členské kategorii lhář a jako nositel této kategorie byl v kontextu kauzy označen Hašek.

Ačkoliv skupina účastníků lánské schůzky vysvětlovala její utajování svou kolegiálností, kterou spatřovali v dodržení dohody o tom, že se k schůzce nebudou veřejně vyjadřovat, sobotkovci jejich jednání naopak nazývali nekolegiálním k ostatním členům vedení strany a nelogiálním k jejímu předsedovi. Hašek vylíčil sám sebe jako profesionála, který usiluje především o úspěšnost povolebního vyjednávání, zatímco Sobotka popsal jednání Haška a ostatních „pučistů“ pomocí přívlastků nedospělé a nezralé.

Sobotka odůvodnil své nepřijetí výzvy předsednictva strany k rezignaci tím, že nechtěl být v roli obětího beránka volebního neúspěchu. S důvodem, který uvádí, stojí v rozporu interpretace události komentátora Pečinky, který Sobotkovi přisoudil záměrnou roli mučedníka.

Podstatný podíl na kategorizaci měli také potencionální koaliční partneři ČSSD, kteří za partnera pro vyjednávání vládní koalice označili Sobotku, nikoliv Haška, jehož chápali jako defektního nositele členské kategorie politik ČSSD.

Představitelé obou stran diskutovali, zda události nazývat pučem, či nikoliv. Zatímco přívrženci předsedy strany obhajovali tuto kategorizaci tím, že se jednalo o nestandardní postupy v rozhodování o vedení strany, haškovci proti této kategorizaci protestovali. Podle Tejce je puč spojen s nedemokratickým a násilným převzetím moci a v této souvislosti by se tato událost ve straně mohla neprávem zařadit vedle událostí, jako byl například puč z roku 1921, jehož výsledkem bylo oddělení nově vzniklé komunistické strany od sociální demokracie.

Účastníci schůzky nebyly po celou kauzu jednoduše kategorizováni jako pučisté, naopak jejich kategorizace v průběhu kauzy postupně vykristalizovávala. S kategorizací

Haška a dalších účastníků jako lhářů se objevila otázka trestu za porušení normy politického chování lhaním. Po Zimolovi, který se vyhnul odvolání okamžitou rezignací, byl nakonec jako lhář usvědčen pouze Hašek. Jako přečín bylo hodnoceno nejen lhaní ale i podíl na organizaci údajného puče. Jako organizátory puče Sobotka označil kromě Haška Tejce a Škromacha. Chovanec byl díky zásahu předsedy Sobotky rekatégorizován z pučisty na napraveného pučistu loajálního k předsedovi. Samotný podíl na hlasování pro rezignaci Sobotky, který zahrnoval celkem 20 členů předsednictva, nebyl shledán jako důvod pro odvolání, protože byl podle Sobotky třeba rozlišovat mezi těmi, kdo puč od začátku připravovali a těmi, kdo se k němu tíhou okolností připojili až později.

Ve straně také panovaly různé názory na to, na základě čeho lze obě strany sporu, haškovce a sobotkovce, vymezit. Chovanec například definoval rozdíl mezi nimi ve způsobu přístupu k řešení politických problémů, haškovci podle něj při nich dávali větší průchod emocím než sobotkovci, kteří se vždy rozhodovali racionálněji. Naopak obvinění politici chápali rozdělení čistě ideově. Tento pohled sdílel i prezident Zeman, který odmítl podobně jako Tejc, aby výzva předsednictvu byla nazývána pučem, protože se domníval, že názorový nesoulad ve straně nelze takto označovat. Dienstbier popíral, že by rozdělení bylo založené na ideovém rozporu, naopak spatřoval největší rozdíl mezi sobotkovci a haškovci v orientaci na mocenské pozice a programové priority strany. Z tohoto důvodu považoval za nedůstojné, že se strůjci puče ve chvíli své rezignace stylizovali do role obětí mediálního lynče.

Masmédia činila relevantními také některé alternativní kategorizace události tím, že s nimi konfrontovala sociální aktéry. Rozšířila tak například dosah Pečinkovy hypotézy o kontrapuči, jejíž prostřednictvím komentátor nabídl zrcadlově opačné kategorizování aktérů, než bylo obvyklé ve většině masmédií.

Kontextově podmíněná kategorizace Haška jako hlavního organizátora puče byla podporována i tím, že usilování o puč bylo chápáno jako stabilní rys jeho charakteru, který se projevil nejen v posledních letech ve snaze odstavit předsedu strany z funkce, ale i v Haškově působení v regionální politice. Jeho první puč v rodné obci prezentovala reportáž v pořadu Na vlastní oči.

6.7.3 Strukturovaná bezprostřednost

Z výkladu sekvenčnosti v kauze vyplynulo, že snahou „pučistů“ bylo lánskou schůzku vysvětlit jako záležitost bez blízkých historických antecedentů, proto se její účastníci k žádným souvislostem z nedávné minulosti nevyjadřovali. Sobotkovci naopak tuto perspektivu vyzdvihovali, Sobotka například mluvil o puči jako o další chybě, čímž naznačil, že událost byla již druhým pokusem o jeho svržení z předsednické funkce, podle jeho mínění se o totéž „pučisté“ pokusili již o několik měsíců dříve na zasedání ústředního výkonného výboru. Dienstbier spatřoval původ puče dokonce ve sjezdu strany z roku 2011, kde byl zvolen předsedou Sobotka. Podle Dienstbiera se jeho protikandidát Hašek s výsledkem volby nikdy nespokojil a vystupoval jako jakýsi stínový předseda strany.

Detail z polistopadového politického kontextu učinil bezprostředním také předseda ANO Babiš, který k popisu situace v ČSSD použil paralelu se stranou Věci veřejné, čímž vyjádřil obavu z názorové nesoudržnosti strany. Srovnání s Věcmi veřejnými odmítl Zaorálek, protože podle něj má strana mnohem hlubší kořeny a mnohokrát v minulosti prokázala, že je jednotnou.

Přestože haškovci nelíčili událost jako následek jejich několikaletého působení ve straně, neznamená to, že by retrospektivní detaily ve svých popisech neužívali. Obraceli se ale do hlubší minulosti, aby upozornili na to, že k řešení krize ve straně jsou užívány nedemokratické praktiky. Hašek se bránil proti obvinění ze lži odkazem na čarodějnické procesy a procesy 50. let, chtěl tím jednak upozornit na vykonstruovanost jeho obvinění, jednak na neopodstatněnou mediální hysterii, která kauzu provázela. Tyto historické paralely odmítl Sobotka s odůvodněním, že vylučování ze strany by se dalo považovat za bolševickou praxi, ale přijetí výzvy k rezignaci na funkci ve vedení strany jako uznání politické chyby rozhodně za nedemokratickou praxi pokládat nelze.

Ve svém komentáři k rezignačnímu prohlášení Tejc zmínil další odkazy na období komunistického totalitního režimu. Vymezil se proti normalizačnímu slovníku svých protivníků a řekl, že v posledních dnech kauzy chyběla snad jen slova o zaprodancích a ztroskotancích. Odkazem na označení disidentů Charty 77 dal najevo, že umlčování odlišných názorů je v politice postavené na nedemokratických principech nepřijatelné.

Hlavním rozdílem mezi představiteli obou stran sporu v přístupu k historickým rámcům tkvěl v tom, že zatímco sobotkovci pomocí odkazů na dění ve straně v polistopadové éře upozorňovali na nebezpečí netransparentní kuloární politiky v

demokratickém režimu, haškovci popisem událostí pomocí výrazů zatížených historickými konotacemi z období komunistického režimu pojmenovávali nedemokratické praktiky v kauze uplatňované z pozice předsedy a jeho přívrženců.

7 Závěr

V této diplomové práci jsem chtěla zjistit, jak se proměnila aplikace pojmu mediální dialogická síť na masmediálním diskurzu, který se proměnil s nástupem nových médií.

Z analýzy je patrné, že sítě se rozvíjejí mnohem dynamičtěji než v době tradičních masmédií, a proto pokud mají novináři z tištěných, elektronických a internetových masmédií k dispozici stejnou aktuální informaci, pak jsou tištěná masmédiá díky své periodicitě znevýhodněna a jejich příspěvek se pravděpodobně nestane součástí mediální dialogické sítě. Lze to demonstrovat na příkladu ze samotného počátku vývoje sítě, kterou zahájilo Interview Daniely Drtinové, v němž Hašek několikrát zalhal a jež se stalo poté předmětem mnoha reakcí. Totéž ovšem učinil již v rozhovoru pro Mladou frontu Dnes o několik hodin dříve, ale protože rozhovor byl uveřejněn až den poté, komunikátem, který se stal v dalším vývoji sítě klíčovým, byl rozhovor televizní. Nikdo z politických aktérů neupozornil na skutečnost, že Hašek zalhal opakovaně již předtím v rozhovoru pro jiné masmédiium. Tištěná masmédiá mohou nevýhodu v periodicitě kompenzovat pomocí exkluzivity. Např. rozhovor s prezidentem Zemanem pro deník Právo, který byl pořízen jako exkluzivní vyjádření v situaci, kdy prezident s masmédií vůbec nekomunikoval, mohl v rámci mediální dialogické sítě dosáhnout takového postavení, že se k němu představitelé obou stran sporu buď sami začali vyjadřovat, nebo byli masmédií vyzýváni, aby tak učinili.

Protože zpravodajské portály nejsou limitovány periodicitou vydávání zpráv a své příspěvky mohou upravovat i po jejich publikování, počet příspěvků, které se potenciálně mohou stát součástí sítě se od dob tradičních masmédií zmnohonásobil. Se zvětšujícím se objemem masmediálních příspěvků se síť stává pro aktéry i konzumenty stále méně přehlednou a sílí potřeba průběžně její vývoj rekapitulovat. Za tímto účelem jsou uveřejňovány příspěvky systematicky mapující vývoj sítě. Např. pořad 168 hodin se v reportáži Anatomie lži zabýval tím, jak Hašek zalhal, jak se ke lži přiznal a jak se za ni omluvil. Masmédiá se tímto způsobem podílela na rekonstrukci sítě, připomínala, jaká propojení výroků jsou pro vývoj sítě klíčová.

Podařilo se ověřit, že masmédiá pouze neusouvztažňují repliky aktérů kauzy v dialog, ale podílejí se aktivně na krystalizaci „historické“ události tím, že aktéry konfrontují s vysvětleními události od těch, kteří nejsou do kauzy přímo zaangażováni, a

sami interpretují sociální akce. Např. jejich interpretace Haškova jednání jako lhaní byla důležitá pro následné posuzování jeho role v kauze. Masmédia také cíleně pracují s přímou řečí politiků, případně s jejich parafrází. Záměrně zprostředkovávají větší či menší množství kontextu původního výroku, a tak regulují míru uzavřenosti textu pro další interpretace. Např. Chovancovo vyjádření pro masmédia nebylo ani jednou otištěno v plném znění, ačkoliv bylo velmi krátké. Byly z něho vybrány pouze ty výroky, které tvořily kontrast k výrokům Haškovým. Na druhé straně zpráva o rezignaci Haška a Tejce byla uveřejněna spolu s celým prohlášením politiků, nejen s několika vybranými výroky, takže byl zprostředkován původní kontext jejich výroků.

Masmédia také stimulují vývoj sítě tím, že udržují dialog v chodu. Je zřejmé, že v rámci mediální dialogické sítě nemají všichni aktéři stejný status, lze rozlišovat mezi hlavními a vedlejšími aktéry kauzy. Masmédia chtějí získat primárně reakci hlavního aktéra kauzy, pokud se jim to ale nepodaří, spokojí se s reakcí jiného představitele strany sporu. Např. na Haškovo přiznání ke lži byla nejrelevantnější reakce předsedy Sobotky. Protože ne všechna masmédia mohla získat jeho vyjádření, oslovila další sobotkovce, aby se k záležitosti vyjádřili. Stejný postup volí i v případě, že jeden z hlavních aktérů kauzy s nimi odmítne komunikovat, pak vyhledávají reakce ostatních představitelů strany sporu (např. poté, co Hašek odmítl komunikovat s masmédií, novináři začali o to více vyhledávat reakce Tejce a Škromacha, kteří byli ochotni se k záležitosti v masmédiích vyjádřit), případně jejich zástupců (např. Zeman poskytl rozhovor a opět se odmlčel, proto byl do pořadu Události, komentáře pozván jeho kancléř Mynář).

Dalším aspektem, který mě zajímal na komunikaci v prostředí nových médií bylo zapojení příspěvků ze sociálních sítí. Někteří aktéři je v sledované kauze užívali stejným způsobem, jako byla dříve užívána stranická masmédia, která jim umožňovala komunikovat přímo se svými voliči a spolustraníky. Právě na sociálních sítích například poprvé zazněla Haškova omluva za zapírání lánské schůzky, kterou posléze pronesl ještě jednou na tiskové konferenci, nebo Dienstbierova reakce na Tejcův výrok, že kauzu považuje za ukončenou. Tyto příspěvky mohou být formálního i méně formálního rázu v závislosti na tom, jak se daný politik rozhodne k užívání média přistupovat. Masmédia sledují profily politiků a v případě, že některý z uveřejněných výroků považují za relevantní pro vývoj sítě, referují o něm, nebo osloví politiky, aby je pro ně tlumočili. Z výše řečeného tedy vyplývá, že příspěvky na sociálních sítích sice představují

nejaktuálnější reakce politiků, ale pokud nejsou reprodukovány v rámci masových médií, netvoří prozatím plnohodnotný uzel sítě.

Na závěr bych se ještě chtěla v krátkosti zmínit o některých úskalích v klasifikaci masmediálních komunikátů a v grafickém modelování sítě. Kvůli tomu, že dnes dochází ke konvergenci médií, je stále obtížnější klasifikovat komunikáty v rámci sítě z pohledu tradičního rozdělení na texty psané a mluvené, protože například psané texty citují výrok z mluveného textu příložením videozáznamu. Prostřednictvím hypertextového odkazu na příspěvek lze také snadněji ověřit výrok v kontextu původního komunikátu. Např. řada masmediálních příspěvků, které psali o tom, že Hašek lhal, intertextově odkazovaly na úryvek z Interview Daniely Drtinové zachycující Haškovo několikanásobné zapírání schůzky v televizi.

Grafické modelování sítí se ukázalo jako poměrně obtížné, protože sociální aktéři prostřednictvím masmédií často nereagují pouze na jeden konkrétní masmediální příspěvek, případně výrok v něm, ale rovnou na několik komunikátů zároveň a ve většině případů dostatečně nesignalizují, na jaký uzel sítě konkrétně reagují. Například předseda Sobotka poskytl celkem pět rozhovorů pro masmédiá v den, kdy se přiznali „pučisté“ ke schůzce s prezidentem, Tejc na mnohé z toho, co pro masmédiá řekl, reagoval, ale je téměř nemožné určit konkrétní příspěvek, na nějž přímo odpověděl. Model sítí lze lépe demonstrovat na řetězení několika příspěvků v dialog, jak to učinili Leudar a Nekvapil ve svých publikacích, než na propojení replik v celé sledované kauze.

Přesto se domnívám, že pojem mediálních dialogických sítí je užitečným nástrojem pro analýzu intertextuality v masmédiích a jeho propojení s členskou kategorizační analýzou a pojmem strukturovaná bezprostřednost nabízí vhodný metodologický podklad pro kvalitativní analýzu současného masmediálního diskurzu.

8 Seznam použité literatury

ANTAKI, C. – LEUDAR, I. (2001) Recruiting the record: using opponents' exact words in parliamentary argumentation. *Text*, 21, 467–488.

ARCHAKIS, A. – TSAKONA, V. (2010) 'The wolf wakes up inside them, grows werewolf hair and reverses their bullying': The representation of parliamentary discourse in Greek newspapers. *Journal of Pragmatics*, 42, 912–923.

AUER, P. (2014) *Jazyková interakce*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

BACHTIN, M. (1973) *Problémy poetiky románu*. Bratislava: Slovenský spisovateľ.

BARNET, B. (2000) Hypertext and association: Space, time and hypomnesis. *Convergence*, 6, 76–100.

BRUNS, A. (2006) *Producersage: Towards a broader framework for user-led content creation*. Dostupné na WWW:

<[http://snurb.info/files/Producersage%20\(Creativity%20and%20Cognition%202007\).pdf](http://snurb.info/files/Producersage%20(Creativity%20and%20Cognition%202007).pdf)>
[cit. 1. 9. 2013].

COLLINGWOOD, R. G. (1998) *An Essay on Metaphysics*. Oxford, New York: Oxford University Press.

DE LANDA, M. (1997) *A thousand years of nonlinear history*. New York: Zone Books.

DELEUZE, G. – GUATTARI, F. (2010) *Tisíc plošin*. Praha: Hermann & synové.

DUPRET, B. – FERRIÉ, J.-N. (2008) Legislating at the shopfloor level: Background knowledge and relevant context of parliamentary debates. *Journal of Pragmatics*, 40, 960–978.

DUPRET, B. – KLAUS, E. – FERRIÉ, J. N. (2009) Scandal and dialogical network: What does morality do to politics? About the Islamic headscarf within the Egyptian parliament. In FITZGERALD, R. – HOUSLEY, W. (eds.) *Media, Policy and Interaction*. Farnham: Ashgate Publishing Group, 161–184.

ERICKSON, M. (2012) Network as a metaphor. *International Journal of Criminology and Sociological Theory*, 5, 912–921.

FAIRCLOUGH, N. (1995) *Media discourse*. London: Oxford University Press.

FITZGERALD, R. (2012) Categories, norms and inferences: Generating entertainment in daytime talk show. *Discourse, Context & Media*, 1, 151–159.

FRANCIS, D. – HESTER, S. (2004) *An invitation to ethnomethodology: Language, society and interaction*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.

GARDNER, R. (2012) Enriching CA through MCA? Stokoe's MCA keys. *Discourse Studies*, 14, 313–319.

GARFINKEL, H. (1967) *Studies in ethnomethodology*. Malden, MA: Polity Press, Blackwell Publishing.

GARFINKEL, H. – SACKS, H. (1986) On formal structures of practical actions. In GARFINKEL, H. (ed.) *Ethnomethodological studies of work*. London: Routledge & Kegan Paul, 160–193.

GOFFMAN, E. (1974) *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. New York: Harper & Lee.

GUMPERZ, J. (1982) *Discourse strategies*. Cambridge: Cambridge University Press.

GURWITSCH, A. (1964) *The Field of Consciousness*. Pittsburgh: Duquesne University Press.

HERITAGE, J. (1984) *Garfinkel and ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press.

HERMIDA, A. – LEWIS, S. C. – ZAMITH, R. (2012) *Sourcing the Arab spring: A case study of Andy Carvin's sources during the Tunisian and Egyptian revolutions*.

Dostupné na www: <<http://journalistsresource.org/wpcontent/uploads/2013/01/Hermida.pdf>> [cit. 23. 3. 2013].

HESTER, S. – EGLIN, P. (1997) *Culture in action: Studies in membership categorization analysis*. Washington, D.C.: International Institute for Ethnomethodology and Conversation Analysis, University Press of America.

HOMOLÁČ, J. – LEUDAR, I. – NEKVAPIL, J. (2003) Úvodní poznámka: Obraz Romů v střeoevropských masmédiích. In HOMOLÁČ, J. – KARHANOVÁ, I. – NEKVAPIL, J. (eds.) *Obraz Romů v střeoevropských masmédiích*. Brno: Doplněk, 5–7.

HOUSLEY, W. – FITZGERALD, R. (2002) The reconsidered model of membership categorization analysis. *Qualitative Research*, 2, 59–83.

HOUSLEY, W. – FITZGERALD, R. (2009) Membership categorization, culture and norms in action. *Discourse and Society*, 20, 345–362.

HUTCHBY, I. – WOUFFITT, R. (2002) *Conversation analysis: Principles, practices and applications*. Oxford, Cambridge, Malden: Polity.

HUTCHBY, I. (2006) *Media talk: Conversation analysis and the study of broadcasting*. New York: Open University Press.

IGANI, M. (2011) *Megatextuality: Re-enunciating media intertextuality in the age of global media discourse*. Dostupné na WWW:

<<http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/mediaWorkingPapers/pdf/EWP14.pdf>> [cit. 19. 3. 2014].

JAYYUSI, L. (1991) *The equivocal text and the objective world: An ethnomethodological analysis of news report*. Dostupné na WWW:<
<http://wwwmcc.murdoch.edu.au/ReadingRoom/5.1/Jayyusi.html>> [25. 8. 2013].

JENKINS, H. (2008) *Convergence culture: Where old media and new media collide*. New York: New York University Press.

JIRÁK, J. – KÖPPLOVÁ, B. (2006) *Masová média*. Praha: Portál.

OTT, B. – WALTER, C. (2000) Intertextuality: Interpretative practice and textual strategy. *Critical Studies in Media Communication*, 17, 429–446.

KRISTEVA, J. (1999) *Slovo, dialog, román: Texty o sémiotice*. Praha: Sofis & Pastelka.

LAKOFF, G. (2006) *Ženy, oheň a nebezpečné věci: Co kategorie vypovídají o naší mysli*. Praha: Triáda.

LEPPER, O. (2000) *Categories in text and talk*. London: Sage.

LEUDAR, I. (1998) Who is Martin McGuinness?: On contextualizing reported political talk. In ČMEJRKOVÁ, S. – HOFFMANNOVÁ, J. – MÜLLEROVÁ, O. – SVĚTLÁ, J. (eds.) *Dialoganalyse VI, Teil 2*. Tübingen: Niemeyer, 217–224.

LEUDAR, I. – NEKVAPIL, J. (1998) On the emergence of political identity in Czech mass media: The case of the Democratic Party of Sudetenland. *Czech Sociological Review*, 6, 43–58.

LEUDAR, I. – NEKVAPIL, J. (2000) Presentations of Romanies in the Czech media: On category work in television debates. *Discourse and Society*, 11, 487–513.

- LEUDAR, I. – MARSLAND, V. – NEKVAPIL, J. (2004) On membership categorization 'us', 'them' and 'doing violence' in political discourse. *Discourse and Society*, 15, 243–266.
- LEUDAR, I. – NEKVAPIL, J. (2004) Media dialogical networks and political argumentation. *Journal of Language and Politics*, 3, 247–266.
- LEUDAR, I. – NEKVAPIL, J. (2007) Islam and the war on terror: A week in the life of a dialogical network. *Ethnographic Studies*, 9, 44–62.
- LEUDAR, I. – SHARROCK, W. – HAYES, J. – TRUCKLE, S. (2007) Psychotherapy as „structured immediacy“. *Journal of Pragmatics*, 40, 863–885.
- LEUDAR, I. – HAYES, J. – NEKVAPIL, J. – BAKER, J. T. (2008) Hostility themes in the media, community and refugee narratives. *Discourse and Society*, 19, 187–221.
- LEUDAR, I. (2009) What can R. G. Collingwood do for psychology today? *Ethnographic Studies*, 11, 39–60.
- LÉVY, P. (2001) Collective intelligence. In TREND, D. (ed.) *Reading Digital Culture*. Malden: Blackwell, 253–258.
- LIDDICOAT, J. (2007) *An introduction to conversation analysis*. New York, London: Continuum.
- NEKVAPIL, J. (1998) Presentations of Romanies in Mass Media. In SOKOLOVÁ, G. – ŠRAJEROVÁ, O. (eds.) *Národnostní menšiny a majoritní společnost v České republice a v zemích střední Evropy v 90. letech XX. století*. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea/ Praha: Dokumentační a informační středisko Rady Evropy, 265–270.
- NEKVAPIL, J. (2010) Úvodem k monotematickému číslu „Etnometodologické

inspirace“. *Sociologický časopis*, 46, 499–501.

NEKVAPIL, J. – LEUDAR, I. (1998) Masmédiální utváření dialogických sítí a politické identity: Případ Demokratické Strany Sudety. *Slovo a slovesnost*, 59, 30–52.

NEKVAPIL, J. – LEUDAR, I. (2002a) Sekvenční struktury v mediálních dialogických sítích. *Sociologický časopis*, 38, 483–499.

NEKVAPIL, J. – LEUDAR, I. (2002b) On dialogical networks: Arguments about the migration law in the Czech mass media in 1993. In HESTER, S. – HOUSLEY, W. (eds.) *Language, Interaction and National Identity*. Aldershot: Ashgate, 60–101.

NEKVAPIL, J. – LEUDAR, I. (2003a) Dialogische Netzwerke und politische Argumentation im Mediendiskurs. In GRUBER, H. – MENZ, F. – PANAGL, O. (eds.) *Sprache und politischer Wandel*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 213–232.

NEKVAPIL, J. – LEUDAR, J. (2003b) O českých masmédiích z etnometodologické perspektivy: Romská identita v dialogických sítích. *Slovo a slovesnost*, 64, 161–192.

NEKVAPIL, J. – LEUDAR, I. (2006a) Sequencing in dialogical networks. *Ethnographic Studies*, 8, 30–43.

NEKVAPIL, J. – LEUDAR, I. (2006b) Prezentace událostí 11. 9. 2001: Bush, bin Ládín a jiní v interakci. *Sociologický časopis*, 42, 353–377.

NEKVAPIL, J. – LEUDAR, I. (2010) Znovu k 11. 9. 2001: Jak se „dělá historie“ v politickém diskursu. *Sociologický časopis*, 46, 619–642.

NEKVAPIL, J. – LEUDAR, I. (2011) Practical historians and adversaries: 9/11 revisited. *Discourse and Society*, 22, 66–85.

PALEK, B. (1969) Type–token a lingvistika. *Slovo a slovesnost*, 30, 263–268.

POMERANTZ, A. (1986) Extreme case formulations: A way of legitimizing claims. *Human Studies*, 9, 219–229.

PROVÁZKOVÁ, K. (2009) *Mediální dialogické sítě před rokem 1989*. Diplomová práce. Univerzita Karlova: Filozofická fakulta.

REIFOVÁ, I. (ed.) (2004) *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál.

ROSCHOVÁ, E. (1977) Klasifikace předmětů reálného světa: její původ a kognitivní reprezentace. Neoficiální překlad pro studijní účely, Praha: Univerzita Karlova, 2008, převzato z: JOHNSON-LAIRD, P. N. – WASON, P.C. (eds.) *Thinking: Readings in Cognitive Science*, Cambridge: Cambridge University Press, 212–222.

SACKS, H. (1972a) An initial investigation of the usability of conversational data for doing sociology. In: SUDNOW, D. (ed.) *Studies in Social Interaction*. New York: The Free Press, 31–74.

SACKS, H. (1972b) On the analyzability of stories by children. In: GUMPERZ, J. – HYMES, D. (eds.) *Directions in Sociolinguistics*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 325–345.

SACKS, H. – SCHEGLOFF, E. – JEFFERSON, G. (1974) A simplest systematics for the organisation of turn-taking for conversation. *Language*, 50, 696–735.

SACKS, H. (1989) Lecture twelve: Sequencing: Utterances, jokes and questions. *Human Studies*, 12, 351–361.

SACKS, H. (1992) *Lectures on Conversation*. Cambridge: Blackwell.

SAKR, N. (2013) Social media, television talk shows and political change in Egypt. *Television and New Media*, 14, 322–337.

- SCHEGLOFF, E. A. (2007a) A tutorial on membership categorization. *Journal of Pragmatics*, 39, 462–482.
- SCHEGLOFF, E. A. (2007b) Categories in action: person-reference and membership categorization. *Discourse Studies*, 9, 433–461.
- SMITH, D.E. (1978) ‚K is ill‘: The anatomy of factual account. *Sociology*, 12, 1, 23–53.
- SOLIN, A. (2004) Intertextuality as mediation: On the analysis of intertextual relations in public discourse. *Text*, 24, 267–296.
- STOKOE, E. (2012) Moving forward with membership categorization analysis: Methods of systematic analysis. *Discourse Studies*, 14, 277–303.
- STRÖMBÄCK, J. (2008) Four phases of mediatization: An analysis of the mediatization of politics. *The International Journal of Press/Politics*, 13, 228–246.
- TEN HAVE, P. (2003) Predstava člena je jadrom veci: O úlohe členského vedenia v etnometodologickom výskume. *Biograf*, 32. Dostupné na WWW: <<http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=3201>> [cit. 25. 3, 2014].
- TEN HAVE, P. (2004) *Understanding Qualitative Research and Ethnomethodology*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.
- THOMPSON, J. B. (2004) *Média a modernita*. Praha: Karolinum.
- TOEFFLER, A. (1981) *The Third Wave*. New York: Bantam Books.
- WATSON, D. R. (1978) Categorization, authorization and blame – negotiation in conversation. *Sociology*, 12, 1, 105–113.

WETZEL, L. (2009) *Types and tokens: On abstract objects*. Cambridge: The MIT Press.

ZAPPAVIGNA, M. (2011) Ambient affiliation: A linguistic perspective on Twitter. *New Media and Society*, 13, 788–806.

*Kristýna Tesařová, Krystalizace historických okamžiků v mediálních dialogických sítích:
etnometodologická analýza českého mediálního diskurzu*